

COMMENTARI
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XIII. PARS I.

LIPSIAE MDCCCLXVI.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder, Parisii apud Briasson, Patauii apud I. Manfis,
Holmiae apud L. Salvium.

50
P
T
C
a
c
m
r
b
r
f
t
r

UNIVERSITY OF OKLAHOMA
LIBRARY

I.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings, Studies and Labours, of the Ingenious in many considerable Parts of the World. Vol. LII. Part. II. for the Year 1762. London, printed for L. Davis and C. Reymers. 1763. 4. a pag. 415 - pag. 667. tab. aen. 15 - 20.

h. e.

Transactiones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus notissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LII. Pars II.

Observationum hac in parte contentarum sequens est ratio.

64) *Excerpta ex literis Cl. 10. wood, Calcutta p.415.*
ad Cl. 1. PERRY scriptis, communicata a Cl. W. STRUCKELEY *). Cl. PLAISTED ad metropolin *Isha*mabad in prouincia *Chetagou* Indiae Orientalis vidit rupem, vnde hinc inde debiles flammae prorumpabant, quae, si ad tempus extinguerentur, aliò loco rursus prodibant. Partes rupis prope flamas diffractas valde duras inuenit, nec tamen oleosam materiam produnt, nec igni expositae sulphuris vapores emittunt. In distantia quatuor milliarium ab

A 2

inde

*) Lecta d. 7. Ian. 1762.

inde detexit inter colles fontem ardentem, qui muro circumdatus eo vehementiores flamas propellebat, quae simul cum aqua per relicta foramina protrusae in adiacentem cisternam colligebantur. Haec aqua copiosas bullas emitit, ac si bulliret, non nisi tepida est, et sapor eius cum sapore thermarum Bathonien-sium Angliae conuenit.

p. 418. 65) *Nonnullae obseruationes motuum aquarum marinorum extraordinariorum in regione Cornwalliae, Mount-bay dicta, et aliis locis, die 31 martii 1761 factae, expositaeque in literis Cl. WILH. BORLAE ad Cl. CAR. LYTTELTON *).* Die 28 martii luna, hora tertia p. m. ultimam ingressa quadraturam, huius orae maritima die 31 martii aestus marinus, dimidia circiter hora p. m. consecuto summo intumescentiae statu, detumere incepit, et ex legibus huius phaenomeni usque ad horam fere sextam p. m. imminui debuerat. Sed eo tempore, quo residere aquas marinas oportebat, obseruatum est, eas contra leges ordinarias in altum iterum tolli, subitoque reflui, adeo, ut unica hora, a quinta ad sextam, quinque mare reciprocaret. Prima incitatio in altum erat omnium maxima, cum aqua ad altitudinem perpendicularem sex pedum eleuata fuerit, reliquae autem minores erant. Adnotatum praeterea est, tempestatem quatuor ante hanc aquarum agitationem diebus fuisse in regione, *Mounts - bay* dicta, serenam atque placidam, sed tricesimo martio ventos exortos esse, et ipso 31mo coelum fuisse nubilum, flante aquilone a 27mo usque ad 31mum diem. Eadem fuit aquarum marinorum commotio in diuersis regionibus, potissimum occidentalibus Europae, cuius phaenomena, prout obseruata sunt in oris maritimis Scotiae, Hyberniae, Belgii, ex variis relationibus collecta

*) Lectae d. 14. Ian. 1762.

lecta hic recensentur, adnexa obseruatione, quam plurimos ex illis statim coniecisse, cum 1 novembr. 1755 eadem in terrae motu Vlyssiponensi maris agitatio obseruata fuerit, hanc urbem iterum eandem calamitatem fortasse perpetuam esse. Neque haec coniectura eos fecellit; etenim posthaec ex relationibus certis patuit, eodem tempore, quo isti motus obseruati, violento terrae motu eam perturbatam esse, ac concussam, qui vero, cum motus eius aequalior esset, cum tantis damnis, ut prior, non erat coniunctus. In fine harum obseruationum adiectus est index locorum, in quibus eiusmodi aquarum commotio obseruata est, vbi notata sunt vbius eius initium, duratio, tempesta cum eo connexa, gradus violentiae, aliaeque res.

66) *Obseruationes cum horologio oscillatorio 10. p.434.*

SHELTON factae in insula St. Helena, ac descriptae in literis Cl. NEVIL MASKELYNE ad Ill. CAR. CAVENDISH*). Praemissis quibusdam meditationibus, de augmentis scientiarum mathematicarum seculo praeterito nostroque factis, Cl. Auctor de inuenta diuersitate grauitatis in diuersis terrae locis differit, indicando, quod, cum ad obseruandum potissimum transitum veneris iter in insulam St. Helena pararet, Societati Regiae aperuerit, esse sibi in animo in iis locis obseruationes etiam instituere, determinandae diuersitati grauitatis aptas. Quod propositum Ill. Societas adeo probauit, ut egregium horologium a SHELTONO fabrefaciendum eo fine curaret; ipseque BRADLEYUS experimentis in specula astronomica Grenouicensi motum eius examinavit, ac MASKELYNUM edocuit, illud 11" per diem sydereum amisisse, thermometro Fahrenheitiano, quod cum eo connexum erat, gradum fere 50' indicante

A 3 tempore

*) Lect. d. 21. Ian. 1762.

tempore institutorum experimentorum. Constituto iam hoc horologio, cum **M A S K E L Y N U S** in insulam *St. Helena* peruenisset, in valle *Munimenti Iacobi* supra libellam maris 85 pedes eleuata accuratas fecit obseruationes, quas hic recenset, et ex collatione earum cum obseruationibus Bradleianis docet, grauitatem *Grenouici* esse ad grauitatem in insula *St. Helena* ut 1000000 ad 9975405.

p. 443. 67) *Obseruationes de gemmis quibusdam Turmalino similibus*, a Cl. **B E N I. W I L S O N** *). Inuenit nonnullas gemmas vario colore et magnitudine, quarum vis electrica cum vi turmalini conuenit. A sex gemmis calefactis, dum refrigerabant, tres plus et duae minus electricae erant, in superficie tabulae et in superficie opposita tres minorem, duae maiorem vim electricam exserebant, sexta maxima et ousalit in una extremitate magis, in altera minus electrica fuit; vnde patet, fluidum electricum semper in linea immutabili emanare, nec ab externa figura gemmae pendere, sed ab illius constitutione naturali.

p. 447. 68) *Obseruationes aestuum in fredo Herculeo*, a Cl. **H E N R. M O R E** **). Ex quo mare mediterraneum accuratius consideratum fuit, id quod a multis retro seculis factum est, plerique mirati sunt, illud, licet ex oceano per fretum Herculeum aliaque loca in illud immensa aquarum copia labatur; neque ex crescere in altitudinem, neque connexum habere fluviem, per quod ingesta aqua refluere posset. Multi hoc singulare phaenomenon ex continua euaporatione declarare voluerunt, cum putarent, ea tantum aquarum amittere, quantum ex affluxu per fretum aliosque fluuios reciperet. Alii, quibus id minime

*) Lect. d. 28. Ian. 1762.

**) Lect. d. 28. Ian. 1762.

nime satisfacere videbatur, subterraneas voragini, fluuios, qui videri nequeunt, in subsidium vocarunt. Cl. vero **M O R E**, cum sedecim fere annis inter milites praefidarios *Gibraltare* degeret, summa cum cura omnia eo fine obseruauit, vt rationes et difficilis nauigationis per fretum Herculeum detegeret, et, cur mare mediterraneum, ingenti quotidie, vt a plerisque supponitur, aquarum copia auctum, neque ex crescatur, neque in eo aliqua effluxus vestigia compareant. Ex multis obseruationibus, in primis quas ex nauigationibus in freto hoc marique adiacenti institutis collegit, docet, fretum constare ex diuersis fluminibus superioribus atque inferioribus, cursu contrario latis, quare et aestus eius freti esse plane singularis indolis, eiusque fere, quae in mari inter *Portsmouthum* atque insulam *Wight* obseruatur; cum enim in medio freto est summus fluxus, ex una ripa est dimidiis, in altera nullus fluxus; e contrario saepenumero summus fluxus dirigitur versus ripam vnam, tum dimidiis affluxus est in medio, et in altera ripa plane nullus. Ex quibus accuratiis obseruatis phaenomena huius maris supra indicata declarari posse sperat.

69) *Relatio de casu iuuenis a lithanthracum fumo p.454. stupefacti, a Cl. F R E W E N *).* Iuuenis, 17 annorum, solus dormiens in paruo conclaui nauis, fumo lithanthracum non satis extinctorum pleno, camino etiam clauso, sequenti die tanto stupore affectus inueniebatur, vt nec venae sectio, nec vesicatoria, nec aer liber, aliquid efficerent; attamen in balneum frigidum immersus statim aperuit oculos et os, ac nudus in lectulum positus in sudorem incidit, sensimque vis sensuum rediit. Die sequenti tussis et raucitas in primis molestae erant, quas pillulae mille-

A 4

pedum

*) Lecta d. 28. Ian. 1762.

pedum et gummi ammoniacum, balsamus sulphuris et calidum lac, paucis diebus vicit.

p. 456. 70) *Literae a Cl. BENI. FRANKLINO ad Cl. TH. BIRCH.* Cl. FRANKLIN missis literis 70. CANTONI ad se scriptis testatur, experimenta in illis descripta, cum illa reiterauerit, optime succedere.

p. 457. 71) *Literae 70. CANTONI ad Cl. BENI. FRANKLIN scriptae, quae nonnullas in DELAVALIS experimenta electrica obseruationes continent *).* Hae sunt illae literae, quas articulo praecedente Cl. FRANKLINUS Cl. BIRCHIO commendauit. Experimenta omnia eo spectant, ut phaenomenorum a DELAVALIO in quibusdam corporibus superius**) recensitorum rationes detegat. Docet proinde, tubulos fugendae Nicotianae destinatos, aliaque eiusmodi corpora, cum frigida sint, esse electricitatis conductores ope humorum, qui cum iis cohaerent in eo statu, illudque indubitato consequi putat ex institutis cum ambra, vitro, cet. experimentis, quae tempestate humida per humores apta fiunt ad conducendam electricitatem, eamque vim perdunt, simulac ope caloris eorum humiditas minuatur. E contrario ea ipsa corpora fieri iterum conductores electricitatis ope vaporum ignitorum, qui, cum ad certum gradum ignescunt, cum iis cohaerent. Ex quo patet, hanc Cl. CANTONI theoriam esse, cui DELAVALIUS Parte I. huius LII. Vol. transact. Angl. noua opposuit experimenta ***).

p. 462. 72) *Tentamen determinandi veram caussam, cur sol ac luna nudo oculo appareant maiores, si prope horizontem*

*) Lectae d. 4. Febr. 1762.

) vid. Commentar. hor. Vol. XII. p. 717. *) ibid.

zontem conspicuntur, una cum recensione pluriam phae-nomenorum naturae illis affinium. Auctore Cl. SAM. DUNN).* Quo notiora phaenomena apparentis maioris magnitudinis lunae ac solis in propinquitate finitoris sunt, eo diligentius eorum veram caussam detegere conati sunt recentioris aeui philosophi. Multa, quae eo spectant, occurunt in transacti-nibus Anglicanis, in actis Ac. Sc. Parisiensis, in actis eruditorum Lipsiens. in optica D. SMITH. cet. Cum vero omnes fere in declarandis his phaenomenis in eo conueniant, ut illa inter fallacias opticas referant, Cl. DUNN, cui haec minus vera visa, aliam ingre-fsus est viam detegendi probabiliores eius phaeno-menii rationes. Institutis enim innumeris obserua-tionibus tum nudo, tum armato oculo circa solem ex-orientem ac occidentem, itemque lunam, sub iisdem conditionibus quam plurima notatu digna notauit, quae vero prolixiora, minutioribusque rebus vestita sunt, quam ut excepantur. Ex quibus omnibus et experimentis eo fine factis docet, radios solares aequae ac lunares, ingressos atmosphaeram prope horizontem, impediri per vapores, multos plane ab-sorberi, et reliquos progreedi motu retardato, eos-que magis diuergentes ingredi in oculum, a cuius humoribus ita refringuntur, ut per eos imagines solis ac lunae maiores in retina depingantur.

73) *Excerptum ex literis Cl. IO. BERTRAM p.474-
Philadelphia ad Cl. BENI. FRANKLIN datis, concer-nens memorabilem auroram borealem **).* Hanc vidit Cl. BERTRAM Philadelphiae in America die 12 no-uebris 1757 ab hora septima usque ad horam de-cimam, qualis nunquam antea ab eo obseruata fuit, eaque, ut ex literarum responsoriarum FRANKLINI

A 5

excer-

*) Lectum d. 11. Febr. 1762.

**) Lectum d. 25. Febr. 1762.

excerpto patet, eodem die Londini visa est, vnde eximia huius phaenomeni altitudo apparet, cum vterque locus fere 1000 milliaribus ab altero distet.

p. 475. 74) *Observationes de animalibus nocuis in Anglia, Auctore Cl. RICH. FORSTER* *). Quamquam viperae ac lacertae ut plurimum maxime noxiae pertantur, duo tamen maris et feminae exempla hic declarant, morsum lacertae nihil mali iis attulisse.

p. 477. 75) *Excerpta ex literis ad Cl. TH. BIRCH a Cl. ABR. MASON ex insula Barbados datis, quae concernunt extraordinariorum aestum d. 31 martii 1761 obseruatum, ac morbum epidemicum in hac insula eodem anno saeuientem* **). De hoc aestu, de quo supra iam praecipua notata sunt, obseruat, eum aequalem fuisse illi, qui die 1 nouembris 1755 hic loci contigit, hunc vero ab illo solum in eo differre, quod reciprocationes maris non adeo subitae fuerint. Quantum ex optimis obseruationibus colligi potuit, quiuis fluxus ac refluxus octo horae minutis absoluebatur, et fluxus ad octodecim digitos vel duos pedes intumesceret. Praeterea notat Cl. MASON, post hunc aestum magna calamitate diu afflictam esse hanc insulam, multosque incolas correptos esse morbo epidemicu, cuius neque causam, neque remedia peritissimi medici detegere poterant, tantoque magis incolarum animos perturbauit, cum eo anni tempore saeuiret, quod ex longis obseruationibus in hac insula omnium maxime sanitati conducit. Quia in calamitate maximum erat solatium, quod pauci ex ea mortui sunt, in adiacentibus vero insulis ab hoc morbo magis grassante plures perierunt.

76) Ob.

*) Lectae d. 11. Mart. 1762.

**) Lecta d. 11. Mart. 1762.

76) *Observationes aurorarum borealium in Suecia* p.479.
*factae et descriptae in literis Cl. THORBERN BERGMANN ad Cl. BENI. WILSON datis Vpsaliae *).*
 Quo propius boream versus regiones vergunt, eo in iis frequentiores aurorae boreales conspicuntur, neque proinde mirum, Cl. BERGMANNUM Vpsaliae anni 1759 mense febr. septem, martio quatuor, aprilii duas, augusto vnam regularem et plures irregulares, septembri quinque, octobri tres, nouembri multas irregulares ac debiles, decembri quinque obseruasse. In multis notauit, saepius eo tempore, quo aurorae boreales apparuerunt, perturbatas fuisse acus magneticas, in primis ex altioribus auroris, sed nunquam se ne minimum quidem vestigium electricitatis, nec per virgas ferreas, nec per dracones volantes, colligere potuisse.

77) *Declaratio duplicitis refractionis in crystallis*, p.486.
 Auctore Cl. 10. BECCARIA **). Secundum iam curauit ex crystallo montana prisma tale, quod aptissimum esset legi, qua lux in eiusmodi corpore diaphano refrangitur, exponendae, cuiusque schema hic exhibet Cl. Auctor ac docet: duplarem refractionem crystalli montanae nulla plane in re, nisi in numero, cum duplici refractione crystalli Yslandicae conuenire: duplarem refractionem crystalli Yslandicae contingere in radio traiiciente per facies parallelas, duplarem vero refractionem crystalli montanae contingere in radio traiiciente per facies mutuo inclinatas: duplarem ex illa imaginem excoloram esse, duplarem vero ex ista imaginem coloratam. Tandemque in fine notat cum GRAVESANDIO, in prisme ex silice Brasiliano aequiangulo duplarem inueniri refractionem in angulo, sed diversam

*) Lectae d. 18. Mart. 1762.

**) Lecta d. 18. Mart. 1762.

uersam in angulo quoque, et varias conclusiones exinde, corporum structuram, genesin, caussasque refractionum et reflexionum concernentes, deducit.

78) *Catalogus quinquaginta plantarum horti Chel-seiani, Societati Regiae exhibitus a Societate Pharmacopeorum per Cl. 10. WILMER.*

p. 495. 79) *Relatio operis hoc titulo, IAC. CHRIST. SCHAEFFERI *) icones et descriptio fungorum quorundam singularium et memorabilium; simul fungorum Bauariae icones nativis coloribus expressae, editioni iam paratae, propediem euulgandae denunciantur, a Cl. WILH. HUDSON.*

p. 507. 80) *Narratio de memorabili aestu, d. 28 iulii 1761 obseruato, nec non de duobus fulguribus in Cornwallia admodum noxiis, exposita in literis Cl. WILH. BORLAE ad Cl. TH. BIRCH datis Ludgvan, d. 3 martii 1762 **).* Inter vrbes *Penzanze et Marazion* est littus maris arenosum, ad itinera aestu finito facienda perquam commodum. Euenit itaque, vt d. 28 iulii 1761 hora decima ante meridiem, seruus Wilh. Tregennin plaustro stanno onusto *Penzanzam* in littore hoc ab omni aqua vacuo veheret; attamen subito se mari circumdatum, equos ob accessum aquarum exterritos bouesque immotos vidit, nec villam vna cum pueri socio spem salutis habuit, in primis cum illi, qui eum in tanta calamitate e longinquo viderunt, propius accedere non auderent; tandem repente recessit mare, eique spatium dedit ex hac miseria emergendi, et saluus attigit villulam *Chandour*, vbi plurimos in littore stantes offendit, qui inusitatas maris reciprocationes obseruabant, quae

*) vid. Commentar. nostr. Vol. XII. Parte I. pag. 98.

**) Lecta d. 1. April. 1762.

quae et aliis in locis, praesertim in portibus *Falmouth*, *Fawy* et *Plymouth* notabantur. Eodem die ad horam octauam p. m. flante solano vento, thermometro Fahrenheitiano 64 gradum tenente, tempestas fuit quieta et valde calida, exortisque nubibus, templum Ludguangense enormi fulgere tactum est, cuius vim et vehementissimos effectus in prosternenda turre, portisque effringendis validissimis hoc fufius describit Cl. Auctor. Aliud eiusmodi fulgur die 11 ian. 1762 *Breagae*, septem milliaribus abinde distantis, templum tetigit; in descriptione damnorum ei illatorum multa memorabilia occurunt, quae tamen non insolita in eiusmodi cladibus sunt.

81) *Excerptum ex litteris Cl. 10. HUXHAM ad Cl. p. 515.*
WILH. WATSON datis d. 5 februarii 1762 *Plymouthae*, duos casus chirurgicos notabiles spectans *). Alii cui, vulnere septem pollicum circa collum, discissa est maxima pars tracheae, illaeſis tamen vasis jugularibus. Cl. Auctor igitur, futura vniens vulnus, bis pupigit tracheam partesque externas, et vulnus intra mensis spatium coaluit. Postea exortus est abscessus externus, quo aperto exermit aliquid fili sericei. Alii musculos brachii, a scapula ad cubitum, fulgur combusserat, nec minus regionem umbilicalem et femora vario modo laeferat. Cum ad esset inflammatio: venam secuit, et laxantia, corticem, et fomenta spirituosa adhibuit; intra duos dies facta est separatio vſtarum partium, quas, cum quasi coreaceae essent et odore deterrimo, minime scarificare poterat; tandem aeger intra sex hebdomadas plane sanatus est.

82) *Rela.*

*) Lectum d. 1. April. 1762.

p. 519. 82) *Relatio successus methodi Cl. DAVIEL extra-hendae cataractae, in literis ANT. CANTWELL ad Cl. IAC. PARSONS *).* Extractio cataractae depositioni valde praferenda videtur, siue lens sit opaca, siue capsula, siue capsulae anterior pars ea-que interdum adhaerens. Vedit enim 1) anterio-rem partem capsulae lentis tolli, lente relicta, et visum rediisse, 2) lentem opacam cum anteriori parte capsulae opacae simili effectu, 3) lentem cum capsula, iridi adhaerente, vbi vt plurimum aliqua portio humoris vitrei vel amittitur, vel cameram posteriorem replens herniam iridis sifit, quae tres dies post operationem caute resecanda est, et aegri caput in lectulo humilius iaceat reliquis partibus, do-nec humor vitreus in cellulas regressus sit. Si lens deprimitur et capsula opaca est, aeger coecus ma-net; lens capsulae adhaerens post depressionem rur-sus ascendit; si posterior capsulae pars opaca est et relinquitur, aeger post depressionem et extractio-nem lentis visum non recuperat, sin lenti adhae-ret, extrahenda est, non sine metu effluxus humoris vitrei.

p. 523. 83) *Excerptum epistolae Cl. CAR. WOLLASTON ad Cl. WILH. HEBERDEN de membris quibusdam emortuis in gente aliqua oppidi Wattisham in Comi-tatu Suffolcienſi **).* Intra tres dies femina cum sex liberis sphacelo crurum correpta est, quae vel sponte secedebant, vel amputabantur. Vnus ex his quatuor mensium aetate mortuus est, reliqui doloribus sedatis satis bona sanitate fruebantur. Pater post quatuordecim dies ipse nigritie duorum digi-torum manus dextrae afficiebatur, quorum vſus ta-men

*) Lecta d. 1mo April. 1762.

**) Lectum d. 22. April. 1762.

men nunc restitutus est. In huius gentis vita et **victu**
nondum errores detegere potuit Cl. Auctor.

84) *Excerptum epistolae Cl. IAC. BONES ad Cl. P. 526.*
GEO. BAKER de eadem re *). Filia enim, 17 annorum, maximos sensit dolores cruris sinistri, altero die tumescens et macul's nigris obsiti, donec putredo carnes consumeret, et ossa nuda relinquenter. Alterum crus paulo post simili modo affectum decidit; nunc abscessu femoris laborat. Mater eodem die, quo filia correpta est, insignes dolores cruris sinistri sustinuit, quius carnes putrescentes breui tempore a genu separabantur, et ossa nudarunt; alterum crus serius correptum ad malleum sphacelo secessit. Manus interea et brachiorum pars sine sensu, ac dorsi contracti erant. Tres vel quinque dies post matris calamitatem liberi simili modo simul vehementissimis doloribus crurum, praesertim sinistri angebantur. Maioris puellae, 14 annorum, pes alter ad malleum sphacelo secessit, alter ad genu. Altera decennis pedem ad malleum et crus ad genu similiter amisit. Puer sexenni vtrumque crus ad genua separabatur, et alii quadrienni vterque pes ad malleos. Infans laetans bimestris, quamquam vberibus matris, morbo iam correptae, non amplius admouebatur, post duos menses tamen mortuus est; statim post mortem manus et pedes nigrescebant. Pater quatuordecim dies post matris morbum doloribus manuum vexatus est, paulo post dorsi nigrum colorem traxerunt, vngues deciderunt, et duo dorsi exulcerati sunt, postea tamen restituti. Omnes quidem debiles sunt, semper tamen sani fuerunt, et saepe pisces et carne suilla vtuntur.

85) Ex-

*) Lectum d. 6. Maii 1762.

p. 529. 85) *Excerptum secundae epistolae Cl. BONES ad Cl. BAKER* *). Inquiruntur hic caussae morbi ante descripti. Aegri enim aqua vsi sunt e lacu; cerevisia in vase cupreo cocta; pane e tritico viliori facto, a cuius vsu aliis manuum stupore afficiebatur; in vasis cupreis lac, cet. coquunt; saepe pisa et panem inde factum edunt, vt et carnem suillam fumigatam; et veruecinam vetustam, vilissimam.

p. 534. 86) *Observationes ad examinandum horologii oscillatorii ab ELLICOT fabrefacti motum in insula St. Helenaie institutae a Cl. CAR. MASON* **). In redditu ex promontorio bonae spei Cl. MASON, cum in insulam St. Helenaie venisset, horologium Ellicotianum, quo in observationibus in promontorio bonae spei vsus erat, ex praeceptis artis in munimento Iacobi constituit, vt motum eius examinaret. Sed cum coelum fere semper nubibus tectum, et locus, in quo horologium constitutum erat, angusta et profunda vallis esset, tempora descensus stellarum aliter, quam mediante apice rupis versus occidentem sitae, cuius altitudo prope apicem erat 30 gr. distantia vero a loco observationum exaequabat quartam milliaris partem, obseruari non poterant. Methodus itaque haec tempora horologii per motum sydereum determinauit. Ex hac lege multas observationes instituit, quas deinceps Cl. MASKELYNE directo in eundem locum telescopio, instrumento aequalis altitudinis applicato, obseruauit, omnesque has observationes collegerunt, vt ex earum collatione cum illis, quae in promontorio bonae spei factae fuerant, grauitatis ratio in his locis deduci posset.

87) *Dif-*

*) Lectum d. 6. Maii 1762.

**) Lectae d. 6. Maii 1762.

87) *Disquisitio in obseruationes ad determinandum p. 540.*
motum horologii Ellicotiani, in insula St. Helena a
*Cl. MASON factas, Auctore Cl. IAC. SHORT *).*
Inusitata erat methodus, qua articulo priore usus
est Cl. MASON, ad explorandum regularem horo-
logii motum. Cl. enim SHORT disquirit, num occul-
tationes stellarum per apicem rupis descriptae cer-
tam rationem suppeditare possint determinandi mo-
tum horologii, et num obseruationes MASKELYNE
ope telescopii, instrumento aequalium altitudinum
applicati, iis praferenda? atque defendit, priores
esse longe exactiores posterioribus.

88) *Recensio obseruationis ecclipsis lunae, d. 8 maii*
1762 tempore matutino factae Londini, a Cl. SHORT.

89) *Obseruationes eiusdem ecclipsis, a D. BEVIS*
factae.

90) *Relatio de monumento notabili prope Ashford*
in Comitatu Darbiensi inuenito, ex literis Cl. EVATT
ad Cl. WHITEHURST, communicata a Cl. BENJ.
FRANKLIN. Imago illius aeri incisa est.

91) *Descriptio fontis Hieronis in metallifodinis p. 547.*
Chemnicensibus in Hungaria, anno 1756 exstructi,
Auctore Cl. WOLFE, communicata a Cl. HENR. BA-
*KER **). Huius machinae, quae nihil noui habet,*
et solum a Cl. HELL ad maiora opera applicata fuit,
descriptio longe prolixior est, quam ut hic tradi pos-
fit, in primis cum eiusmodi descriptiones, si minima
circumstantiae omittantur, plane inutiles sint.
In usu eiusdem id solum notatum dignum, quod niues

ac

*) Leet. d. 13. Mai. 1762.

**) Leeta. d. 17. Iun. 1762.

ac glacies ex motu aquarum in eadem formentur. Auctor proinde huius descriptionis amplam adiecit theoriam, de formatione nivis et glaciei, ex qua declarare conatur, qua ratione ope motus aquae per hanc machinam in locis quibusdam nix immo et glacies formetur.

p. 554. 92) *Relatio de produc^{to} marino notatu digno, in epistola Cl. ALEX. RUSSELL ad Cl. T. H. BIRCH *).* Est priapus pedunculo filiformi, corpore ouato, medio inter magnitudinem oui gallinacei et columbini, laeui, membranaceo, colore cinereo, ore sub apice posito quadriualuulari et cruciformi, ano in eodem latere supra basin collocato, etiam quadriualuulari. A corpore exit pedunculus rotundus, cauus, asper, substantia coriacea, decem pollicum longitudine, colore subfuscō, crassitie pennae gallinae, cuius finis saxo inhaeret. Superficies interna e fibris reticularibus constabat, os interius radiata substantia callosa obsitum fuit, et anus e fibris complicatis constituit. Ab apice ad anum oblique descendit in utroque latere corpus laeue conuolutum, quod profecto est intestinum tenuerat.

93) *Literae a Cl. NEVIL MASKELYNE ad Cl. T. H. BIRCH datae, quae continent conclusiones, deduc^{tas} ex obseruationibus distantiarum lunae a sole atque stellis fixis in itinere ex Anglia in insulam St. Helenae factis, eo confilio, ut longitudo locorum, in quibus natus quovis tempore versetur, determinari possit, una cum descriptione totius computationis eo fine instituenda.*

p. 578. 94) *Nonnullae rationes pro lunari atmosphaera, Auctore SAM. DUNN **).* Cum quaestio, vtrum luna

*) Lect. d. 24. Jun. 1762.

**) Lect. d. 1. Jul. 1762.

luna atmosphaera sit circumdata, nec ne? valde adhuc sit vexata, Cl. D U N N, circumspiciens ratios ac methodos, quibus antea astronomi vsi sunt, ad decidendam hanc rem dubiam, tandem in eiusmodi cogitando incidit, quae a nemine adhibita, ipsi tamen ad eam rem extra omne dubium ponendam apta visa est. Consistit haec methodus in subtili examinatione apparentiarum annuli saturnini occultati per lunam. Eiusmodi apparentiarum Cl. Auctor obseruationes habuit anno 1762. d. 17 iunii post horam 2 matutinam, easque tales deprehendit, vt ex iis concludere liceat, dari aliquam lunae atmosphaeram.

95) *Recensio de cometæ mense iunio 1762 Parisiis visto, desumpta ex literarum excerpto datarum a Cl. DE LA LANDE die 30 iulii 1762, ad Cl. CAR. MORTON.*

96) *Praecipua obseruationis transitus veneris per solem die sexto iunii 1761 Calecutae in Bengalia, cuius latitudo 22 gr. 30. minut. et longitudo respectu Londini Orientali, quam proxime 92 gr. fabiae, communicata a Directoribus Societatis Orient. Indiae, Auctore Cl. CAR. MORTON.*

97) *Relatio vltior de casu gentis Wattishamensis p. 584. in Comitatu Suffulcensi, cruribus destrutis, ex literis Cl. CHARLTON WOLLASTON ad Cl. T H. BIRCH*).* Pater aegrorum praeter duos digitos, qui contracti manserunt, plane restitutus est. Caries crurum matris sphacelo separatorum adhuc quidem adest, attamen non vltius serpit; brachium dextrum destructum est simul cum digitis contractis. Puella maior mortua est, altera bene se habet, tertia, cuius

B 2

pes

*) Leet. d. 11. Nov. 1762.

pes ad nexum ossis scaphoidis cum astragalo separatus est, carie calcis et astragali laborat; uterque puer perfecta sanitate rursus gaudet.

p. 586. 98) *Observationes aestuum in insula St. Helena, expositae in literis a Cl. NEVIL MASKELYNE ad Cl. TH. BIRCH* *). Cum nullae adhuc prostent observationes aestuum in locis prope aequatorem institutae: magna cum industria eas fecit eo tempore, quo sibi observationum faciendarum caussa in insula *St. Helena* degendum erat; atque ut de earum fide et diligentia nemo dubitandi caussas habeat, primo describit instrumenta, quibus in dimetienda fluxus altitudine usus est, deinde ipsam observationi methodum observationesque ipsas a decimo octauo nouembris 1752, usque ad vicesimum secundum decembris exhibet.

99) *Excerptum ex literis Cl. DE LA LANDE ad Cl. NEVIL MASKELYNE datis Parisiis die decimo octauo nouembris 1762.*

100) *Observationes interni contactus veneris cum limbo solis in nuperò eius transitu per solem, in diuersis Europae locis factae et collatae cum tempore eiusdem contactus in Promontorio bonae Spei obseruati, indeque deducta Parallaxis solis.* Auctore Cl. IAC. SHORT.

p. 629. 101) *Confilia quaedam auertendi damna, nauibus earumque malis a fulguribus ac tonitrubus illata, quae potissimum continentur in literis ad Ill. GEO. ANSON, datis a Cl. WILH. WATSON* **). Primum recentet variarum nauium clades, recentissime et eius memoria maximo regis Britannici damno a fulguribus

*) Leet. d. 18. Nov. 1762.

**) Leet. d. 16. Dec. 1762.

bus ortas ac illatas, deinde notat, cum hodie demonstratum sit, fulgura ac tonitrua, quorum natura maioribus nostris denissimis obuoluta erat tenebris, nil aliud esse, quam accumulatam electricitatem, quae tandem per fulgura exploditur, posse excogitari remedia auertendorum damnorum, quae ex illis oriuntur. Etenim ex ingeniosissimi **D E R O M A S** experimentis cum draconibus volantibus institutis constat, posse electricitatem nubium ope funiculi, certa arte parati, sine vlo sonitu ac damno ex nubibus in terram deduci, licet, quando aliqua in hoc apparatu artificiosissimo praeteruifa fuerant, transitusque electricitatis impeditus erat, radius electricitatis igneus prorumpens vnius digiti crassitie ac decem pedum longitudine exploderetur cum tanta fragore, ac si sclopeturn minus explosum fuisset. Ex eoq[ue] errore putat Cl. Auctor in apparando funiculo admisso accidisse mortem Cl. **R I C H M A N N I**. Quae cum ita sint, conuertendae sunt ex Auctoris sententia omnes cogitationes eo, vt eiusmodi apparatus excogitetur, quo a nauibus electricitas in mare deriuetur ac deducatur, inprimis cum nautae ex notissimo illo phaenomeno, cui Castoris et Pollucis nomen dederunt, intelligere possint, quam prope iam sint intra sphæram nubium electricitatis eiusmodi plenarum, quae fulgura et tonitrua efficiunt. Haec consilia Auctor tandem variis, inprimis Franklinianis, experimentis corroborat, vtilitatemque eorum luculenter declarat.

102) *Relatio de obitu Cl. IAC. BRADLEY, Astro-* p. 635
nomi Regii, ex literis Cl. DAN. LYSONS ad Ill.
Com. GEO. MACCLESFIELD *). Iam diu labo-
 rauit debilitate, inprimis dolore quodam in dorso,
 interdum dysuria, donec tandem in veram ischu-

riam incidit, et vrina usque ad eius obitum cathe-
tere edueta est. In sectione cadaveris apparuit in-
flammatio intestinorum, ventriculi, partisque hep-
atis; pinguedo dextri renis scirrhosa fuit, uterque
ren mollis, e cuius substantia, si premebatur, pus
ut ex spongia exhibat; calculus ibi non fuit. Vena
caua et vena renalis sinistra permagna erant, aorta
in bifurcatione, in arterias crurales ossificata. In
iunctione ossis pubis sinistri cum ischio in pelvi con-
spiciebantur duo tumores contigui, trium pollicum
longitudine, glandulis similes, quorum substantia
pure erat repleta. Prostata tumida et indurata,
interna vesicae superficies inflammata erat, nec ipsa
nec vreteres calculum vel arenam continuerunt.

p. 640. 103) *Experimenta, quae declarant, aquam com-
primi posse, Auctore 10. CANTON* *). Quamuis
celebratissimum experimentum Florentinum, quo
Academicci demonstrasse putarant, aquam non com-
primi posse; et a philosophis sequentis temporis eo
consilio allegari soleat, accuratius tamen pensitatum
id, quod probare debet, non probat. Compressae
enim sphaerae, quae aquis repleta est, aureae et ar-
gentae soliditatem minui, et aquam per eius poros
egredi, nemo dubitabit, qui hoc experimentum vi-
debit. Sed quis Academicorum vnuquam demon-
strauit, tantum aquae per poros exiisse, quantum
eius erat in spatio, quo compressione sphaera minor
facta? Sine qua demonstratione ex hoc experimento
nihil certi cogi potest. Certioribus proinde ac sub-
tilioribus admodum experimentis extra omne du-
bium ponit Cl. Auctor, aquam comprimi posse, ac
reuera comprimi. Nituntur ea experimenta artifi-
cio, quo aqua a pondere incumbentis aeris athmo-
sphaericici ita liberatur, ut certo animaduerti possit,
vtrum

*) Lect. d. 16. Dec. 1762.

vtrum in vase, cuius amplitudo non mutabilis, complexa idem spatium occupet, quod occupauerat, antequam a pondere aeris atmosphaerici premebatur, an vero eo remoto maius occupet. Lectu ac consideratione accurata digna sunt curiosissima experimenta, quibus ingeniosissime ostendit, aquam omnino remoto pondere aeris atmosphaerici maius occupare spatium, amplitudine vasis manente eadem, ac proinde aere admisso in minus redigi spatium ac comprimi.

104) *Obseruatio ecclipsis solaris die decimo sexto octobris 1762 facta, et in literis Cl. SAM. DUNN ad Cl. IAC. SHORT datis exposita.*

105) *Excerptum epistolae Cl. w. WATSON ad Cl. p. 646.*

10. HUXHAM, continens animaduersiones de catarrho, qui graffatus est Londini et in vicinia, mense maio 1762, et de dysenteria, quae orta est sequenti autumno *). In hoc epidemicō morbo, mense maio et parte iunii graffante, pectus afficiebatur, febre subsecente. Similis morbus Londini frequens fuit anno 1743, quem nominarunt *Influenza*. Feminae magis quam vii eo correptae sunt; nocuit crebra venaesectio, sanguis plerumque viscidus et serum biliosum erat; emetica lenia, vesicatoria et balsamica profuerunt in febre maiori cum tussi, et in fine cortex peruvianus; cordialia vero et volatilia nocua fuerant. Dysenteriam, si cum febre inflammatoria coniuncta erat, venaesectio, purgantia lenia et diluentia leuarunt; absente febre, iusculum veruecinum tenue, clysmata cum tinctura Thebaica ter in die repetita. Mortui sunt hoc morbo tres infantes sine febre, in duobus eorum vesicula fellea bile viscida repleta, in tertio canalis intestinorum minime inflamatns fuit. Alius

B 4

infantis

*) Lect. d. 23. Dec. 1762.

infantis intestina maxime inflammata et viscera ab dominis foetore maxime infecta fuerunt. Calor moderatus et perspiratio adiuta in hoc morbo utilitatem praecipuam attulerunt.

p. 650. 106) *Epistola Cl. 10. LULOF s ad Cl. CAR. MORTON*, in qua deprehenditur obseruatio deliquii lunaris d. 8 maii 1762 facti, et obseruatio ecclipsis solaris d. 17 octobr. 1762, tandem obseruatio defecus lunaris d. primo nouembris 1762.

p. 654. 107) *Relatio de Gardenia ex literis Cl. DAN. C. SOLANDER ad Cl. PHIL. CARTERET WEBB*^{*)}). Hanc plantam Cl. ELLIS iam descripsit in Vol. 51. P. 2. Phil. Transact. p. 929 **); addit igitur Cl. Auctor nonnullas obseruationes. Ovarium matrum est ouiforme, exterius fulcatum a calycis laci- niis descendantibus, interius septo membranaceo in duas cellulas diuiditur, quarum vtraque 50 circiter semina compressa, substantia mucilaginea circumdata, continet. Chinenses haec semina ad tinturam coccyneam adhibent. Semina, iam ante 80 annos collecta, aquam, spiritus, aliosque liquores flauos reddiderunt. Calyx interdum in quinque, interdum in sex lacinias diuiditur, cuius nonnulla specimina e Museo Britannico hic depieta sunt.

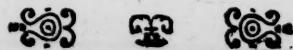
p. 661. 108) *Relatio de cochinella femina et mare, quae in Cacto Opuntia vel Fico Indico in Carolina Meridionali et Georgia gignuntur, in epistola Cl. 10. ELLIS ad Cl. PETR. WYCH*^{***}). Vedit in tela Opuntiae tres vel quatuor muscas minutissimas mortuas, cum albis alis, quas humectauit spiritu vini debili, et microsco-

^{*)} Lect. d. 23. Dec. 1762.

^{**) Comment. hor. Vol. XI. p. 40;}

^{***}) Lect. d. 23. Dec. 1762.

croscopio disquisiuit, atque inuenit, haec corpora colore coccineo esse, vnde putauit, haec infecta mares esse. Cl. G A R D E N mares ita describit. Mares, quorum inter 200 femellas vix unus inuenitur, valde agiles sunt, figura magis formosa, quam quae femellae maiores et torpidae instructae sunt. Caput a collo multo tenuiori facile distinguitur, thorax ellipticus capite et collo longior est et planus; e fronte duae antennae proficiscuntur longiores, quam in feminis, articulis iunctae, et a singulo articulo prominent quatuor breues setae; in quolibet latere ad sunt tria crura articulata; ab extremo caudae ex-eunt duae setae tenuissimae, albae, diuergentes, et totum insectum quater vel quinquies longitudine superantes. Duae alae in posteriorem partem scapularum aut thoracis inferuntur, et horizontali situ incedendo apparent, more muscarum, oblongae, ad finem rotundae, et angustae ad insertionem, corpore longiores et duobus neruis instructae; corpus maris clarissimus rubet, feminae obscurius. E medio pectoris feminae egreditur proboscis, qua et nutrimenta sumit, et filamenta net ad suam transformationem; tum animalis volumen valde augetur, crura, antennae, ac proboscis breviores fiunt, et vix conspicienda. Si humectatur et in aqua lanceola fecatur, magna ouorum copia deprehenditur. Femella, ouis vacua, moritur, qua propter in Mexica senes, ouis plenae, necantur, ne tingeantem virtutem amittant. Adiiciuntur icones aeri eleganter inciseae.

II.

*Vorstellung der Vögel Deutschlands und bey-
läufig auch einiger Fremden; nach ihren
Eigenschaften beschrieben von JOHANN
LEONHARD FRISCH Rector des Gymnasii
zum grauen Kloster in Berlin, und Mit-
gliede der königlichen Akademie der Wiss-
senschaften, in Kupfer gebracht, und nach
ihren natürlichen Farben dargestellt von
FERDINAND HELFREICH FRISCH, Ku-
pferstecher in Berlin. Berlin gedruckt bey
Friedrich Wilhelm Birnstiel. 1763. in Fö-
lio. 1 Alph. pl. 20 $\frac{1}{2}$ cum ind. tab. aen. cum
Titulo et Suppl. 256.*

i. e.

*Imagines avium Germaniae et exterarum qua-
rundam; pro natura descriptarum a JOANNE
LEONHARDO FRISCHIO aeri incisae co-
loribusque propriis depictae a FERDINAN-
DO HELFRICO FRISCHIO.*

Quamquam satis ROESELII aliorumque exem-
plis constat, quantum aetas nostra patriaque
gloriari possit talibus viris, qui in exprimendis di-
uersorum animalium imaginibus naturaque descri-
benda, ingenium et artem egregiam demonstrarunt;
id nouo tamen hoc opere confirmatum videtur, quod
FRISCHII Berlinenses in lucem ediderunt. Fuit
enim JOHANNES LEONHARDUS FRISCHIUS
Gymnasii quandam Berolinensis Rector, cuius in
historiam animalium merita non ignorant eruditii, qui
egregii huius operis primus et praecipuus inuentor
et Auctor est. Is quaelibet avium genera, quan-
tum potuit in his nostris terris nancisci, vndique
congef-

concessit, eaque per aliquod tempus in domo sua aluit, hoc consilio, ut harum avium indolem moresque accuratius cognosceret. Mortuarum solebat cutem, ita pro ea, qua pollebat arte, praeparare ac conseruare, ut vitae quasi easdem videretur restituisse. Has ita praeparatas filio, in arte iconographicā exercitatisimo, **FERDINANDO HELFRICO** tradidit, mandauitque ut figurās earum aeri incideret, viuisque ad naturae similitudinem exprimeret coloribus. Vniuersas vero Germaniae aues ipse antea in duodecim classes diuiserat, deque earum natura, indole ac moribus, quae cognouerat, in paucis etiam nonnulla de aucupii ratione, literis mandauerat.

Edendi igitur huius operis initium factum est anno huius seculi quarto circiter et tricesimo. Quo coepito, viuo adhuc **IOHANNE LEONHARDO** ad quartam classem res perducta est. Cui cum immortuus esset **FRISCHIUS** pater, egregia ista avium collectio primum ad Lib. Bar. **DE VERNEZOBRE**, et ab hoc ad Academiam Regiam Berolinensem transiit. Quae tamen res non impediuit, quo minus **FERDINANDUS HELFRICUS** filius coeptum opus continuaret. Quod cum et huius curis non nisi lento gradu procederet, ipseque vita prius deficeret, quam posset ad finem perducere, tamen supererat nepos, artis iconographicae non minus gnarus, qui paterno auctoque operi ultimam manum admoueret. Vterque eorum filius atque nepos, cum, pro ea, cui se dederant, arte, nihil aliud ad absoluendum hoc opus possent conferre, nisi ut imagines avium aere exprimerent: describendarum earundem curam reliquerunt alio **FRISCHIO**, **IOHANNIS LEONHARDI** filio natu minori, Sacrorum inter Silesios Antistiti. Indices tandem cura Lib. Bar. **DE ZORN**, qui et in vniuersum optime de hoc opere meritus est, adiecti sunt.

Haec

Haec est ergo egregii huius operis, cuius editio per triginta fere annos protracta est, historia. Si quis vero ipsum opus viderit, e figurarum accuratissime expressarum elegantia intelleixerit, haud frustra tantum temporis studiique ac sumtuum huic operi impensum esse. Auium delineatarum numerus ultra CCC adscendit, quoniam et femellae, vbi colorum diuersitas id requirebat, depictae sunt. Nomina gallica et latina germanicis vbiique adposita sunt. Descriptiones breues sunt, in quibus singulalia quaedam hinc inde de moribus nonnullarum

Tab. 1. auium adducuntur. Primae classis sectio prima *Fringillae*, *Carduelis*, et *Enucleatoris*, secunda *Paseris* et *Miliariae* tertiaque *Linariae*, *Loxiae* et *Paseris Canariensis* species continet, quae aues omnes breue crassiusque rostrum habent, cannabisque gra-
 T. 13. na infringere valent. Secunda classis aues minores rostro tenuiore comprehendit, *Paros* scilicet, *Alaudas*, *Hirundines*, *Rubeculas*, *Phoenicuros*, *Lusciniam*, *Curruam*, *Motacillas*, *Muscipetam* et *Trochilos*. Ad
 T. 25. tertiam *Turdus* et *Merula*, ad quartam *Picus*, *Tor-
 T. 34. quilla*, *Certhius*, *Cuculus*, *Vpupa* et *Psttacus* perti-
 T. 55. nent. Ad quintam *Picam* et *Garrulum*, ad sextam
 T. 63. *Coruum*, *Cornicem* et *Monedula*, ad septimam de-
 T. 69. nique omnes aues, quas *Vultures* et *Faltones LIN-*
 T. 93. *NAEUS* dixit, vt ad octauam *Strigis LINNAEI* genus
 refert. Addidit tamen quoque *Caprimulgam*, *Ves-
 tilionem* et *Felem volantem* (*Lemur volans L.*). Classem
 T. 105. nonam *Gallinae L.* quibus *Struthionem* et *Otitem L.*
 T. 138. addidit, decimam *Columbae*, vndecimam vero *Phoe-*
 T. 152. *nicopterus L.* *Anas L.* et *Mergus L.* efficiunt. Ulti-
 T. 194. ma tandem classe *Grus*, *Ciconia*, *Ardea*, *Platalea*,
Ardea stellaris, *Fulica*, *Gallinula palustris*, *Ortygo-*
metra, *Vanellus*, *Charadrius*, *Pluialis*, *Sturnus*, *La-*
rus, *Merops*, *Ispida*, *Ruficula*, *Numenius* et *Glareola*
 comprehenduntur.

Auctores nunquam fere, nec vñquam illi, vnde nomina desumpta sunt, citantur. In descriptione figuris addita, ae in primis, quae de *Pici viridis* lingua, moribus *Cuculi*, et *Lanii minoris*, *Nidoque Chlorionis* adducuntur, lectu digna sunt. Vbi fieri potuit, aues in naturali magnitudine delineatae sunt, in maioribus mensura apposita est.

III.

Considerations sur les corps organisés, ou l'on traite de leur Origine, de leur developpement, de leur reproduction etc. et ou l'on a rassemblé en abrégé tout ce, que l'histoire naturelle offre de plus certain et de plus intéressant sur ce sujet. Par C. BONNET, des Academies d'Angleterre, de Suéde, de l'Institut de Bologne, Correspondant de l'Acad. Royale des Sciences etc. a Amsterdam chez Marc Michel Rey. 1762. 8. To. I. pl. 20. To. II. pl. 23.

hoc est:

Corporum organisatorum disquisitio, vbi disseritur de eorum origine, evolutione atque regeneratione etc. adductis simul omnibus momentis breuiter ex historia naturali, quibus certitudo idonea ratione evincitur.

Auctore C. BONNET.

Assiduum, quod in perscrutanda historia naturali, in primis insectorum, adhibuerat studium Cl. Auctör, et si infelici fato aciem oculorum eius pruasset, eum tamen a continuandis obseruationibus suiciendiisque doctissimis meditationibus deterrere.

non

non potuit. His itaque debemus etiam egregium, quod indicamus, opus, quod ita conscriptum esse fatemur, vt, mysterium quamvis generationis non explicit, illustret tamen, nec non praestantissimorum adnotationum multitudine confirmet. Quum autem Ipse humanissime de suis iudicet laboribus, quantum intersit eos curatius nosse, nunc apparebit. Redit itaque eo omissi Nostri opinio, vt certius constet, generationem esse euolutionem praecoxitatis germinis. Id vero probaturus, in duas diuisit opus suum partes, quarum altera de opinionis demonstratione dispicit, altera vero ex omni historia naturali desuntis demonstrationibus per obseruata eandem corroborat. Monet tamen simul, octo priora capita primi tomi olim iam conscripta, deinde iterum suppressa, atque partem fuisse *Contemplationis naturae*, de quo libro alibi dicemus. Sed, quod totius operis meretur peruestigatio nostram attentionem, de singulis praecipua momenta huc referemus.

Absoluitur *primus tomus* duodecim capitibus, in quibus de germine, ceu principiis corporum organisatorum, de horum corporum incremento in genere, deque eorum generatione, nec non de monstris, de multiplicatione per gemmas, additis variis huc pertinentibus obseruationibus, porro de nutritione, quatenus ad generationem pertinet, de microscopiorum ope institutis circa liquorem seminalis tentaminibus et experienciis, agitur, simulque reliqua systemata de moleculis organicis, de formatione pulli in ouo, de metamorphosi, de polypis, et quae huc pertinent, diiudicantur.

De germinibus duplex est sententia, vt scilicet illa vel sint inuoluta, vnumque contineat reliqua, inde euoluenda: vel sint vndiquaque disseminata, nec nisi conueniente matrice suscepta formentur.

Incre.

Incrementum corporum a nutritione seu nouarum p. 4.
 particularum, antea praeparatarum, appositione
 pendet, quam in contextu celluloſo fieri autumat
 Noster. Generatio obscura quidem, forte aliquando p. 10.
 detegenda, duabus hypothesibus anſam dedit, vel
 praeexistenti germini in ouo, vel spermaticis animal-
 culis, per microſcopia detectis, cum quibus conue-
 niat puluis ſtaminum in vegetabilibus, ſed in femi-
 narum liquore pariter animalcula viſa ſunt. Hinc
 pronus eſt Auctor Cl. ad adſumendam ſententiam
 de ſucessiua euolutione, vt ſuccus spermaticus ea
 propter ſit ſuccus nutritius primarius germinis.
 Naſcuntur autem monſtra, quae vel partes aliquas
 extraordinaire modo conformatas habent, vel mi-
 nus reſte coordinatas, vel pauciores vel plures ac
 neceſſe eſt. Huc pertinent etiam muli ex diuersis
 indiuiduis geniti. Quoniam vero partes animalium p. 21.
 diuersae ſint ratione proportionis et conſistentiae,
 elementa earum quoque varietatem habent, quae
 facilius extendantur nec ne. Hanc potestatem au-
 tem exferit fluidum nutritium ſeu liquor ſeminalis,
 cui inſunt diuerſa elementa, diuerſas partes nutri-
 entia, a quorum defectu vel varietate monſtra pro-
 ueniant. Liquor ſeminalis etiam, intrans in ger-
 men eiusque circulationis organa dilatans, in eodem,
 antea quiescente, circulationem incipit. Sed ger-
 mina, idonea tantum occaſione accedente, increſcunt
 et multipliſcantur per gemmas et nouas propagines
 in plantis et animalibus v. c. polypis, aliisque vermi-
 bus, in quibus noua capita caudaeque regenerantur.
 Eſi autem talis gemma totius animalis aut plantae p. 31.
 partes omnes contineat, aliquas tamen tantum
 emittat, cauſam in ſtructura germinis vel in rela-
 tione corporis, vbi euolui debent, vel in externis
 quibusdam conditionibus quaerendam eſſe iudicat
 Noster. Minima etiam germina breui temporis
 ſpatio

spatio in immensum augmentur, quod ad fluidam magis naturam inclinant, hinc rarefieri nouisque moleculis additis increscere possunt. Seruantur autem aequa facile sub vario statu ac guttula aquae, quae vel congelata, vel in vaporem resoluta, vel alii corpori admixta, nunquam aqua esse desinit. Ex quibus etiam argumentis varia huc pertinentia problema solui possunt, quae quidem omnia adducere nunc non libet, non possumus tamen non profiteri, eam rationem nobis non facere satis, qua necessitatem coniunctionis vtriusque sexus explanare studet

p. 54. Noster, quo nempe generatio magis regularis fiat, et defectus vnius individui per alterum restituatur et contra, id, quod germinis praexistentiae quodammodo videtur contrarium esse. In corporibus porro organicis nutritio fit per assimilationem alimentorum in sui substantiam, quae alimenta iam subtiliora ad vegetabilia feruntur, animalia vero, quippe quae diuersissimis vntuntur, ea prius mutant p. 62. et deinde apponunt. Nulla vero metamorphosis fit, elementa prima inorganica formant secunda seu germina sua compositione, facultate quadam attractionis, hinc moleculae nutrientes non simplici ad superficiem appositione, sed etiam per intimorem p. 70. ingressum, *imbibitionem* nominat Cl. Auctor, organicis partibus aliunguntur. Sic extenduntur fibrae varia ratione, solidaeque magis euadunt. Fluidum autem seminale est germinis nutriendis liquor, quod idoneas sibi particulas adsumit, et quum in eodem seminali fluido variae sint, diuersas facient impre- fiones germini. Dum de germine haec secum considerat, en Cl. *S U F F O N* suum de moleculis organicis, sese vniuersibus, proponit systema, inde generationem illustraturus; hoc itaque fuse recenset, et diiudicat Noster, simulque multis argumentis suam de germine praeualere hypothesin ostendere satagit.

Haec

Haec olim, vt diximus, scripserat Cl. Auctor, sed iam retractans suam materiam, magis ad amplectendam suam opinionem incitatus est ad sensu et observationibus illi. **HALLERI** de formatione cordis in p. 124. pullo factis*). Ex adductis iisdem vero concludit, prout in omni ouo, etiam non foecundato, vitellus est pullusque, ita in omnium feminarum ouis praexistere germen, itemque de ouis vegetabilium demonstrat: multis illi. **HALLERI** de hac inuentione, qua vitellum essentialiē pulli partem esse eicit, exornans laudibus, nec non **HARVEYI** obseruata, quibus epigenesis solet confirmari, e contrario his admodum esse consentanea. Quum itaque principium existentiae partis eo demum tempore factum fuisse adsumatur, quo primo apparere incipit, quamuis antea iam adfuerit, denuo in metamorphosibus insectorum, immo in vegetabilibus, cum animalibus comparatis, euolutionis testimonia adfert. Non enim in erucis tantum omnes papilionis partes, sed etiam oua detecta sunt, itidem in vegetabilibus, in gemmis et seminibus, partium rudimenta obseruata. In animalibus hanc euolutionem vis cordis arteriarumque praestat, quippe qua nouae moleculae adducuntur, et incrementum faciunt, aliae per transpirationem, etiam in ouo, dissipantur. In plantis haec vis quidem deest, nihilo tamen se- p. 151. eius succi celeriter adscendunt, quem mechanismum autem incognitum esse suspicatur Cl. Auctor. Interim ex molli in duriorem substantiam vegetabilium mutatio aequa ac in ossibus contingit, quod ex Cl. du HAMEL obseruationibus comprobatur. Lex itaque vniuersalis in producendis corporibus ex germine euoluto est, quare nunc concidetur

*) De his exposuimus Comment. Nostr. Vol. VII.
P. II. p. 234.

tur omnia reliqua, de generatione proposita syste-
 mata, quae denuo Noster perpendit, ad mirificas
 p. 182. simul, quae in polypis fiunt, et ex Trembleyanis
 tentaminibus fuse repetuntur, respiciens mutatio-
 p. 218. nes. Nunc enim, quod olim Cl. **LEIBNITIUS**
 hariolabatur, ex his constat, polypos cum vegeta-
 bilibus, quasi ex gemmis nascentes, conuenire, esse
 que inter corpora naturalia affinitatis gradus. In
 mineralibus tantum aliqua supereft obscuritas. Ex
 his autem simul patere arbitratur Noster, ex analo-
 p. 229. gia concludere semper non sufficere. Quo vero
 certius constet de gemmarum germinumque, siue
 animalium siue vegetabilium indole, quae in vege-
 tabilibus de his, vtpote facilius disquirendis, cognos-
 cantur, studiose exponit. Vulnus itaque arboris,
 ablata parte corticis, consolidatur sic, vt superiore
 in vulneris loco primo, deinde in reliquo ambitu
 enascatur protuberantia, quae ex interiore corticis
 superficie producatur. Haec ab initio gelatinosa
 grysea, dein viridis fit, et cicatricem facit. In pullo
 viscera quoque ab initio mucilaginosa videntur, sed
 p. 235. mucilago organica est. Ex ligno autem nunquam
 noua productio fit, sed ex alburno, imperfectiore
 quasi ligno, quod ex cortice sensim manifestius pro-
 dit. Hinc etiam ligni ossumque in animalibus con-
 formationem similem esse adserit Cl. Auctor, quae
 sententia est Cl. **DU HAMEL**, oppugnata ab Ill.
HALLERO, defensa a Cl. **FOUGEROUX**, quorum
 singulorum argumenta hic recensentur, ex quibus
 patet, in vegetabilibus aequa ac animalibus success-
 p. 251. sua euolutione perfectas partes reddi. Dicta nam-
 que protuberantia in laesionibus arborum nata, ex
 descendente succo fit, et nouis productionibus. v. c.
 radicis inseruit; sine hac rami non facile crescunt,
 ea praesente vero radiculas agunt. Hac occasione
 multa alia simul contemplatur phaenomena, in gem-
 marum

marum inoculatione conspicua, quae tamen penes ipsum Cl. Auctorem sunt legenda. Germina in p. 269. omni parte arboris diffusa esse credit, quae vero non nisi accendentibus quibusdam conditionibus euoluuntur. Multa quoque sunt, quae productiōnibus animalibus nouarum partium, ceu eorum gemmis aequē conueniunt.

Quare nunc *altero libri tomo* de his copiosius dispicit Cl. Auctor, et octo diuersis capitibus de his agit, ita vt partim restitutions partium perlustrat et diiudicet, partim foecundationem atque generationem animalium, nec non monstrorum prouentum ponderet. Sed, quum ea, quae in vegetabilibus fieri perspicimus, phaenomena in animalibus multum illustrent, quid in polypis atque lumbricis terrestribus, in reproductione partium contingat, ad normam vegetabilium, ex gemma iterum prouentum, disquirit. Optat vero, vt quae a Cl. R E A U M U R et se facta sunt in lumbricis tentamina, ab aliis iterum studiosius repetantur. Vedit nempe p. 6. lumbricum per medium dissectum, ex ea parte, quae caput habebat, sesqui mensis spatio ita propullulasse et perfecisse corpus, vt suis iterum officiis defungi potuerit, in aliis tardius res euenit, nec semper eodem felici cum successu. Protuberat autem in loco abscisso noua pars organica, euolutione perficienda, simillimo ac in arboribus modo. Evidentiora momenta praebuit vermis aquae dulcis, de quibus etiam egit Cl. Auctor in *inseptologia*, sic chelae cancriorum, multis factis tentaminibus, regeneratae inueniuntur. Nec apposito successu nouam facit p. 21. partem, quin potius incrementi ratio germen organicum euolui suadet, quod in aliis animalibus in ouariis latet, in vermis hisce vbiuis in corpore distributum haeret. De his tamen sic iudicat, vt p. 29. prioris generis germen toti corpori in vniuersum produ-

producendo sufficiat, posterioris vero non nisi partis, quae restituenda est; confusionem in productione non fieri, ob variantem humorum ascendentium et descendantium directionem. Si loco capitis cauda nascitur, forte non nisi germina caudae adsunt. Est enim in variis adhuc obscuritas conditionibus. Sed

p. 45. redit Noſter ad Polypos, notamus tantum, eundem partes polypi lacerati inter ſe, prout oculum arboris,
 p. 53. iterum iunctas vidiffe, idque eo facilius, quod omnimoda inter partes polypi analogia eſt, quae aptam in vegetabilibus quoque vniōnem efficit. Eadem
 p. 56. ratione miranda in vulneribus reſtitutio contingit, experientia Cl. du HAMEL confirmante, nec non calcare galli, quod criftae inſeritur, circa quod ligamentum capsulare et lateralia, quae nondum extiterant, accrescunt. Praeterimus iam reliqua multa,
 p. 76. a polypis millepedibusque deſumta exempla. Ad metaphysica enim pergit Cl. Auctor. Praefupponit itaque polypis etiam inesse animam, quae, quum diuidi ob ſimplicitatem nequeat, aequa ac ex matre non abit animae pars in foetum, nunc coniicitur in germe ante extitisse atque cum germe ipſo
 p. 82. euolui. Hinc polypus regeneratus *noua persona* eſt: hac autem admiſſa coniectura, reliquae mutationes et inſectorum quoque metamorphoſes facile expli-cantur. Ipsam deinde foecundationem generatio-nemque animalium intuentes, obſeruamus eam ple-rumque duplicis ſexus coniunctione fieri, neque ta-men et haec norma ſine exceptione eſt, id, quod Cl. Auctor pro ampla ſua eruditione variis et multa at-tentione perueſtigatis, diuersorum animalium exem-plis corroborat. Differit enim de pifcibus, muſcis, araneis, apibus, papilionibus, ſcarabaeis, gall-infe-ctis, bufonibus, ranis, praefertim de animalibus her-maphroditis, vt limacibus, lumbricis terrefribus, et quum haec, utroque licet ſexu inſtructa, per ſe non

gene-

generent; repetitis tentaminibus vermiculos puce- p.119.
 rons dictos, hac facultate instructos esse docet, quam-
 uis iidem quoque antecedente coitu nonnunquam
 generent, in quibus etiam hoc singulare est, vt
 aestate viuipari sint, autumno vero ouipari, horum
 causa maris accessum necessarium esse coniicit. Sic p.134.
 etiam polypi sunt androgyni. Omnia vero infecta,
 quae metamorphosin subeunt, post eam factam de-
 dum sexum ostendunt, quo loco Noster varias ite-
 rum Cl. **B U F F O N I I** opiniones refellit. Praeterea p.148.
 aliae in generationis negotio varietates occurrunt,
 tempus oestri venerei admodum diuersum est, nec
 non effectus, infecta post copulam plerumque ex-
 hausta viribus moriuntur, alia non aequa, differenti
 tempore partus fit, alia viua pariunt animalia, alia
 oua ponunt, alia vtrumque perficiunt. **T R E M**- p.155.
B L E Y U S communicauit cum Cl. Auctore obserua-
 tionem ouolorum polypi, *polype a Pennache*, quae
 sicca per aliquot menses conseruauit et nouos inde
 polypos educauit, quod cum ouis piscium forte fieri
 posse autumat. Polyporum autem natura nondum
 satis perscrutata est, hinc denuo ratione propagationis
 de diuersis speciebus agitur. Mirari conue- p.171.
 nit, muscam araneam oua ponere, quae eiusdem
 magnitudinis foetus, ac ipsa mater est, contineat,
 sed, quum de omnibus hic pertinentibus condicio-
 nibus pro rei dignitate exponere nequeamus, nota-
 mus tantum, Cl. Auctorem luculenter ostendere,
 vera haec ouula non esse, sed in matris iam ventre
 metamorphosin pati foetum et sub informis nym-
 phae specie nasci, immo nympham, antea mollem
 et inconditam, perfecte formatam vidi, ouulo in p.182.
 aquam calidam immisso. Inde simul concludit, sys-
 tema epigeneseos nullo modo, euolutionis admodum
 explanari. Alia oua iam exclusa crescunt, vt in gallis,
 alia plures embryones continent, ouorum autem et

foetuum numerus in vna generatione diuerissimus.

p. 203. est. Viuipara animalia pauciores foetus, ouipara plures, immo plurimos, vt pisces, insecta v. c. *les pucerons*, singulus circiter 90 parit, et quinta iam generatio erit 5904, 900000. incipiunt tamen parere aprilii mense et continuant in nouembrem vs.

p. 185. que. His itaque nouis detectis propagandi modis, non vt hucusque factum est, in ouipara et viuipara tantum animalia diuidere possumus, sed addere

p. 205. etiam ramipara, bulbipara et nymphipara. Nouam animalculorum classem, ex iis in infusionibus iuscum-
lorum carnium, plantarum aliisque inueniendis, pro-
posuit Cl. NEEDHAM, ex filamentis scilicet eadem
nasci, zoophyta nominat, varia tamen in contra-
rium disputat Noster, quum omnia animalia ex aliis
produci certissima naturae lex sit.

p. 228. Nunc ergo ex dictis prona est conclusio, ger-
men praeexistere in ouulo, in euolutione augeri,
nouis partibus nutritione et circulatione adductis,
et quum caussa physica motus cordis in irritabilitate
sit, stimulum efficere liquorem spermaticum, eun-
demque, vt in mulo clarum est, mutationes organi-
cas modificando producere, mutat enim vocem

p. 245. in adulto spermatis secretio. Sperma ad matricem
et ouula defertur, germen nutriendum est et euol-
uendum per fluidum conuenientibus moleculis in-
structum, id est, quae certas proprietates habet
maris, ex quo desumitur. Hinc apparent vis mu-
tandi in mulo deprehendenda, et quare infantes
matri vel patri similes euadant, imaginatio matris

p. 267. autem nullam in foetum vim habeat. Etsi germen
cum ouulis crescat in ouariis, sine spermatis tamen
actiuo accessu totum euoui nequit. Eadem pene
sententia de generatione est Cl. BOURGUET, nec
non Auctoris Encyclopaedias et Ill. HALLERI,

quan-

quantum vero eadem distet a Cl. Auctoris dilucida-
tione, argumentis euincere satagit. Androgyno-
rum foetus vtpote longe molliores, a propriis ma-
tris succis ita viuiscari arbitratur, vt vltiori acce-
sione opus non sit. Monstrorum tandem confor- p. 286.
matio multum vexauit physiologos, quippe quae vel
ex monstroso iam germine, vel vvice a cauiss acce-
dentibus prouenire dicebantur. Posteriori potissi-
mum fauet Noster hypothesi. In monstris vel ex-
cessus vel defectus partium, vel earum transpositio
peccat; sunt qui duorum germinum confluxum in
excessu partium accusant. Posse autem duo germina p. 295.
confundi facile intelligitur, si ad formam pulli in
ovo respicias, quae a figura sic dictorum animalcu-
lorum spermaticorum parum abest, et vniioni alte-
rius accendentis non repugnat, in primis, quod par-
tes foetus omnes neutiquam simul euoluuntur, hinc
euolutio contactu, pressione, adhaesione, penetra-
tioneue mutari potest, accedit gelatinosa germinis
post foecundationem indoles, partiumque quasi du-
icitas vt idem ae in polypis hic contingere queat
in germine, quod impossibile est in foetu iam for-
mato. Eadem ratione partes inter se cohaerentes p. 303.
per cauiss accidentes disrufgi diuidique poterunt,
monstra etiam, vt in familia Malteni propagari, si
praesupponamus, liquoris spermatici efficaciam fin-
gularem solidarumque partium germinis habitum,
nondum ex asse cognitum. Immo vix improbabile
est, germinibus crescentibus ante foecundationem
monstrosum induci posse indolem.

Candide exposuimus Cl. Auctoris argumenta,
totus certe liber lectu dignissimus est, obseruatio-
num integritate eruditionisque apparatu refertus.
Hinc etiam praesagimus, naturae scrutatores ter-
tium volumen, quo euolutionis legem vniuersalem

ulterius probare, modos etiam, quibus animalia
vegetabiliaque increscunt et ad perfectionem de-
ueniunt, perscrutari promittit, nobiscum ve-
hementer praestolari.

IV.

A supplement to the first part of Medical Com-
mentaries. By D. HUNTER. London, prin-
ted by A. Hamilton. 1764. 4. pl. 4.

id est:

Commentariorum medicorum P. I. supplemen-
tum. Auctore D. HUNTER.

Alibi iam notauimus *) Cl. HUNTERUM aduer-
sus Cl. POTTIUM et ALEX. MONROUM Sen-
varia monuisse. Priorem enim, de hernia opinio-
nem, a Noitro demonstratam et inuentam, suam
fecisse euincere annitebatur, nunc vero magis pro-
bat, et alia, vt plagiarii crimen, ipsi imputat, poste-
rior filii sui partes tueri occupatus, in *postscripto*,
quod vocat ad aliquas quaestiones respondere pro-
uocatur. Nos, quum in primis acriter actas con-
trouerfias indicasse tantum sufficere arbitremur, ni-
hil monemus, hoc vnicum addituri, Cl. POTTIUM
in altera editione libri de Herniis demum contra
Cl. HUNTERUM scripsisse, Cl. MONROUM au-
tem exposuisse mentem suam in sequenti libello:

V. An

*) Vid. Comment. Nostr. Vol. XI. P. II. p. 282.

V.

An expostulatory epistle to WILLIAM HUNTER M. D. Edinburgh, printed for G. Hamilton. 1762. 8. pl. 2.

id est:

Litterae controvæsæ ad WILH. HUNTERUM.

Nomen ALEX. MONROI demum in fine additur. In his autem varias ob caussas conqueritur de Cl. HUNTERO, a quo candori animi, ingenuitatique suæ detractam partem profiteatur, NOORTWY- p. 8. CKII loca, de connexione vasorum vteri cum vmbilicalibus, male interpretata non esse doceat, nec se sensibilem peristii indolem in vniuersum adfirmasse p. 23. declaret.

Non possumus tamen non, quin hac data occasione aliis etiam mentionem faciamus tractatus, cui conscribendæ occasionem suppeditauit Cl. HUNTERI Commentariorum P. 1. Est autem ille:

VI.

Observations on D. HUNTER'S Medical Commentaries. By I. GARNER. M. D. London, printed for W. Sandby. 1762. 8. pl. 4.

h. e.

Observationes in D. HUNTERI Commentarios medicos Auctore I. GARNER. M. D.

Redeunt hæc ad sequentia: Vascula epididymidis p. 10. resorbentia ab ill. HALLERO adfirmari. Venas autem sanguiferas, quas Cl. HUNTERUS *) a reforbendi facultate remouerat, omnino tali officio praes-

C 5 esse,

*) Vid. Comment. Nostr. loc. cit. p. 284.

esse, arterias rubras suis orificiis minimis exhalare,

p. 12. quippe per quas, aqua, oleum, soluta iehthyocolla et cera transeat, varia pro transudatione confirmanda argumenta adducta aequa exhalationi fauere; in cadavere fieri, quae in viuo corpore a compasto habitu et tensione vasorum negantur; immo sanguinem rubrum exhalari in morbis sine vasorum ru-

p. 19. ptura, vt in haemoptoe vidit Noster; itidem in venis docent tentamina accurata variorum scrutatorum, inter alios Cl. K A A W adducit, resorptionem liquido in venis demonstrantem, simulque monet experimenta, in viuis capta, ob dolores variasque, quas excitant, turbas, ab omni dubitatione semper non liberas esse; in abdomine aperto musculos,

p. 31. ad venarum actionem multum tribuentes, desiderari; orificia absorbentium vasculorum ab omni acrimonia claudi; coloratam farinam ac lac, nimis crassa,

p. 33. in minima non ingredi; immo Cl. H U N T E R U M venas mesaraicas ad intestina aerem transmittere post mortem vidisse. Ad confirmandam hanc thesin et H A L L E R I vtitur obseruatione, sanguinem venarum diuersi coloris ostendente, et venarum rubrarum in cellulas corporum cauernosorum penis apertura et resorbendi potentia, nec non venarum in vterum ostiis hiantibus.

Tandem non praetereundem est, in superius adducto supplemento Cl. H U N T E R U M spem facere edendi de vtero grauido libri, cuius demonstrandi causa iam sedecim tabulae aeneae olim consecatae, nunc ab ipso perficiendae sint. Optamus, vt proxime tradantur orbi erudito.

VII.

Fortsetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen von JOSEPH GOTTLIEB KOELREUTER, der Arzneywissenschaft Doctor, und Herzogl. Württembergischen Professor der Naturhistorie. Leipzig in der Gleditschischen Handlung 1763. 8. pl. 4 ½ Zweyter Fortsetzung. Leipzig 1764. pl. 8.

i. e.

Continuatio prima et secunda relationis praeliminaris de variis ad sexum plantarum spestantibus tentaminibus et obseruationibus.
Auctore D. JOSEPHO GOTTLIEB KOELREUTER.

Quae olim obscure admodum cognita, nostris vero temporibus extra omnem dubitationem posita est de sexu plantarum opinio, multum vtique lucis, ex diuersarum plantarum artificiali accipit compositione. In hac neminem desudasse maiori cum industria scimus ac Cl. Auctorem, cuius ea propter susceptorum laborum conamina iam alibi adduximus *). Progredimur itaque nunc ad *primam Continuationem*, qua placuit Nostro vterius confirmare dicta. Verum, quod stigmata humida esse decet, si a fluida antherarum pulueris parte debeant foecundari, in introductione ex vtriusque sexus seminis commixtione tertium enasci autumat. Maxima vero perfectio noui corporis producti in facultate generandi ponenda est, quae vero hybridis plantis

*) vid. Comment. Nostr. Vol. X. P. III. p. 469.

plantis in vniuersum denegatur. Huius itaque momenti penitus inspiciendi, nec non plantae eiusmodi naturae in genere intelligendi cauſa, experientia omni, quae requiritur, cura cepit et recensuit hic viginti duo, quorum aliqua a Cl. ~~COELREUTERO~~ penes nos facta fuisse grati recordamur.

p. 10. Primo inuerso modo *Nicotianam paniculatam* per *ruficam* foecundavit, quod tentamen nunc felicius ac olim successit, ut simillima facie obtineretur planta hybrida illi, quae ex inuerſa, supra recensita, foecundatione prodierat. Factitia haec planta per se plane infoecunda, asperso puluere ex planta patris vel matris aliqua tamen femina matura produxit. Adhibuit autem haec semina ad noua tentamina, quo inde perspiciat, num ad naturalem iterum re-deant statum. Si cum *ruficae* tanquam matris puluere iungebatur, huic vicinior euafit, et contra ad *paniculatam* patrem magis accessit, huius applicato puluere. Interim nec matrem nec patrem plane iterum referebat, variis potius conditionibus ab his differebat, immo monstrosi quidquam ostendebat. Nonnunquam tamen vel a patris vel a matris parte in simplici hybrida planta aliquid foecundationis superesse visum fuit. Sunt talium compositiōnum instituta experienta adhuc varia, a Nostro exposita, per quae, aequa ac priora tentamina quoque monstrosa nonnunquam inducebatur diuersis plantae partibus fabrica. Ex omnibus autem illis, quod singula vberius adducere non possumus, praecipiuam meretur attentionem vera quaedam hybrida

p. 12. *Nicotiana*, quae ex tribus diuersis speciebus enascatur, ex matre scilicet *rufica*, et patribus *paniculata* atque *perenni*; et si haec tota infoecunda euaserit, in omnibus tamen suis partibus, quoad magnitudinem, situm, nexum, proportionemque mutationes passa fuerat mirandas, quas non solum egregie descripsit,

scripsit, verum etiam mensuras singularum partium floris in singulari tabula addidit Noster. Tandem etiam varietates specierum coniunxit, et inde hybridas progenuit, florum colore vario ludentes, ut in Leucoiis. Id vero ex iteratis eiusmodi tentaminibus euenit, ut classes, ordines, generaque plantarum constituerem posset. Sunt huius systematis classes tres: *Prima* plantas hybridas perfectas continet (*vollkommenen Baustarte*) quae ex vnius generis dupli vel triplici specie prouenerunt, sine accessu tamen spermatis proprii masculini: *secunda* hybridas imperfectas sicut, in quarum generatione aliqua portiuncula spermatis masculini proprii praeter peregrinum accessit: *tertia* varietates hybridas completitur, ex dupli varietate vnius speciei enatas, excluso penitus spermate masculino proprio. Ordines harum classium comprehendunt *hybridas simplices*, seu, quae ex diuersis vnius eiusdemque generis speciebus exortae sunt, vel *compositas* ex compositione trium specierum productas. Genera ex facultate plastica desumuntur, vel enim ex vtraque parte, matris et patris infoecundae prorsus sunt, vel a parte patris infoecundae existunt, quae a parte matris aliquid foecunditatis retinuerunt, vel ab vtraque parte aliquam fertilitatem habent, vel, ut in varietatum coniunctione, prorsus foecundae manent. Porro p. 51. *hybridas* distinguit in eas *gradu ascidente vel descendente* tales, hae adscititiam peregrinam formam iterum deserentes magis ad naturalem suam redeunt, siquidem vel matris vel patris polline plastico foecundantur, illae his contrariae sunt. Fertilitas seminum in omnibus vel hinc illincque aliqua, vel nulla. Sed, quum varietates, inter se artificiosa hac ratione coniunctae, fertilitatem habeant, ex hac p. 58. conditione species et varietates optime dignosci posse arbitratur Cl. Auctor. Vltimo tandem loco de

de visco differit, in quo apparatus, antheris similis, spongiosam substantiam in floribus masculis superficie corollae adhaerentem sifit, huius autem foecundatio a solis peragitur insectis.

Vlteriora tentamina proponit *altera continuatio*, siquidem ad comprobandam veritatem nihil intermisit Cl. KOELREUTERUS, quod ad illustrationem pertineat. Facta illa sunt cum Verbascis, Nicotianis, Dianthis, Hibiscis, Stramoneis, Lalapis, Leucoiis. Verbascorum scilicet quatuor species inter se commisicuit, semina accepit, ex his nouas plantas educauit, inque iisdem mutationes obseruauit, dissimiles patri matrique. Has singulas in caulis, foliis, floribus eiusque partibus admodum sollicite et ita descripsit, ut singularum mensuram

p. 36. proportionem, directionem cert. adderet. Mater est *Verbascum phoeniceum*, patres diuersae species huius generis, hybridae tamen cum parentibus me-

p. 31. diam proportionem vbiue tenebant. Quare etiam *Blattariam flore ferrugineo* EHRETI Pl. Select. Dec. II. Tab. XVI. hybridam esse suspicatur, eiusque vltiorem inquisitionem naturae scrutatoribus commendat. Omnes plane infoecundae manserunt, pollinis spermatici globuli parui, parum olei continebant, ipsaeque antherae vix dissiliebant; flores tamen diutius durabant ac naturales. Nec non incrementum celerius procedebat, primo enim, quod in naturalibus secundo fieri solet, anno iam flores

p. 41. expandebantur. Itidem, quae ex *nicotiana paniculata* matre et *glutinosa* patre prouenerat, planta, plane infoecunda fuit. Sed praeterimus reliquas cum variis nicotianae speciebus institutas obseruationes, notantes tantum, ex iis certiorem factum fuisse Cl. Auctorem, nicotianas, perennem, maiorem vulgarem, maiorem latifol. fl. albo, transyluanicasque duas, quarum differentes notae passim omnes

omnes recententur, meras varietates fuisse, simulque clare eundem denuo vidisse, proprio et alieno puluere foecundatas semper, tamen maternas et foecundas produxisse plantas.

De liquore demum illo, qui ex stigmatibus exsudat, adhuc dubitatio enascitur, num ille verum sperma femininum sit, ad generationem maximopere necessarium; num liquor tantum ad sperma virile in pistillum deducendum idoneus. Hinc iterum diuersis opus erat disquisitionibus, stigma humidum itaque prius charta bibula, quantum fieri potuit, studiosissime exsiccauit Noster, et v. c. nico-
tianae rusticae applicauit liquorem femininum paniculatae, proprio polline spermatico conspurcauit, et rusticas nicotianas inde obtinuit, idem successus cum aliis, vt hinc liquorem femininum pro spermatico habendum esse, nondum certo definire audeat, in contrariam potius partem abire malit. Deinde ex aliis etiam, quibus simul constat, hybridas plantas tandem iterum post varia tentamina ad naturalem suam redire indolem, obseruationibus adducimus aliquam, qua pollinem antherarum verum et genuinum sperma esse euincitur. Inunxit ergo p. 92. stigmata florum cum oleo amygdalarum in nicotiana rustica, optimo cum successu, nullo modo impedita foecundatione, idem effectus cum oleo, nucum, iasmini, lini, tum in hac tum in aliis plantis. Dianthi varias hybridas plantas et elegantes dederunt flores, quarum descriptio vero huc transferri nequit. Interim nec pollen staminum liber est a morbis, corruptionem vidit Noster, resolutionem in granula minima, sed simul foecundandi facultatem extinctam. Conuenit fere morbus cum frumenti rubigine. Datura et Lalappae varietates colorem florum et aliarum partium plantae post applicationem pulueris mutatam fistunt.

p. 69.

p. 92.

p. 121.

Quod si

Quodsi nunc curatiori pensitans animi intentione ea, quae in genere potuimus adducere, obseruata Cl. Auctoris ponderet aliquis, generationis historiam, in primis vegetabilium non parum inde illustrari concedet, ipsamque plantarum systematice cognitionem dilucidari perspiciet. Optamus ut, quam promisit Cl. KOELREUTERUS, vberiorum demonstrationem, naturae scrutatoribus atque amicis diutius non inuideat.

VIII.

Diss. inaug. medica de variolarum extirpatione insitioni substituenda. Praeside C A R O L. CHRIST. KRAUSE, Med. Doct. et Facult. Med. Assessore etc. Resp. Fried. Gotib. Beer. Lips. 1762. in 4. pl. 5 $\frac{1}{2}$.

Quum satis magnus fit numerus librorum, qui intra aliquot annorum spatium de inoculatione variolarum editi sunt, rogamus Lectores nostros, ut excusent tarditatem nostram, qui nondum de omnibus in commentariis nostris retulimus. Cum vero in tota controuersia, quae nunc in ea caussa geritur, multi editi libri quandam inter se relationem habeant, nos apud animum proposuimus, tales libros vna serie nec interrupto orationis filo recensere. Commemorabimus autem in praesenti eos praecipue, qui de extirpatione variolarum agunt.

Est vero primus libellus in hoc genere dissertatione Cl. KRAUSII, cuius titulum hic videtis. Decreuit autem hic Cl. Vir in ea disquirere: *num fieri possit, ut variolarum morbus fugetur, et extirpetur ratus?* Demonstrat vero primum, variolas morbum esse nouum, hoc est, morbuna talem, quem veteres Graeci

Graec docet, multis Deinde demonibus insitione ad eam, r simo a iectione profer tam va fit esse auctor quae c temel conclu inter t in cen debere et felic phyla et hom difficul sponde quasi f xisse, quod o sum p pus int cere so tagium sano si adest, rum m Tom

Graeci et Latini medici penitus ignorarunt. Porro docet, eum solo contagio propagari, qua in re, vt in multis aliis, magnam cum peste similitudinem habet. Deinde, dum Noster ad variolas artificiales transit, p. 16. demonstrat, has insignem praerogatiuam p[ro]ae naturalibus habere. Concludit tandem, variolarum p. 28. insitionem in loco et tempore, atque in homine ad eam idoneo, debita cura et diligentia administrata, reprehendi iure non posse, cum vix in millesimo aliquando decipiatur. Ad praecipuas vero obiectiones, quae contra variolarum insitionem solent proferri, respondet et disquirit, an homo, qui semel iam variolis vexatus sit, ab illis in futurum liber posse esse? Commemoratis aliquot exemplis ex aliis p. 31. auctoribus, Cl. Auctor narrat, se ipsum puellam nosse, quae quater variolis laborauerit, bis nempe veris, semel acuminatis, et semel lymphaticis. Interea concludit Noster, vnum alterumque tale exemplum, inter tot millia contrariorum obseruatum, vix posse in censum venire, nec protinus terrorem incutere debere. Et credit inde, variolas, insitione productas et feliciter superatas, satis tutum remedium prophylacticum esse posse. Ad quaestione, qui fiat, p. 33. ut homo semel variolis tentatus, postmodum tam difficulter in eundem morbum relabatur, ita respondet, vt doceat, sistema neruosum quandam quasi familiaritatem cum materia variolosa contraxisse, et huius veneni stimulo assuetum quasi esse, quod opii et mercurii exemplo illustrat. Negat, vna sum pure etiam semina aliorum morborum in corpus introduci posse, quia alii morbi non tantum inficere solent, quam variolae, cum minorem vim contagium eorum habeat; quia semper pus ex corpore sano sumitur, et quia denique nullum exemplum adest, quod probet, cum pure etiam semen aliorum morborum in insitione communicatum fuisse.

p. 34.

p. 36. Quamquam vero ex iam dictis patet, inoculationem bonum contra variolas prophylacticum remedium esse; tamen in genere nocet, quia semper infestatione contagium variolosum magis propagatur. Contagium vero, a variolis artificialibus ortum, aequem vehemens et periculosum est, ac id, quod a variolis naturalibus propagatur. Concludit itaque Cl. KRAUSE, si remedium inueniri posset variolas penitus ex Europa depellendi, hoc remedium multo salubrius futurum esse, quam tantopere laudatam istam inoculationem. Penitus illas extirpari posse, haec tenus impossibile putat, quod cognovimus caussam, unde hic morbus primo in Aegypto vel in Arabia natus sit. Sed ad fugandum illum ex Europa, ex sua sententia, eadem remedia adhibenda sunt, quae ad impediendam contagii pestis propagationem tam felici cum successu temporibus nostris adhibita sunt.

IX.

Sendschreiben von der Ausrottung derer Kinderblättern von FRIEDRICH CASIMIR MEDICUS, Churfürstl. Pfälz. Garnis. Phys. zu Mainz der Röm. Kays. Acad. der Naturf. u. Chur-Bayer. Chur Maynz. Acad. Mitglied. Frankfurt und Leipzig 1763. 8. pl. 8.

i. e.

Epistola de extirpatione variolarum, Auctore FRID. CASIM. MEDICO.

Haec Cl. MEDICI epistola ad Ill. IOH. ANT. DE WOLTER, Medicum primarium Sereniss. Electoris Bauariae data est. Commotus vero in primis est ad publicationem suarum cogitationum libello Cl.

Cl. K R A U S I I , supra iam commemorato. Demon-
strare autem in hac epistola annititur , variolas nihil
singulare prae caeteris morbis habere; non oriri ex
causis obscuris; non esse necessarium, vt quilibet
homo iis laboret, sed impediri potius easdem de-
bere et posse. Assumit, febrem variolosa febrem p. 5.
esse inflammatoriam et quidem compositam. In ea
sanguis superficiem corporis petit, et in vasis sta-
gnans, atque in cellulas effusus, tandem in suppura-
tionem abit. Si febris mitior est, benignae vario-
lae nascuntur, si violentior est, variolae confluentes
prodeunt. In infantibus, et in iis, qui debiles fibras
habent, benignae, in adultis contra et in iis, quorum
fibrae rigidiores sunt, confluentes solent esse. Cau-
sae vero, quare sanguis in febre variolosa extra vasa
sua effunditur, sunt motus conuulsiui, cutis laxa et
mollis infantua, maiorque in iis ad sudorem pro-
cliuitas, nec non adstantium metus, qui peruersa
medendi methodo inflammationem augent, effusio-
nemque sanguinis promouent. Symptomata omnia in
variolis occurrentia Cl. Auctor ex febre et effusione
sanguinis oriri putat. Confluentes variolae propterea
tandem noxiae sunt, quia fortior em febrim inflamma-
toriam comitem habere solent. In vniuersum autem p. 17.
secundum Cl. M E D I C I opinionem variolae neque
a materia quadam in corpore nostro latitante, neque
ex contagio aliquo speciali nascuntur. Omnia
vero minime est morbus, quem quenlibet hominem
timere oporteat.

His generalioribus, quibus, vt in his, sic in aliis,
assensum praebere multi forte medicorum recusa-
bunt, praemissis, Noster probare studet, S Y D E N H A-
M U M iam variolas pro febre inflammatoria habuisse,
et effluxum saliuae, qui in variolis obseruatur, nihil
esse peculiare, huic morbo tantum proprium, sed ab
inflammatione et inde orta glandularum saliuallium

p. 31. compressione prouenire. Ex aliis deinde auctioribus multa exempla variolarum bis recurrentium allegat.

p. 43. Atque cum Cl. *t i s s o t* concesserit, vnum forte inter centum homines variolas bis experiri, probare inde Noster vult, quotannis in sola Germania 211200 homines variolis bis inuadi. Quo vero Noster explicet, vnde tam raro variolae secunda vice appareant, cum tamen ex hypothesi eius tam frequenter redire possint: cutem aetate firmiores.

p. 48. factam esse assumit. Apparent vero ex illius opinione variolae bis, non solum tanquam variolae proprie sic dictae, sed etiam sub specie aliorum morborum e. g. morbillorum, variolarum spuriarum et febris scarlatinae. Affirmat, post expulsione morbillorum cortice peruviano adhibito, febre que bene moderata, morbillos etiam in veram suppurationem transire. Simile quid de variolis spurii dicit, in quibus effici possit, vt in pustulis eorum loco feri verum pus inueniatur.

p. 55. Ad quaestionem: an quilibet homo variolis afficiatur? negatiue Noster respondet. Quod vero tam multi homines nihilominus hoc morbo vexentur, id adscribit dispositioni corporum ad morbos inflammatorios, metui et peruersae medendi rationi. Concedit tamen, epidemicam aëris dispositionem multum quoque ad hunc morbum conferre. Omnia

p. 77. contagii exempla ex metu deriuat. Commendata vero ab Auctore variolarum extirpatio hoc praeципue nititur argumento: febrem inflammatoriam, quantum fieri possit, debellandam esse. Vult igitur, in initio statim operam dari, vt vis et impetus inflammatoriae febris, aut ad minimum sanguinis effusio infringatur. Quodsi vero impetrari non possit, tamen suppurationem faltem sanguinis effusi impediendam, et eo allaborandum esse, vt sanguis

guis iterum reducatur. Denique occurrentum esse symptomatibus, quae per rationem medendi, hactenus vfitatam, non satis remota sunt. Posse vero variolas meliore medendi methodo extirpari, docet exemplo purpurae, quam pro morbo variolis per omnia simillimo habet. In fine huius epistolae testatur Cl. Auëtor, se inoculationem non penitus reiicere, cum certum sit, saepius morbos, qui prorsus incurabiles credebantur, curatos tamen esse, febre in corpore excitata. Conatur nobis persuadere, vt inoculationem hac in re tanquam medicamentum adhibeamus. Putat igitur in melancholia, arthritide, epilepsia, paralyssi, surditate, vtilem eandem fore. Nec minus in nonnullis generibus hydropsis, vbi solida nondum vitiata sunt, eam commendat. Noxiā contra fore putat in omnibus cacochymis, scorbuto, lue venerea, tabe. etc.

X.

Reflexions sur l'Inoculation de la petite Verole,
et sur les Moyens, qu'on pourroit employer,
pour délivrer l'Europe de cette Maladie.
Memoire lù le 19 Iuillet 1763 dans l' Academie des Sciences, Belles-Lettres et Arts de Lyon, par M. R A S T, fils, Docteur en Medec. de l' Univers. de Montpellier, Profess. aggregé au College de Lyon, Membre de l' Acad. de la même Ville, Honoraire de la Societé d' Agriculture, et Medecin de l' Hopital general de la Charité. a Lyon chès Aimé Delaroche. 1763. in 12. pag. 40.

i. e.

Cogitationes super inoculatione variolarum, et super remediis, quae adhiberi possint, ut Europa ab hoc morbo liberetur. Auctore Cl. RAST, filio.

Otimo animo et ardentissimo in patriam amore Cl. Auctor has coniecturas edidit et profitetur, se, si, quod melius sit, ab aliquo doceatur, aut erroris conuincatur, magna cum voluptate id accepturum, et in usum suum conuersurum esse. Cum vero credat, inoculationem nocere, extirpationem autem variolarum et veneni earum possibilem esse, totam suam dissertationem in duas partes diuidit et pri-
P. 5. mum disquirit: *Virum inoculatio variolarum homini- bus et populationi noxia, an innoxia sit?* Usus vero est Noster ad demonstrandam opinionem suam, nempe noxiā eam esse, indicibus mortuorum Londonensibus. Comparat numerum mortuorum et natōrum per 38 annos, qui antecesserunt annum 1721, quo inoculatio primum in Angliam introducta est, cum numero eorum, qui per 38 annos ab hoc anno 1721 aut mortui aut nati sunt. Atque haec comparatio vtriusque huius numeri ipsi, vti putat, certissimum argumentum praebet, inoculationem populationi nocere. Nati vero sunt intra hos 38 annos, ante annum 1721, 595058, denati 840370, inter quos 54040 variolis extincti sunt. Ratio itaque eorum, qui ante inoculationem variolis moriebantur, ad eorum numerum, qui nascebantur, est vti 90 ad 1000, et in vniuersum ad numerum eorum, qui moriebantur, vti 64 ad 1000. Post annum 1721 usque ad annum 1758 inclusiue Londini 613608 nati sunt, denati 958527, inter quos 78005 vario- losi.

losi. Est itaque eorum numerus, quos variolae su-
stulerunt, ad natorum numerum, vti 127 ad 1000,
ad numerum mortuorum in vniuersum vti 81 ad
1000. Ex quo colligit, Londini 22700 aut ad minimu-
mum 16294 aegrotos variolis plus denatos esse,
quam ante inoculationem denati fuerint. Hinc
concludit Cl. RAST, cum omnibus infantibus in
prima infantia variolae inseri non possint, aut inocu-
lacio ita institui, vt morbus variolosus ab illa non
magis vulgetur; inoculationem tanquam rem rei
publicae valde periculosam omnino expellendam
esse. Ad probandum etiam damnum, quod inocu-
latione in singulis hominibus efficitur, commemorat
infelices eventus, quos Lugduni habuit. Afferit,
omnes fere, qui inoculationem permiserunt, in suo
corpore institui, partim durante morbo, partim post
eum, malis morbi effectibus et pessimis symptomati-
bus vexatos fuisse, allegatque exemplum duarum
puellarum, quae post aliquot annos, cum primo
frustra inoculatae fuissent, veris tandem variolis in-
ficerentur. Altera quaestio, quam Cl. Auctor pro-
ponit, *remedia concernit, quibus Europa ab huc morba* p. 20;
liberari possit. Ad hanc vt respondeat, assumit,
primo variolas haud esse necessarium aut ineuitabile
malum; secundo, apud nos solum ex contagio nasci;
tertio similes fere esse per omnia pesti. Arbitratur
itaque, ad euitandam propagationem veneni variolosi,
illudque penitus extirpandum, adhibenda esse re-
media eadem, quae tam felici cum successu tem-
poribus nostris ad euitandam pestem adhibita fue-
runt. Nempe dat consilium hoc, vt aegroti sepa-
ratim in nosocomia includantur, atque propagatio
contagii etiam per expositas militum excubias im-
pediatur.

p. 16.

XI.

Nouveaux Eclaircissemens sur l' Inoculation de la petite Verole, pour servir de Reponse a un Ecrit de M. RAST Medecin de Lyon. (*sine loco et anno*) In 12. p. 36.

i. e.

Annotationes nouae super inoculatione variolarum, velut responsio ad libellum Cl. RASTI
Medici Lugdunensis.

Auctor huius libelli est Ill. Eques DE CHASTEL-LUX, Praefectus Legionis Aquitaniae, qui etiam in alio libello, quem proxime indicabimus, inoculationis caussam defendit. Proposuit autem sibi Cl. RASTIUM ex iisdem necrologiis Londinensibus refutare, quibus ille vtitur ad probandum, inoculationem noxiā esse. Afferit igitur, Cl. RAST in inoculationi effectum tribuere talem, qui absque illa etiam existere posset, nec bene admodum inde collegisse RASTIUM, auctum numerum mortuorum post inoculationem ab illa ipsa ortum suum trahere. Proponit. deinde ad refutandum eundem sex quaestiones, quarum responsionem simul cuique illarum annet, nempe: vtrum 38 istis annis, qui annum 1721 praeiuerunt, variolae singulis annis aequa malignae fuerint, neque numerus illo morbo mortuorum uno anno maior, quam altero fuerit? an sequentibus 38 annis in proportione data auctus fuerit? qualem influxum in vniuersum inoculatio in contagium habeat? annon auctus numerus mortuorum longe superet numerum, qui produceretur, si assumatur, contagium inoculatione tantopere augmentatum esse? denique an auctus numerus mortuorum superponat

ponat etiam numerum aegrotorum maiorem fuisse? In responsive harum quaestionum demonstrat Cl. Auctor, ex aucto post inoculationem mortuorum numero non satis posse probari, huius rei caussam esse in inoculatione: potius variolas in 38 annis ante inoculationem, quoad numerum mortuorum, diuersis annis etiam valde diuersas fuisse: proximis praesertim annis ante annum 1721 vim morbi vehementer increuississe, totamque differentiam, quae in utroque mortuorum numero obseruatur, ante annum 1721 et post eum, cui differentiae praecipuum argumentum Cl. RAST superstructum est, esse non nisi in quadam viginti annorum epocha, qua variolae valde benignae fuerint. Probat variolis p. 9. post annum 1721 nunquam tam multos homines denatos esse, quam ipsis 9 annis, qui eundem praierint. Putat, inoculationem contagium augere p. 13. non posse, quia infantes, quibus solemus variolas inferere, minorem corporis superficiem habent, adeoque contagium non tantopere augent, cum variolae artificiales ut plurimum benignae sint, atque ob hanc ipsam caussam non tam multae contagiose particulae ex iis exhalent, iisque tandem, qui inoculantur, ex reliquorum societate facillime excludi possint. Probat autem Cl. Auctor argumentum suum etiam ex diuersis aliis computationibus numerorum, eosque inter se comparat, quos vero allegare non possumus. Ex his vero omnibus hoc tandem concludit: ab augmentatione numeri variolis Londini denatorum nullum argumentum contra insitio- nem duci posse; auctum enim hunc numerum tantum probare, malignitatem variolarum auctam esse. Quae quidem aucta vis morbi orta praecipue sit ab usu valde noxio spirituorum liquorum, quos Angli, vti notum est, nimis frequenter adhibent.

p. 29. Ad calcem huius libri annexum est excerptum ex necrologio Londinensi ab anno 1629 ad annum 1758. Reperimus in illo numerum natorum, et eorum, qui tum in vniuersum, tum variolis praecipue mortui sunt, etiam separatim rationem eorum, qui variolis obierunt, ad totum mortuorum numerum.

XII.

Observations sur la Nature, les Causes et les Effets des Epidemies varioliques, et Refutation de quelques Ecrits contre l' Inoculation de la petite Verole. Geneve. 1764. in 12. pag. 252.

i. e.

Observationes de natura, caussis et effectibus epidemiarum variolosarum, et refutatio non-nullorum scriptorum contra insitionem variolarum.

Auctor huius libelli est Cl. D A V I D, Medicus Lugdunensis. Institutum vero Auctoris est, vt quosdam, qui contra inoculationem scripserunt, refutet. Inter eos praecipue est Cl. R A S T, Auctor libelli supra indicati, quem Cl. D A V I D eodem modo, vt Ill. Eques DE C H A S T E L L U X, ex necrologiis Londinensibus refellere studet. Videntur tamen istius libri Nostro ignoti fuisse. Praecipue autem Cl. D A V I D in eo occupatur, vt demonstret, illis. quatuordecim annis, ante introductam in Anglia inoculationem, si comparatio instituatur, singulis annis longe plures, quam octo et triginta annis sequentibus variolis enecatos esse.

XIII. Ten-

XIII.

Tentamen iuuénile de variolarum extirpatione
quaerenda primum, illique subnectenda va-
riolarum infiſione; Auctore 10 A. BAPT.
RICHARD, Craufav. Ruth. Monspelii 1764.
in 4. pag. 23.

Primum a Cl. Auctore propositum problema eſt: p. 9.
*Paſſim poffint ſtare variolarum exſpectatio, inſiſio
et extirpatio?* quod adfirmat, cum inoculatio extir-
pationis miniftra eſſe poſſit. Alterum problema p. 10.
docet, *variolarum extirpationem maxime optabilem eſſe.*
Tertio vero diſquiritur, *an variolarum extirpatio poſ-
ſibilis eſt?* Credit autem Noster, generalem veneni
variolofi extirpationem imposſibilem eſſe, quapro-
pter partialem tantum commendat. Scilicet vult,
vt, quando in vrbe quadam variolofi contagii initia-
ſe monſtrant, veneni propagatio tunc omni cura
prohibeatur. Quarto tandem problemate, *de vari-
olarum infiſione extirpationi subnectenda* Noster diſſerit.
In eo inoculationis praeftantiam extollit, argumenta-
quae pro ea adduci poſſunt, proponit, et concludit,
inoculationem absolute innocuam eſſe, hinc cui cui-
libet communi humanitatis iure libertatem compe-
tere, vt, sub iuſſa ſegregationis obſeruantia vario-
larum fato, vt lubet, obſequatur. Ad calcem operis p. 22.
quaedam de inoculandorum praeparatione dubia ad-
neſtit, docetque, variolarum inoculationem non ob
praeparationis emolumentum laudandam eſſe.

XIV. Ab-

XIV.

Abhandlungen der Churfürstl. Baierischen Akademie der Wissenschaften. Erster Band. München, mit akademischen Schriften. 1763. 4. 3 Alph. 2 ½ pl. tab. aen. 15. Zweyter Band. München bey Franz Lorenz Richter. 1764. 4. 3 Alph. 11 pl. tab. aen. 10.

i. e.

Commentarii Academiae Scientiar. Electoralis Bauaricae. Tom. I. II. Monachii.

Bauaria ad exemplum aliarum regionum Academiam scientiarum in suis terris erigere constituit. Noua haec academia suas primitias in his tomis orbi literato exhibet, easque Sereniss. suo Electori, clementissimoque fundatori, merito offert. In praefatione, primo tomo praemissa, sperabamus huius academiae historiam, constitutionem, ac numerum nominaque sodalium legere: sed spes nos defecit. Nihil enim ea continet, quam breuem recensionem elaborationum, in hoc tomo reperiundarum, ex quibus paucissimae quidem ad *Commentarium nostrorum institutum* pertinent. Omnis enim tomus in *duas* diuisus est *partes*; quarum prior tantummodo argumenta historica continet, ut itaque eam plane silentio transeamus; posterior vero res philosophicas proponit, inter quas et eas modo prolixius repetamus, quae proprius nostrum attingunt scopum. Singula pars a nouo paginarum numero incipit.

T. I. Pars itaque *secunda* sequentes tradit commentarios.

i) I. H.

1) I. H. LAMBERT *commentarius de usu meri-
ani in geometria.*

2) PETRI AB OSTERWALD *breuis introductio,
a demonstratur, quomodo operationes geometricae in
lineandis tabulis geographicis rite instituenda sint.*

3) ILDEPHON KENNEDY *libellus de paludi.* p. 125.
Modum indicare annititur Cl, Auctor, quo pa-
des in usus oeconomicos vertendae sint.

4) IO. ANTON. DE WOLTER, *Electoral. Consi-* p. 161.
arii intimi et Protomedici, commentatio de terra illa
ngui Turf, seu Torf dicta, qua simul probatur, fumum,
accensis Turfis ortum, sanitati hominum minime no-
re. Ut hoc demonstret, argumentis primum do-
tere annititur Ill. Auctor, turfam ad vegetabilia per-
nere, et ex fibrillis viridantibus et crescentibus
componi, quae ad nutriendum ignem maxime aptae
ant. Per experimenta chemica constat, ex turfa
asdem partes educi, quae ex aliis plantis pinguibus,
et in locis paludosis cretis, igne extorquentur: ex p. 165.
uibus concludit, fumum ex turfis accensis proue-
cientem, si liberum modo exitum habeat, minime
osse nocentiorum esse fumo ex ligno orto. Pro-
ocat propterea ad F. R. HOFFMANNUM, qui in suis
scriptis passim, tam experientia, quam per alia argu-
menta, probauit, lithanthracum fumum, ad quem
imus turfarum multum accedit, nihil arsenicalis vel
enenati continere. Maximum autem pondus Ill.
Auctoris opinioni addit salubritas illorum locorum
Belgii foederati, et Germaniae inferioris, vbi incolae,
o penuriam ligni, ad domesticos usus solo igne tur-
rum utuntur, et bona tamen fruuntur valetudine.
Et nihil dicamus de redditibus, quos eiusmodi turfa-
um serobes possessoribus suis praebent. Hinc Boii,

in fine *commentationis*, suadet, vt ob ligni inopiam, quae de die in diem magis augeretur, turfae culturam et vsum magis commendatum sibi habere velint.

5) *CAROLI AUGUSTI SCHEIDT tentamen instructionis practicae ad detegendos et effodiendos lithanthraces in montofis regionibus.*

p. 211. 6) *JACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER effigies et descriptio duorum petrefactorum verorum, et totidem spuriorum.* Haec, quae alii lusus naturae nominant, cum Cl. *WALLERIO* figuratis adnumerat Cel. Auctor, illa vero ex regno vegetabili, et quidem ex fructibus in lapidem mutatis, deducit.

T. II. *Secundus Tomus* pariter ac primus *duas* habet *partes*. Relicta prima parte, quae itidem ex *historiis* *commentariis* constat, mox ad *alteram* progre-
dimur, quae continet

P. II. 1) *ALBERTI EULER responsum ad quasdam quæfitiones arithmeticas.*

2) *Eiusdem solutio problematis: data altitudine coni figuram suae basis inuenire.*

p. 61. 3) *Tentamen geographiae metallurgicae, in quo tota tellus tanquam stratum minerarum horizontale (Floetziwerck) montes vero eiusdem tanquam varietates uniuersi considerantur, una cum regulis inde deriuatis, qua ratione venae metallicae, minerae et mineralia reperiri possint.* Auctore Cl. *CAROLO AUGUSTO SCHEIDT*. Ex his tantum notamus, insignem aquarum molem tanquam instrumentum primarium a Nostro considerari, quo mediante structura telluris interna eiusdemque superficies originem duxerit, licet non negandum, mutatam telluris superficiem

ortum-

ortumque montium, insularum et marium complurium, alias etiam caussas habere. Quod autem ad internam telluris constitutionem attinet, quatenus ea respectu stratorum terreorum et lapideorum detecta est, variantia illa sphaerica et horizontalia aequa ac obliqua strata terrea et lapidea praecipuam telluris structuram constituere, eademque etiam in interioribus secundum leges motus hydrostatici producta esse, Noster arbitratur. Ex hac telluris cognitione metallicolae, vt putat Cl. Auctor, hanc, sane non exiguam, utilitatem capere possunt, vt sciant, quibusnam in regionibus eiusdem variae terrae, lapides, mineralia et minerae in stratis, fissuris et venis inueniantur. Ut autem ordine quodam procedant normamque habeant, secundum quam res illas detegere sciant, varias Noster ex cognitione telluris deductas regulas tradit. His vero obseruatis alias regulas, secundum quas detectae illae res erui et praeparari possint, inde deduci posse, autumat.

4) WOLFGANG THOMAE RAUE *tentamen p. 138.*
tractatus de utilitate et usu salis culinaris, cum ad usum hominum, animalium et plantarum, tum in chemia, mechanica, officinis manuariis et in rebus domesticis.
 Hic commentarius in quatuor sectiones diuisus est.
Prima agit de sale culinari in genere eiusque usu, quem hominibus praestat. Postquam Cl. Auctor amplam descriptionem salis communis eiusque proprietatum dedit, eumque ad classem salium neutrorum retulit, ad ductum systematum Cl. LINNAEI et CARTHUSERI proprium genus, sub nomine *muria*, inde constituit, quod tres species comprehendit: *muriam* scilicet 1) *fontanam*, quam omnes salinae, ex quibus dein sal culinaris coctione paratur, exhibent: 2) *marinam*, quam aqua marina praebet, dum ad proprias fossas ducitur, et facta siccatione salem mari-

marinum relinquit: 3) *fossilem*, quae e terra effuditur, et sal gemmae audit. Omnes has tres species multum utilitatis hominibus praestare, loco que condimenti illis esse, eorumque humores a puritate praeseruare, Cl. Auctor rationibus physicis, p. 156. et testimoniis aliorum probat medicorum, qui sale culinari nonnullos morbos, quos recenset, sanauerunt: licet contra non neget, eius abusum, ut in p. 160. omni re, multum quoque nocere. *Secunda sectio* utilitatem exponit, quam salis usus pecudibus comparat. Quum hominibus tantum commodum usus salis culinaris adferat, ex comparatione machinae Cl. Auctor concludit, idem etiam pecudibus praestitum esse, siquidem plurima animalia saginat, quod nonnullis exemplis illustrat; quare etiam salem culinarem contra luem pecudum commendare non dubitat. Inprimis autem salis usum extollit contra morbos et luem ouium, quae salem culinarem praem omnibus amant. Sed equis in variis morbis, quorum nonnullos refert, eius usus etiam conp. 180. dicit. *Tertia sectio* usum et commodum salis culinaris in regno vegetabili ostendit. Notum est ex agricultura, stercora, quibus arua, ut **COLUMELLA** ait, refouentur, plurimum ex partibus salinis constare: quo enim plus his abundant, eo meliora iudicantur. Ex his Cl. Auctor colligit, salem culinarem fertilitatem agrorum augere, et ad incrementum plantarum multum conferre, quod inde in primis probat, cum cineres crematarum plantarum semper aliquid salis culinaris reddant. Prouocat ad testimonia nonnullorum scriptorum oeconomicorum, qui hortos et agros salis adspersione emendare suadent. Ut eos taceamus, qui semina, antequam terrae mandantur, muria salis imbibere, et foecundiora inde reddere student, quid? quod rubiginem a frumentis mentis hac re auerti perhibent. Tandem *quarta sectio*

sectio vsum salis in chemia, mechanica, officinis et re oeconomica monstrat. Quam varie sal communis ad chemicas operationes adhibetur, chemiae cultoribus notum est, quarum nonnullas Cl. Auctor refert: Has inter etiam confectionem nitri ex sale communi inuenimus: quam tamen non adeo lucrosam esse Cl. Auctor ipse fatetur, qua in re illi facile suffragamur. Ad ferrum emendandum et in chalybem mutandum sale culinari opus est. Ad orichalcum dealbandum salem culinarem adhibent. Figuli sale communi carere nequeunt. Ut calx in muris tempestatibus longius resistat, salem culinarem ei admiscent. Ad saponem parandum, sale culinari vtuntur. Ut coria melius macerentur, alutarii salem communem eorum lixiuio addunt. Quid sal in candidandis linteis ac filis, atque in condiendis carnibus, piscibus, aliisque oleribus praestet, matres familias sciunt. In fine Cl. Auctor IOANNEM LANGIUM mirantem adhuc adducit, quod vino, more veterum, non amplius sal admiseretur, quum sal vinum multum emendet. Fortasse bono vino neque hedera neque sale opus.

5) JOSEPHI ANTONI CARL de fonte salutari p. 199.

Heilbrunn in Bauaria. Historiam huius fontis iam 1636 edidit celebris quondam medicus GEIGER, sub titulo *Fontigraphia*, quam Cl. Auctor quidem, quod partem historicam attinet, laudat: definitiōnem tamen partium constitutiuarum non adprobat. Fons hic quinque lapidibus a *Monachio* distat, et iam anno 1059 notus fuit. Examen autem, quod Cl. Auctor cum eius aquis 1759 instituit, ei prae-
buit salem communem, alcali fixum, vitriolum ferri, et terram cretaceam. *Salem communem* probat Cl. Auctor ex sapore aquae, ex colore laetio, quem aqua prodit, quando solutiones sacchari saturni, ar-

genti, mercurii viui ei admiscentur, et denique ex
 crystallis, post coctionem aquae, acquisitis, quae
 p. 209. cum sale communi in omnibus conueniunt. *Alcali*
fixum coniicit non solum ex colore viridi, quo ad-
 mistae aquae syrupum violarum inficiunt, sed etiam ex
 restitutione coloris coerulei, quem aqua chartae
 coeruleae, affusione aceti rubefactae, reddit; pree-
 terea ex sapore vrinoſo, quem aquae, ad partem me-
 diam coctae, linguae inprimunt; deinde ex colore au-
 rantio, quem solutio mercurii sublimati, admisitione
 lixiuii post separationem crystallorum residui, in-
 duit; tandem ex sale vrinoſo qui in collum retortae
 adſcendit, postquam crustam salinam, in ahenis a co-
 ctione aquarum remanentem, cum sale ammoniacaco-
 p. 214. miscuit Auctor et destillauit. *Vitriolum ferri* autem
 euincere conatur, partim ex materia deiecta, *prae-
 tipitata* chemici aiunt, quae, aqua admista, in solu-
 tionibus mercurii viui adparet, et ut plurimum albi
 est, notis tamen luteis et rubris, nunc hic, nunc
 illuc, distinctis; partim ex colore nigricante, quo
 ambuitur decoctum gallarum turcicarum affusa aqua
 minerali, ad tertiam partem decocta; plurimum
 autem ex particulis ferreis, quas magnes ex crufa
 illa salina, inflammabili quodam mista, et probe dein
 vista, extraxit. Verum enim vero omnes hae expe-
 rientiae, ni fallimur, probant quidem in acidulis ad-
 esse ferri particulas, vel ochram martialem, in fer-
 rum, additione τ& Φλογίσ&, facile mutandam, mi-
 nime autem perfectum ferri vitriolum, quod acidu-
 lis inesse plurimi aquarum scrutatores non sine
 p. 218. rationibus negant. *Terram cretaceam* ex saepe
 dicta crusta, quae in aheno post coctionem aquarium
 remanet, accepit, eamque calcariae esse indolis va-
 p. 223. riis docuit experimentis. Virtutes et vires huius
 aquae ex partibus componentibus, earumque quali-
 tatis, deriuat. Quum sal culinaris in aqua pree-
 ualeat,

ualeat; etiam ab hoc plurimum exspectandum esse arbitratur. Ad hunc, quoad copiam proxime accedit alcali fixum: hoc excipit terra cretacea, quam vitriolum ferri denique in ordine sequitur. Ab his igitur, eorumque combinatione, dependet primaria huius aquae virtus, quae in soluendo et roborando consistit: hoc a terra et ferro, illud a salibus. Recensentur denique nonnulli morbi, in quibus usus huius aquae salutaris praedicatur: licet in fine commen-tationis nec reticeantur morbi, in quibus noxius de-prehensus fuit.

6) *Eiusdem commentatio de fonte salutari Sulzer. p. 232.*
brunn dico, in Bauaria superiore sita. Prouenit hic fons non procul a celebri coenobio *Polling*, et ad lapidis distantiam ab urbe *Weiheim*. Continet autem eius aqua, secundum Cl. Auctoris opinionem, sulphuris, quod dicunt chemici, hepar, ferrum, ferri vitriolum, salem culinarem, terram calcariam et selenitidem. *Hepar sulphuris* Cl. Auctor ex odore, quem aquae recenter haustae spirant, probare annitetur. Sulphuris tamen praesentiam etiam ex colore fusco coniicit, quem argentum, in hac aqua aliquamdiu coctum, adsciscit. Quum vero ad hepar sulphuris, ut chemicis constat, praeter sulphur etiam alcali fixum requiratur, hoc quoque aquae inesse inde concludit. *Ferrum* Cl. Auctor ex crusta illa terrea, qua ahenum, quo aquae ad balnea paranda coquuntur, obducitur, ope magnetis extraxit. Ut ferri vitriolum demonstret, eodem experimento et argu-mento vtitur, quo in praecedenti commentatione usus est. De *sale culinari* ideo non dubitandum esse putat Cl. Auctor, quia partes a coctione aquae remanentes, carbonibus carentibus iniectae, crepi-tant, et solutiones plumbi et mercurii viui albam materiem in aqua ad sextam vel octauam partem

decocta ad fundum deiiciunt. Certioribus experientiis et argumentis *terram calcariam* aquae inhaerere euincit; quae vero, quod cum illis conueniunt, quae eundem in finem in praecedenti commentatione protulit, praeterimus. *Selenitidem* peculiari experimento a Cl. ROUELLE, chemico Parisiensi, cum Cl. Auctore communicato probare studet. *Crustam nimirum* saepius nominatam, lapideam, antea comminutam, et probe elotam, cum aequali portione fali tartari miscet: his sufficientem copiam pulueris carbonum dein addit, et omne mistum in crucibulo bene clauso candet. *Frigefactam* hanc massam aqua posthaec eluit destillata, et leuem odorem hepatis sulphuris percepit. Ex his colligit, in crusta illa lapidea vitrioli fuisse acidum, adeo tamen coniunctum cum terra calcaria, ut corpus efficeret, quod in aqua calida amplius solui nequiret, id quod selenitidem a ceteris terris distingueret. Rationem autem, quam partes constitutiae inter se in aqua feruant, Cl. Auctor determinare non audet, partim ob earum tenuitatem, quam *volatilitatem* chemici vocant: partim ob earum paucitatem. Interim afferit, hepar sulphuris ceteras copia superare: hoc sequi terram calcariam: ferri vitriolum, salem culinarem et selenitidem autem in paucissima quantitate aquis inesse. Hinc non ab his, sed ab illis, praecipue vero a sulphure hepatis, primariam utilitatem esse sperandam. In fine *commentationis* Cl. Auctor harum *aquarum* usum internum et externum suadet.

p. 247. 7) *Commentatio de mineris cupreis, quae cauſarum ſcrutinium fitit, cur cuprum ex iisdem tam diſſiculter ſeparari formamque metallicam induere poſſit*, Auctore Cl. JOANNE FRIDERICO LE PETIT. Sub mineris cupreis eas intelligit Cl. Auctor, quae in gremio

gremio fodinarum sub forma minerarum reperiuntur, nec a salibus et vaporibus solutae et destructae sunt. Hinc nec ad aeruginem nativam, nec ad mala-
chiten, nec ad ochram cupri coeruleam, nec ad lapidem lazuli, nec demum ad mineram cupri fer-
ream, sed ad cuprum ferro et arsenio sulphurato
mineralisatum respicit. Hanc autem mineram zincum continere, et huius ope ferrum in primis cum
cupro coniungi, insimulque terram non metallicam
et arsenicum immisceri, idque caussam subministrare
monet, cur cuprum difficulter separetur. Zincum
enim cum cupro coniunctum vskulatione, carbonum
ope instituta, non separari, simulque impedire,
quo minus sulphur, quod nullam vnuquam vim
in zincum exercet, in ferrum et arsenicum ad-
mixtum agere, eaque in scorias conuertere possit,
notat. Hinc in praeparatione minerarum cupri,
fusioni praemittenda, ad separandum lapidem cala-
minarem seu mineram zinci praecipue respicien-
dum, nec, vt fieri solet, de separando ferro, sul-
phure et arsenico, statim cogitandum esse, autumat.

8) IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER rerum-p. 261.
ciatio de euentu tentaminum, semina lanuginosa populi
nigrae et graminis tormentosi cum fructu in oeconomia
adhibendi. Commentatio haec in duas diuisa est
sectiones. In prima sectione Cl. Auctor occasionem
refert haecce instituendi tentamina. Primaria est
inopia materiae pro chartis faciendis, quae quotidie
magis augetur, inde chartarum pretium crescat,
necessa est. Qua propter Cl. Auctor operam na-
uauit inueniendae materiei, quae defectum hunc sup-
pleret. Ex omnibus autem semina lanuginosa po-
puli nigrae et linagrostis ei prae aliis ad hunc scopum
apta visa sunt. In sectione secunda viginti et septem p. 275.
adducuntur experimenta, vel potius pericula, quae

Cl. Auctor fecit, non solum chartas conficiendi gratia, sed etiam alia in usus oeconomicos utilia opera, e. g. telae genus, pileos, ellychnia etc. Varia hunc in finem tentauit Cl. Auctor, varia miserit, et omnium periculorum non solum retulit fideliter euentus; sed nonnulla etiam specimina Academiae misit, quae omnia indefessae suae diligentiae praebent testimonia.

p. 299. 9) FRIDERICI CASIMIRI MEDICI obseruationes medicae, circa varias graues ad medicinam pertinentes res. Prima obseruatio versatur circa usum vesicatoriorum, in pleuritide ad locum dolentem applicandorum. Non noua medentium est ratio, ut ipse Cl. Auctor fatetur, apponendi vesicatoria loco affecto in pleuritide, sed iam dudum ab Anglis exercita, et a Germanis medicis imitata. Postquam modum Cl. Auctor breuiter descripsit, quo vesicatoria apponenda sunt, quatuor momenta attendi iubet. Primum, tempus, quando applicari, deinde ea, quae impositum praecedere: post ea, quae durante impositu obseruari: tandem, quoties repeti debent. Quoad primum, ab initio morbi, et quando dolores sunt acuti, ea imponere conuenit: secundo, venaesectio applicationi est praemittenda: tertio, aegrotis ptisanae seu aquae hordeaceae cum melle mixtae copiose exhibendae, et emulsiones ex feminibus paratae, quibus multum nitri additum est, dandae sunt: quarto, toties repeti debent, quoties dolor recrudescit; vel quandiu dolor durat, et tum etiam, quando ad oppositum latus transit, tunc recenter affecto loco applicare conuenit. His praemissis rationes reddere conatur, cur vesicatoria ita applicata tam salutarem ederent effectum; quas in eo quaerit; quod cantharides resolvente gauderent virtute, qua in vasa obstructa agerent: deinde, quod

p. 307. center affecto loco applicare conuenit. His praemissis rationes reddere conatur, cur vesicatoria ita applicata tam salutarem ederent effectum; quas in eo quaerit; quod cantharides resolvente gauderent virtute, qua in vasa obstructa agerent: deinde, quod

quod inflammationem, quae partes internas occupauit, ad externas deriuarent: denique, quod morbosae exitum pararent materiae: his plus effici autumat, quam si plura vesicatoria dissintis et a loco doloreso multum distantibus imponerentur locis. Triplici igitur fructu suam methodum reliquis praestare putat Cl. Auctor. Primo, quod morbum in tempore praecaueat: secundo, quod materiam morbosam statim educeret, eique nullam relinqueret moram internas corripiendi partes et omnem corrumperi massam sanguineam: tertio, quod raro eo peruenire sineret morbum, ut exscretione folueretur: quem morbi exitum ea propter semper periculosum iudicat, quia non solum pulmones, etiam superato morbo, plerumque manerent debiles, nonneque, seu recidivae, inflammationi saepius ansam darent: sed etiam facilis empymata orirentur, si materia educenda omnem per pulmones caperet exitum. Quatuor etiam exemplis practicis hanc methodum corroborat. Tres enim aegri pleuritici ea sanati fuerunt, quartus vero occubuit, quod hunc venerea simul affectus esset.

Secunda obseruatio singularem effectum moschi p. 320.
in mania, cum conuulsu suis motibus coniuncta, narrat. Atroci hoc morbo afflatus fuit miles, 28 ann. macilens, temperamenti melancholici. Liquore anod. min. H. vesicatoriis, oleo caiepat et aliis remediis incassum adhibitis, tandem moschus hunc morbum debellauit. In alia mania, periodica, quarta quaque die reuertente, idem nocuit.

Tertia obseruatio, de hydrope, eiusque curatione p. 329.
agit, et quinque hydropum historias comprehendit. Prima historia ad aquam intercutem spectat, quam venae sectionibus sanauit Cl. Auctor. Secunda et tertia duos aegrotos exhibent, qui hydrope a seite laborarunt. Hos olei oliuarum curauit inunctione,

cui in tertio aegroto vsum tremoris tartari adiunxit. Quarta et quinta duos pariter aegrotos fistunt, qui priore hydropis specie, hydrope nempe analarci adficti fuere: ex his alterum initio venae sectione iuare tentauit, sed clysteribus postremo a morbo plane liberauit; alterum autem viu squillae sanitati restituit. In fine tractationis nonnullas adnectit Cl. Auctor animaduersiones, quae priora melius illustrant; quorum pertinet: melius esse in dubiis casibus, ubi ambigitur, num vena pertundenda sit, aliquid sanguinis mittere: deinde ubi tumor ab injectione olei crescit vel motus febribus augmentur, satius esse ab oleo abstinere: postea, tremori tartari in curatione hydropum etiam aliquid dandum esse: denique clysteres pariter non esse negligendos.

p. 340. Appendicis loco meminit remodii, quo Cl. ISNARD aqua suffocatos vitae restituit, eos scilicet cineribus calidis contingendo, quo efficit, ut vrina copiose fluxerit. Quaeritur itaque, an non idem in hydropticis, praesertim aqua intercute laborantibus, evanescere in finem cum fructu tentari queat?

10) DOMINICI LIMBRUNN *tentamen corrigendi tabulas geographicas Bauariae.*

11) PETRI AB OSTERWALD *renunciatio ad Illustrem Academiam de dimensione lineae fundamentalis (Grundlinie) a Monachio usque ad Dachau.*

XV.

Familles des Plantes. Par M. ADANSON, de l' Academie des Sciences, de la Societe Roiale de Londres, Censeur Roial. I Partie. Contenant une Préface Istorike sur l' état ancien et actuel de la Botanike, et une Téorie de cette Science. a Paris chez Vincent. 1763. 8vo. Alph. I. pl. 10. tab. aen. I. II. Partie. ibid. eod. apud eund. alph. I. pl. 19. i. e.

Familiae Plantarum. Auctore Cl. ADANSON.

Pars I. II.

Multa insunt libro, quae partim ingentem Auctoris laborem indicant, partim ad perfectionem rei herbariae non parum conferre videntur, atamen, quod ingenue fateri debemus, multa etiam, quae et superflua, et eiusmodi esse existimamus, quibus difficile hoc studium nouis his laboribus difficultius, immo magis confusum redditur. Notabimus praecipua momenta. Praefatio operi praemissa implet pagg. 325. In hac partim historice statum praeteritum atque praesentem Botanices, partim theoriam eiusdem scientiae. Noster pertractat. Primo itaque Cl. Auctor a pag. 3. ad 102. methodos plantarum vniuersales et particulares recenset ordine chronologico. Amplissimus hic est catalogus, non solum enim veros methodieos nominat, sed omnes fere auctores, qui aliquo, quocunque demum ordine in scriptis suis usi fuerunt, enarrat. Sic inter methodicos vniuersales THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, TRAGUS, PORTA, LAURENTIUS, aliquique locum obtinuerunt, qui confuso satis ordine de plantis scripserunt. Hinc factum,

ut methodos vniuersales 55, particulares autem 14 inueniamus. In his vbiique eum, quem autores secuti sunt ordinem, et fundamentum notauit, plantarumque, a quolibet determinatarum, vel iconibus expressarum numerum consignauit, ac eos quoque citauit, qui vnam alteramque methodum amplexi, et ita aliorum inuenta secuti sunt. Addidit porro nomina eorum, qui alphabetico ordine plantas re-censuerunt, inter quos etiam **C. GESNERUM, CAMERARIUM, VAILLANTIUM, et DILENIUM** reperimus, tandemque eorum mentionem fecit, qui sine vlo ordine de plantis egerunt. In fine adiecit tabulam, qua methodicos superius re-censitos secundum sua merita et praerogatiuam nouo ordine dispositus, vbi primum locum **TOURNEFORTIUS**, quartum **LOBELIUS**, quintum **BOERHAAVIS**, septimum **ROYENUS**, duodecimum **ZALUZIANSKY**, decimum quintum **LUDWIGIUS**, sequentem **LINNAEUS** ex methodo staminum, ast vigesimum primum ex calycina, et vigesimum quintum ex methodo naturali, vigesimum secundum **I. BAUHINUS**, vigesimum quartum **HALLERUS**, vigesimum septimum **GLEDITSCHIUS**, trigesimum tertium **RIVINUS** etc. obtinuit. His vbiique interspergit, et in fine quoque speciatim addidit iudicia sua de methodis Auctor. In omnibus certe aliquid reprehendit, et praecipue, quae et quotnam in qualibet methodo classes sint naturales, notat, et ita e. g. in methodo naturali Linnaeana, quae 68 constat classibus, 20 modo naturales esse affirmat. **TOURNEFORTIUM** solum laudat, omnibusque praferendum esse, variis in locis scribit. Altera praefationis parte (pag. 102 - 154) de praesenti statu rei herbariae agit, et de generibus, speciebus, varietatibus, de characteribus, nominibus, libris botani-

botanicis, et cauſis, quae incrementa artis vel facilitare vel impedire poſſunt, ſpeciatim diſſerit. C. GESNERUS primus fuit, qui plantas in genera et ſpecies ſeparauit, TOURNÉFORTIUS autem primus, qui characteres genericos componuit. Nulla genera naturalia eſſe, neque ſpecies omnes a principio mundi creatas fuſſe, ſed ſemina ſata nouas ſpecies dediſſe, fuſius oſtendit. De nominibus diſſerens, veteres ubique defendit, eorumque genericā et ſpecificā retinenda, noua autem, a LINNAEO praecipue ſubstituta, reiicienda eſſe, multis et rationibus et exemplis declarare ſtudet. Oſtendere etiam allaborat, omnia fere, quae circa plantas earumque partes recentiſſimi, ac praecipue LINNAEUS, tanquam noua inuenta ſibi tribuerunt, aliis, et antecessoribus, iam cognita fuſſe; ita e. g. ſtipulas examinauit MALPIGHIUS, ad ſitum floris ſupra vel infrafloarium reſpexit CAESALPINUS, ſexum veterum plurimi, ZALUZIANSKY, CAMERARIUS, cognouerunt, nectaria et TOURNÉFORTIUS et VARILLANTIUS deſcripferant. Semina muſcorum DILENIUS 1719, fungorum MICHELIUS 1729. deſcripferunt. Petali vocabulo viſus fuit COLUMNA; et, quo tandem omnem inuentionis gloriam, quam ſibi tribuit LINNAEUS, ipſi eripiat, inuolucrum ARTEDIUM, ſpatham THEOPHRASTUM, germen PLINIUM, legumen et drupam KYBERUM nominatſſe; cymam, bracteam, et glandulam antiqua, arillum, ſcapum et pedunculum impropria eſſe nomina, ideoque ſolummodo corollae, antherae, ſed (et haec vocabula antiquiſſima) pollinis, ſtigmatis, et ſtipulae nomina LINNAEUM introduxiſſe, Noſter affirmat. Libros botanicos in ſeptem claſſes diſpoſuit, 1) conținet antiquos, eorumque et interpretes et commentatores, 2) methodicos, 3) deſcriptores, 4) eos, qui synony-

synonyma, 5) qui catalogos, 6) qui figuras dederunt, et 7) philosophos, seu eos, qui dogmata et principia artis tradiderunt.

Parte tertia (a pag. 254 - 313) de se ipso locutus est, atque praecipue modum rationemque docuit, quibus plantas in certas familias disponere studuit. De modo itaque methodum et characterem naturalem inuenieendi primo differuit, monuitque, omnes plantae partes, omnesque earundem proprietates describendas esse, quo cognitiones tandem inueniamus; classes, genera, species, individua et varietates determinandi rationem quidem exposuit, attamen, quid genus et species sit, definire nos haud posse, variis ex rationibus conclusit, multaque contra **B U F F O N U M** disputauit. Nomina plantis imponenda posthaec considerauit, ubique contra **L I N N A E U M** egit, et veterum nomina, barbara etiam, regionibus propria, ubique retinenda, sese quipedalia vero, aequiuoca, et homonymica, vt *Hippuris* et *Equisetum*; *Daphne* et *Laurus*, *Salicaria*, *Pyrola*, *Ficaria* et s. p. suitanda esse scripsit, ast si proxima sibi sint genera, etiam analogia servare voluit nomina, vt *Borraginoides*, *Caruifolia*. Familiae insigniantur nomine plantae, maxime cognitae eiusdem familiae, vt *Palmae*, *Gramina*, *Apocynia*, *Maluae*; species autem determinantur vel phrasibus, seu breui descriptione, vel numeris, vel nova ratione, dum vocales per se, aut cum nonnullis consonantibus in fine apponantur. Non quidem imitabimur hunc modum, attamen Auctoris exemplum repetamus. *Fonnae*, quae est *Phlox* LINN. species 1) dicatur *Fonna a*, 2) *Fonna e*, et s. p. 6ta) *Fonna ba*, 7ma) *Fonna be*, et s. p. 11ma) *Fonna ka*, 12) *Fonna k*, et s. p. Vel etiam nomina propria ad determinandas species adhiberi posse, ostendit Cl. Auctor exemplo *Aparines*: species 1) dicatur simpliciter *Aparine*,

rine, 2) *Aparine Rubia*, 3) *Aparine Mollugo*, 4) *Aparine Gallion*, 5) *Aparine Galierion*, 6) *Aparine Galacion*, et s. p. In omnibus autem nominibus ratione orthographiae multa immutauit Noster, existimans, vocabula ita esse scribenda, prout eadem pronunciare solemus. Verum his mutationibus saepe obscuritatem introduxit, et nomina multum corrupit; e. g. *disuta*, *poluoculedon*, *Vperikon*, *Kikorion*, *TRAGUM* dixit *le Bouc*, *SALMASIUM* *Saumaise*, et sic in millenis aliis. Quae de plantarum dispositione, seu sic dictis familiis a se ipso constitutis, earumque utilitate et praestantia, nec non incommodis disseruit, ea omnia, ut et multa alia Auctori propria, breuiore sermone tradere vix possumus; monemus tantum: Cl. Auctorem, ut afferit pag. 202, genera 900 correxisse, illis a LINNAEO datis, quorum numerus erat 1174 nunc 441 noua addidisse, et ita 1615 genera descripsisse, nomina omnia, veteribus visitata, circiter 800 in THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, et PLINIO inuenienda, restituisse, sexum plantarum noua ratione determinasse, et discum, ut receptaculi speciem, singulari quoque modo proposuisse. Constituit postea 65 diuersissima plantarum systemata, eademque in classes disposuit, et ubique suas familias adiecit. Cumque hae omnes fere sint possibles modi plantas disponendi, cuiuslibet systematis fundamentum notemus, classum vero dispositiones omittamus. Itaque fundamentum systematis 1) est *figura totius plantae*, 2) *magnitudo*, 3) *diameter trunci*, 4) *duratio plantae*, 5) *locus natalis*, et *ratione climatis*, et *soli*, 6) *substantia plantae*, 7) *contenti succi, resinae, salia*, 8) *pigmentum ex plantis obtinendum*, 9) *color floris*, 10) *sapor*, 11) *odor*, 12) *virtus*, 13) *radix*, 14) *germen*, (quod distinguitur ab oculo seu gemma, haec enim in flores, illud in folia mutatur) 15) *figura caudicis*, 16) *rami*, 17 ad 20)

foliorum figura, et situs etc. 21) frondes (feuillage)
 22 et 23) stipulae, earumque situs et numerus, 24)
 capreoli, (vrilles) 25) spinae, 26) glandulae, 27) floris
 situs, 28) florendi modus, 29) bracteae, (ecailles) 30)
 sexus. Visitatam florum eorumque sexus differen-
 tiā reiecit Noster, nouamque condidit distin&tionem.
 Tres scilicet assumit species, 1) asexus,
 2) unisexus, et 3) bisexus. Asexus sunt flores, neutri
 alias dicti, qui nullam partem sexus ostendunt, se-
 que multiplicant sine omni foecundatione, vt Po-
 lypī, quorū pertinent nonnulli *Byssi*. Unisexus mas
 est, vel foemina, in duobus indiuiduis, suntque vel
 afrodites seu monoikes, vbi foeminei soli sunt, nulli
 autem masculi, vel dioikes, vbi foeminae et mares
 in duplii indiuiduo habitant. Bisexus tandem, vbi
 uterque sexus in eodem indiuiduo, et si in eodem
 inuolucro haerent, sunt hermaphroditi, vbi autem
 duplex sexus in eodem indiuiduo a se inuicem sepa-
 ratus existit, eiusmodi flores sunt androgyni, vbi
 tandem androgyni et hermaphroditi simul adsunt, di-
 cuntur *hybrids* et *polygami*. Systema 31) a calicis
 situ respectu ouarii, 32) ab eiusdem figura, 33) nu-
 mero, dum duplex et simplex, 34) a numero foliorum
 et diuisione calycis, 35) ab eius duratione, 36) a co-
 rollae situ, 37) figura, 38) numero, dum simplex,
 et duplex, siue vbi petala duplē seriem consti-
 tuunt, 39) a numero petalorum et laciniarum, 40)
 duratione, 41) a staminum situ, vbi etiam monuit
 Auctor, *Orchides* et *Aristolochiam* modo esse eius-
 modi plantas, in quibus stamina pistillo adhaerent,
 reliquas gynandrias LINNAEI hunc characterem
 non ostendere, 42) a staminum figura, 43) numero
 in genere, 44) numero respectu corollae et calicis, 45)
 a proportione, 46 et 47) ab antherarum situ et figura,
 48) a pulueris figura, 49) ouarii situ, 50) numero,
 51) stylorum numero, 52) stigmatum numero, 53) fru-
 tis

Etus substantia, 54) loculamentis, 55) seminum situ in fructu, 56) seminum numero in quolibet flore et fructu, 57) numero respectu loculamentorum, 58) seminum substantia, 59) eorundem receptaculo, 60) ab embryone, eiusque evolutionis modo, 61, 62) cotyledonum numero et figura, 63) receptaculo omnium floris partium, 64) a disco receptaculi quasi specie columnari, 65) Ovarii situ respectu omnium floris partium.

Quarta parte (a pag. 314 - 325) ea Cl. Auctor notat, quae adhuc perficienda restant, quo tandem res herbaria ad summum accedat perfectionis gradum, vbi inter alia monet, nos vix dimidium plantarum numerum cognitum habere, et ad probationem asserti calculum adiicit, certe imaginarium. Sunt scilicet nobis cognitae plantae 18,000; licet LINNAEUS, omnium vix 10,000 numerum attin gere assumserit, et quidem in Europa 5,000, Levante 2,000, Canada 1,000, Mississipi etc. 1,000, Insulis Americae 1,000, quibus accedunt 2,000 varietates, quae distincte satis totidem constituunt species; disquirendae autem adhuc sunt circiter 25,000 species; dabit Africa incognitas 5,000, Asia 3,000, Madagascar 4,000, America meridionalis 4,000, Surinam et Cayenna 2,000 et s. p. Icones etiam plantarum, quae hactenus editae fuerunt, numerat Auctor, nosque 70,000 figuras possidere dicit, quae vero omnes 10,000 modo species repreäsentant, reliquae omnes sunt priorum repetitiones, immo ex his 10,000 vix 2,000 erant omni ex parte perfectae et accuratissimae delineationes. Itaque multum restat ad perfectionem Botanices. Post præfationem tabulam auctorum, qui suis scriptis rem herbariam illustrarunt, chronologico ordine exhibit A DANSONIUS, præcipue autem eos se adduxisse monet, qui elementa artis dederunt, methodos exposuerunt, et iconibus plantarum cognitionem facilitarunt;

litarunt; de quolibet Auctore octo quasi momenta
 in totidem columnis notat, scil. 1) nomen, 2) pa-
 triam, 3) scripta, eaque primaria, 4) numerum
 commemoratarum plantarum, iconumque praestan-
 tiam, 5) editionem, si plures prostant, primam et
 ultimam, 6 et 7) nativitatis et mortis annum, tan-
 dem 8) aetatem. A ZOROASTER incepit, et in
 IACQUINO finiit. Plures etiam hic nominatos de-
 prehendimus, quorum scripta perierunt, ex PLI-
 NIO, aliisque citatos. Verum et hic catalogus in-
 compleatus est, prout omnis historia data vbique sae-
 pius deficere videtur, praecipue si librorum titulos,
 auctorumque aetates spectamus. An Auctoris iu-
 dicia de iconum praestantia vbique valeant, aliis
 diiudicandum relinquimus. Monographos etiam
 quosdam immisctuit, plurimos alios omisit, nonnullorū
 quoque mentionem fecit, qui vnam alteramque
 plantam in Acad. Reg. Paris. commentariis de-
 scriptam delineatamque dederunt, ex aliis autem
 diariis nullos fere adduxit. Facile quidem recensere
 possemus plures auctores a Nostro omissos, vel
 quorum scripta minus recte adnotauit, verum ali-
 quois adduxisse sufficiat. ALBERTUM M. ad annum
 1592 posuit, primae vero editiones sub incunabulis
 artis typographiae concinnatae prostant. IMPER-
 ATI Hist. Nat. non 1599, sed primo 1493 pro-
 diuit. DODONAEI Pemptades editae fuerunt de-
 cum 1582, non 1552, hoc anno euulgata fuit Frugum
 historia. Ex veteribus desideramus ICESIUM,
 cuius scripta perierunt, ORTOF VAN BEYER-
 LAND, THURNEISSERUM, SPIGELIUM, CO-
 STAEUM, FIGULUM, NIEREMBERGERUM, et
 ex recentioribus SALMONEM, HECKERUM, LEE,
 BÜTTNERUM et ZINNIUM, qui ultimi HAL-
 LERI methodum secuti sunt, ita et FALUGII
 Prosop. Tournef. adduxit Auctor, alteram Riuiniam
 nam

nam non commemorauit; **LAEVINI FISCHERI** methodus noua herbaria, 1646 edita, Auctori omnino incognita fuit, cum nullibi eius mentionem fecerit. **MÜLLERI** Vademecum botanicum vix locum meretur inter botanicos. Egit postea Cl. Auctor in hoc volumine de plantarum anatome, structura, facultatibus, morbis, multiplicatione, aliisque ad vegetabilia pertinentibus; sed lubenter haec omnia omittamus, quo tandem ad primarium Auctoris scopum accedamus. Is namque omne praeципue studium omnemque attentionem adhibuit, quo plantas in certas quasdam, et, ut ipsi videtur, naturales familias disponat, ordinetque. Exhibit itaque (Voll. II. p. 1.) tabulam, quae familias hasce et distributionis rationes exponit, et deinde genera 1615, a se ipso constituta enumerat, et cuilibet familiae sua inserit, tandem characteres generum in tabulis diuersisque columnis exponit. Dabimus primo familiarum conditarum nomina, omissis, quas in quibusdam adhibuit, subdiuisionibus, et exempli loco quasdam nominabimus insertas plantas. Sunt itaque Familiae:

1) <i>Byssi.</i>	14) <i>Myrti.</i>	27) <i>Personatae.</i>
2) <i>Fungi.</i>	15) <i>Vmbelliferae.</i>	28) <i>Solana.</i>
3) <i>Fuci.</i>	16) <i>Compositae.</i>	29) <i>Iasmina.</i>
4) <i>Hepaticae.</i>	17) <i>Campanulae.</i>	30) <i>Anagallides.</i>
5) <i>Filices.</i>	18) <i>Bryoniae.</i>	31) <i>Salicariae.</i>
6) <i>Palmae.</i>	19) <i>Aparines.</i>	32) <i>Portulacae.</i>
7) <i>Gramina.</i>	20) <i>Scabiosae.</i>	33) <i>Seda.</i>
8) <i>Liliaceae.</i>	21) <i>Caprifolia.</i>	34) <i>Alfines.</i>
9) <i>Zingiberes.</i>	22) <i>Vaccinia.</i>	35) <i>Blita.</i>
10) <i>Orchides.</i>	23) <i>Apocyna.</i>	36) <i>Ialappae.</i>
11) <i>Aristolochiae.</i>	24) <i>Borragine.</i>	37) <i>Amaranthi.</i>
12) <i>Elaeagni.</i>	25) <i>Labiatae.</i>	38) <i>Spergulae.</i>
13) <i>Onagrae.</i>	26) <i>Verbenae.</i>	39) <i>Perficariae.</i>
Tom. XIII. Pars I.		E
		40) <i>Thy.</i>

40) *Thymelaeae.* 46) *Anoneae.* 52) *Cruciferæ.*
 41) *Rosæ.* 47) *Castaneæ.* 53) *Papauera.*
 42) *Ziziphæ.* 48) *Tiliæ.* 54) *Cisti.*
 43) *Leguminosæ.* 49) *Gerania.* 55) *Ranunculi.*
 44) *Pistaciae.* 50) *Maluae.* 56) *Ara.*
 45) *Tithymali.* 51) *Capparides.* 57) *Pini.*
 58) *Musci.*

Ad Cl. 11. *Aristolochia, Stratiotes, Butomus*; ad Cl. 27. *Convolvulus, Linaria, Polemonium, Hyoscyamus*; ad 31. *Coffea, Salicaria*; ad 32. *Samolus, Mesembryum, Saxifraga, Syringa*; ad 35. *Kali, Basella, Petiveria, Phytolacca, Piper*; ad 41. *Cliffortia, Sangisorba, Agrimonia, Alchemilla, Rubus, Pyrus*; ad 51. *Reseda, Kapparis, Granadilla, Vitis*; ad 53. *Fumaria, Chelidonium, Balsamina, Laurus*; ad 56. *Saururus, Sparganion, Triglochin, Lenticula*, et s. p. referuntur. Cum vero neque hac ratione constitutatum familiarum, neque assimitorum generum definitio-nes et descriptiones repetere possumus, vnam modo alteramque adducamus familiam eiusdemque ge-nera, quo aliqua ratione institutum Cl. Auctoris elucescat.

Prodeat itaque Familia XI. *Les Aristoloches*: cuius characteres sunt:

Feuilles. Leur figure, situation, si- pule, urilles, pedicule etc.	Sexe de fleurs.	Fleurs. Leur situ- ation, a l' egard de l' ovére.	Corolle. Sa figure et situat.	Etamines. Nombre sit. et disque	Ovères. Nombre et disque.	Graines. Nombre et situ- ation.
Alternes.	Herma- phrodite.	sur l' ovére.	0.	2 - à 100, sur le Stil, ou sur l' ovére.	1. ovére.	Plusieurs dans cha- que ovére élevées.

Sect. I. A Etamines sessiles, sur le Stil du Pistil.

Kodda- Pail.	Feuilles. Alt. sessil.	Fleurs. Solit. axill.	Calice. Tub. court I. div. en langverte.	Etamines. 5 à 12.	Pistil. I. Stil. I. Stig.	Fruit. Caps. à I. logie.	Graines. Plusieurs ovoides.
-----------------	---------------------------	--------------------------	---	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

Aristol-

Aristolochia.	Feuilles. Id. pédiculées.	Fleurs. Id. et plusieurs.	Calice. Tub. long. id.	Etamines. 6.	Pistil. 1. stil. 1. stig.	Fruit. Id. 6. log.	Graines. Plusieurs plates dans chaque loge. id.
Bandura.	Id. terminées par un godet.	Epi et panicule termin.	4. feuilles.	4.	1. 1.	Id. 4 à 5. loges.	

Sectio. II. A Etamines distinguées du Stil du Pistil.

Hypocistis.	Feuilles. Ecailles alt. sessiles.	Fleurs. Epi terminal.	Calice. 4. feuilles.	Etamines. 16.	Pistil. 1. stig. 1. stil.	Fruit. Caps. à 8. loges.	Graines. Plusieurs ov. dans chaque loge. id.
Afarium.	Feuilles pédiculées.	Solit. termin.	3.	12.	1. 1.	id. 6. log.	
Nymphaea.	id.	Solit. axill. imbriq.	25 à 40. 80 à 100.	0. 1.	id. 15 à 30. log.		id.
Nelumbo.	id.	id.	20. id.	id.	0. 1.	id. 20 à 30 loges ouvertes.	1. id.
Trixis.	id.	id.	3.	3.	3. 3.	id. 3. log. fermées.	id.
Vallisneria.	id. et sessiles.	id.	3.	2 à 3.	3. 3.	id. 1. loge.	Plus. id.
Stratiotes.	id.	id.	6.	20.	6. 12.	id. 6. loges.	id.
Hydrocharis.	id. pédiculées.	id.	6.	9. reun. par les filets en 1. colonne.	6. 12.	id. 6. loges.	id.
Tamus.	id.	Epis axill.	6.	6. distinctes.	3. 3.	Baye 3. loges.	2. sphériques.
Janraia.	id.	id.	5 à 6.	5 à 6.	1. 3.	Caps. 3. log. ailée.	1. id.

Nunc quoque genera plantarum, a Cl. Auctore vel de novo condita, plus quam 400, vel ab aliis quidem stabilita, aliis vero, et nouis plerumque nominibus insignita, recensenda forent, attamen lectori partim taedium crearet omnium recensio, partim difficile esset suum cuilibet reddere, atque Auctoris genera semper ab aliis separare, cum in quibusdam familiis citationes nullas adhibuerit, nec in addito indice, ubi synonyma adiecit (a pag. 511 -

620), hanc rem vbique accuratius exposuerit; Ravenna, e. g. Chupalon, Kokera et s. p. quaenam sint plantae, ignoramus. Quaedam speciminis loco aducamus. Noua nomina, ait antiqua genera sunt;

Sabsab	est	<i>Paspalum</i>	L I N N.
Stelefuros	—	<i>Phleum</i>	—
Raram	—	<i>Cenchrus</i>	—
Mapira	—	<i>Olyra</i>	—
Fartis	—	<i>Zizania</i>	—
Kielboul	—	<i>Arisida</i>	—
Sitospelos	—	<i>Elymus</i>	—
Dalukon	—	<i>Melica</i>	—
Narukila	—	<i>Pontederia</i>	—
Mithridation	—	<i>Erythronium</i>	—
Acrocorion	—	<i>Galanthus</i>	—
Denira	—	<i>Iva</i>	—
Bartolina	—	<i>Tridax</i>	—
OVilla	—	<i>Iasione</i>	—
Nobula	—	<i>Phyllis</i>	—
Pasina	—	<i>Horminum</i>	—
Fonna	—	<i>Phlox</i>	—
Chabraea	—	<i>Peplis</i>	—
Cervina	—	<i>Praefum</i>	—
Ludolfia	—	<i>Tetragonia</i>	—
Vissadali	—	<i>Knoxia</i>	—
Penarvalli	—	<i>Zanonia</i>	—
Vosacan	—	<i>Helianthus</i>	—
Abalon	—	<i>Helonias</i>	—
Abola	—	<i>Cinna</i>	—
Iericontis	—	<i>Anastatica</i>	—
Bukafer	—	<i>Ruppia</i>	—
Scotanum	—	<i>Ficaria</i>	—
Komakon	—	<i>Myristica</i>	—
Pakoseroka	—	<i>Grana Paradisi</i>	—
Marfea	—	<i>Baccharis</i>	—

Athenea	est	<i>Strukium BROWN.</i>
Limbara	—	<i>Crithmum DODON.</i>
Polypremum	—	<i>Locusta RIVIN.</i>
Belharnosia	—	<i>Sanguinaria DILLEN.</i>
Abandion	—	<i>Bulbocodium LINN.</i>
Nikandra	—	<i>Phyfalodes BOEHMER.</i>
Mimulus	—	<i>Crista Galli RIVIN.</i>
Monavia	—	<i>Mimulus LINN.</i>

Inter genera, a Cl. Auctore condita, occurrit e. g. *Karbeni*, quod est *Carduus benedictus*, *Veltis*, *Carduus eryngoides ALPIN.* *Mindion* est *Campanula Medium*, *Amellus* est *Aster atticus*. *Mesembryum*, *Manettia*, *Gasaui* et *Vossia* sunt species *Mesembryanthemi DILL.* *Craniola*, *Genista*, *Spartium*, *Chamaespartium*, *Lislera*, *Vlex*, et *Lygos*, sunt genera ex *Genistarum* familia. *Kibera*, *Roripa*, *Sophia*, *Norta*, antea ad *Sisymbrium* fuerunt relata; *Laelia*, *Brikour*, *Erucago*, et *Cakile*, sub *Bunias LINNAEI* comprehenduntur; *Centaurion*, *Dasystephana*, *Cicendia*, *Gentiana*, *Chlora*, *Sabatia*, *Tretorhiza*, *Ciminalis*, totidem fuere *Gentianae* species. *Deringa*, *Killinga*, *Galbanon*, *Dela*, *Prionitis*, *Lindera*, *Arduina*, noua sunt *umbelliferarum*; *Polla*, *Brever*, *Dorcadion*, *Blankara*, *Luida*, *Sekra*, *Green*, noua sunt *muscorum* genera; *Curcas* et *Manihot* sunt *Iatrophae*; *Tapia*, et *Belou Crateuae*; *Rulak Acoris*; *Konig Clypeokae*; *Acofta Centaureae*; *Nazia Cenchri* species *LINNAEI*. Ex horto Malabarico multa retinuit genera et nomina, vt sunt: *Benkara*, *Benteka*, *Blatti*, *Mal-naregam*, *Kadelari*, *Karangolam*, *Kumbulu*, *Mail-elou*. Ast licet, vt vel ex datis exemplis patet, genera plantarum augenda potius, quam imminuenda esse Noster existimauerit; hinc etiam *Luffam*, *Melonem*, *Cucurbitam*, *Peponem*, *Anguriam*, *Momordicam*, *Elaterium*, et alibi

Aphacam, Nissoliam, Ochrom, Clymenum, Pifum, Lathyrum, Fumariam quoque, Capnoidem, et Cyficapnum, etiam Lablab a Phaseolo et Dolichos, Abrum a Glycine, quam Bradleiam dixit, et s. p. separauit; tamen genera saepius quoque combinauit. Ita Pauliniam cum Corindo LINNAEI, Pauliam cum Hippocastano, Poliurum cum Ceanotho, Malum et Cydoniam cum Pyro, Luteolam et Sesamoiden cum Reseda; Rubiam, Galliumque cum Aparine; Periplocam, Cyanchum, et Stapeliam cum Asclepiade, Quamoclit cum Convolvulo coniunxit. Ad Solanum quoque Melongenam et Mandragoram reduxit, Lycopersicum autem separauit. Cereum et Melocactus vniit, Preskiam ad Opuntiam redegit. Sub Teucrui generi retinuit Chamaedrym, Polium, Scordium, addiditque Trichostema, ast Scorodoniam separauit. Alia exempla omittamus.

In characteribus generum describendis saepius ab aliis botanicis recessit, et singularia assumit. Notare autem praecipue debemus, Cl. Auctorem nullibi fere nectaria adsumisse, florisque inuolucrum, si uno modo adest, semper fere calicem dixisse. Hinc *Hyacinthus*, *Aloe*, *Colchicum*, *Populago*, *Triglochin*, *Orthides*, apetalum habent florem, *Nymphaea* nulla gerit petala, sed omnia floris foliola ad calicem pertinent. In *Limonio*, *Statice*, *Globularia*, duplex adest calix, nulla vero corolla. In *Lilioceis*, quorsum et *Commelinam* et *Narcissum* retulit, nullam corollam, sed calicem et spatham, vt duo inuolucra descripsit. Nectaria plerumque petalorum nomine assumit. Sic *Cofsi*, *Curcumae*, *Alpiniae* calix est tubulosus trifidus, et corolla tubulosa sexfida. *Delphinii* calix pentaphyllus, irregularis, et corolla monopetala calcarata; *Aconiti* calix pentaphyllus irregularis, et corolla dipetala calcarata. In *Helleboro* et congeneribus calicem et petala simul descripsit, necta-

Pifum,
Cyfli-
Abrum
 rauit;
Pau-
dippo-
ydoni-
eseda;
Cy-
moclit
 noque
rficum
, Pt-
 enere
 itque
 ampla
 epius
 misit.
 orei
 uolu-
 n di-
lago,
Nym-
 la ad
laria,
oceis,
 illam
 uera
 nine
 t tu-
Del-
 mo-
 irre-
oro
 psit,
 ecta-
 nectaria pro petalis assumens. *Phaseolo* et congeneribus legumen in plura loculamenta diuisum trahit. *Phyllidi*, quam inter *Aparines* recensuit, flores umbellatos axillares, et capsulam bilocularem; *Heliotropio* et analogis fructum quadrilocularem adscripsit. *Coffeae* fructum capsulam dixit. In labiatibus quatuor semper stamina, *Salvia* excepta, adesse monuit, et in *Ziziphoro*, *Rosmarino*, *Monarda*, *Lycopo* totidem obseruauit, duobus modo breuissimis et castratis. *Gratiolae* quinque, ast tria sterilia, *Digitali*, *Scrophulariae*, *Linariae* totidem, sed unum modo sterile tribuit. In *Vrticae* floribus femineis non duo, sed quatuor inuenit calicis foliola, quorum duo opposita sunt minora. In *Aphane*, si sponte in aruis crescit, unum ouarium, in hortis si nascitur, duo constanter reperiit. Possemus etiam multa de virtutibus plantarum a Cl. Auctore tradita reperire, atque annotare; *Veronicam* in suffocatione, *Gratiolam* in dysenteria, *Dulcamaram* in lue vene-
ADANSONIUS, perfectioni studii botanici facienda fit accommodata satis.

XVI.

Stranguria, quae venerea dicitur, mercurii aliquando esse potest effectus, obseruationes id probantes editae ab ANTONIO AGUSTINI, M. D. Venetiis 1763. typis Antonii Zatta. 8. pl. 4.

Gonorrhoeam virulentam aliquando stranguria sequitur, quam alii vlceribus vrethram obfidentibus, alii carunculis aliisque vitiis, falso ut Noster existimat, adscriperunt, siquidem, secundum obseruationes mox recensendas, plerumque a particulis mercurialibus in humoribus residentibus proficiscitur. Prius autem, quam has suas obseruationes communicat, varios inter veteres auctores nominat, qui mercurium effectum hunc producere, quin etiam ad plura vlcera in corpore gignenda idoneum esse docuerunt. Id quod forte solum eius grauitati specificae ad eam sanguinis ut 14 ad 1. adscribendum est. *Obs. 1.* Vir, cui iuueni aduersus gonorrhoeam contumacem vnguenta mercurialia, absque insequente saliuatione, medici inunxerant, stranguriam passus est, quae, per triginta pluresque annos variis remediis frustra tentata, maciem tandem ipse mortem accersiuit. *Obs. 2.* eundem morbum post frequentiorem mercurii vsum exortum declarat. *Obs. 3.* Duo iuuenies, quibus lue venerea contaminatis exhibetur mercurius, leuem experuntur stranguriam, remedii vnu intermisso, illico euanescentem. *Obs. 4.* Grauida, sexto gestationis mense, ad cutaneum morbum propellendum, mercurium adsumvit, vnde morbus quidem fugatus, at statim abortus secutus est, quem quater post modum cum aliqua in mittenda vrina difficultate experta est. Propinata fuerunt decocta sudorifera id effici-

efficientia, ut, cum denuo concepisset, foetum ochi-
mestrem viuum, sed breui post defunctum elideret.
Post aliquod demum tempus iterum grauida facta
nono mense sanissimum filium edidit. *Obs. 5.* Iuue- p. 46.
nem sifit, qui pro enecandis pediculis aliquoties
vnguenta mercurialia pubi et axillis inunxit, vnde
stranguria, conuulsionibus ante somnum stipata, cor-
reptus est, decoctis sudoriferis imminuta.

Sequuntur obseruationes ad luem venereum p. 50.
spectantes, quas, etiamfi nec rarae admodum, nec
magni adeo momenti esse videantur, breuiter tamen
simus indicaturi. *Obseruatio nimirum 1.* praeter
ophthalmiam venereum varia sifit vlcera, a parentibus
aut nutricibus eadem lue inquinatis contracta,
et per plures annos aperta, mercurio tandem sa-
nata. *Obs. 2.* Religiosae cuidam virgini, supra qua- p. 54.
draginta annos natae, per decem annos dolorem
passae in thoracis latere dextro fixum, noctu atro-
ciorem, cum tussi et febricula versus vesperam inci-
piente, mane autem cessante, ptyalismus mercurio
fuscitatus sanitatem reddidit; huius sorori, per vi-
ginti annos nocturnis ossium doloribus excruciate,
victus lacteus et decocta radicum bardanae, chinae
et sassaparillae in sero lactis, magnum iuuamen at-
tulerunt. Concludit inde Cl. Auctor, miasma ve-
nereum per plures annos in humoribus infons dor-
mitare, post vero reuiuscere et venereum morbum
excitare posse. *Obs. 3.* Vir robustus, dum ebrius p. 56.
meretricem spurcissimam comprimit, ex huius cor-
pore foetidam exhalationem exire sentit, eodemque
momento calorem quendam thoracem cum artibus
superioribus profundenter percipit, sic, ut vterius
coitum exercere non possit. Eadem nocte partes
illas calore perfusas atrocissimi dolores excruciant,
per plures dies aegro, in primis noctu molestissimi,
et vxori et filio breui demortuo, in eodem lectulo

p. 59. cubantibus, communicati. *Obs. 4.* dolores sifit osteocopos feminae in vno eodemque lectulo cum marito, venerea lue infecto, decumbentis, neque tamen ab eodem compressae, communicatos, mercurii ope propulsos. Ostendit haec obseruatione Cl. Auctoꝝ, virus venereum aliquando in intima corporis peruenire posse, sine eo, quod partes, quas permeat, abinde laedantur.

XVII.

A Course of anatomico-physiological Lectures on the human Structure and animal Oeconomy, interspersed with various Notes and pathological Observations etc. etc. by CHARLES NICOLAS IENTY Med. Doct. London printed for the Author. 1762. in 8. Vol. I. 1 Alph. pl. 16. Vol. II. 1 Alph. pl. 18 $\frac{1}{2}$. Vol. III. 1 Alph. pl. 16.

i. e.

Cursus lectionum anatomico-physiologicarum super corporis humani structura et oeconomia animali, immixtis variis notis et obseruationibus pathologicis: Auctore CAROLO NICOLAO IENTY, Med. Doct. Vol. I. II. III.

Nouus libro huic, iam anno 1757 apud Iac. Rivington et Iac. Fletcher edito, sine vlla mutatione, praefixus tantum est titulus. Constituit vero Auctor, qui iam antea figuris anatomicis sceleti et vteri editis innotuit, systema anatomiae interspersis physiologicis et pathologicis obseruationibus ex optimis recentiorum scriptis colligere. Usus est hac in re in primis WINSLOVII, HALLERI, MON-

MONROI; WHYTTEI aliorumque scriptis, et saepe integra in hunc suum librum capita ex iis transtulit. Quae vero ipsi propria sunt, per pauca profecto inuenies, si errores quosdam excepérис.

Praemissum est *volumini primo* compendium hi- T. 1. storiae anatomicae. In recentiorum scriptis enar- p. 16. randis tam parum diligens fuit, ut ALBINI opera myologica et osteologica, quibus huius nomen apud omnes inclaruit, frustra in catalogo scriptorum eius quaesuerimus. Adnexa est huic compendio bre- p. 167. uis de administratione anatomica, iniectione et conseruatione corporum tractatio, et synoptica expo- p. 183. sitio partium, secundum ordinem, quo in dissectione corporis humani se dissectoris visui offerunt.

Volumen primum octodecim lectiones in se comprehendit. Prima earum Anthropologia inscribitur, in qua de corpore humano, nec non de osteologia in genere quaedam disputat; 2da de ossibus in vniuersum, 3ta de diuisione, 4ta vero de coniunctione eorum agit. Harmoniam inter coniunctionis ossium p. 71. species referri posse, plane negat, sed ossa, quae harmonia inter se connecti dicuntur, vera futura iungi asserit: 5ta lectione capitis, 6ta trunci, 7ma thoracis ossa, 8ua cartilagines et ligamenta trunci, 9na ossa extremitatum superiorum, 10ma cartilagines et ligamenta harum partium, 11ma tandem et 12ma ossa, cartilagines atque ligamenta extremitatum inferiorum describuntur, 13ta de integumentis, 14ta de musculis in genere, 15ta de actione eorum, 16ta de musculis capitum et maxillae inferioris, sequenti de musculis abdominalibus, et vltima tandem huius voluminis de natura sanguinis humani Auctor exponit. Possidet Cl. TENTY inter p. 129. praeparata sua octo vertebrae, ex senili corpore, perfecte inter se coalitas, nec non skeleton adole- p. 169. scntuli,

scentuli, in quo quatuor vertebrae dorsales inferiores adeo antrorum curuatae sunt, ut, raro profecto exemplo, per hanc ipsam curuaturam vena caua dilacerata sit, et subitae mortis causam praebuerit.

T. II. *Secundum volumen* praeter lectionem introductriam de secrezione viginti quinque lectionibus constat. In his de peritonaeo et omento, de oesophago et ventriculo, de intestinis in vniuersum, de mesenterio et mesocolo, de fame, siti, cibo atque potu, de chylo, hepate, pancreate, liene, intestinis, in specie de renibus, vesica vrinaria, organis generationis in utroque sexu, de generationis negotio, grauiditate, partu, mammis, pleura, corde et circulatione, de pulmonibus tandem atque respiratione disputatur. In interna peritonaei superficie orificia

p. 2. vasorum. exhalantium, hac membrana paullulum tensa, nuda oculo conspici posse, Auctor docet, quod

p. 19. nullo modo fieri potest. In oesophagum ductus excretorios VERCELLONII patere et liquorem salinum effundere, adhuc sibi persuasum Noster

p. 45. habet. Intestini iejuni atque ilei canalem in quinque partes aequales diuidit, harumque fero

p. 63. duas iejuno, reliquas tres et ultra ileo concedit. In infante septem mensium, qui neque ullum cibum retinere, neque alio aliquid excernere poterat, introfusceptionem coeci et partis ilei in colon Noster vidi, parte ilei, quae coeco adhaeret, callosa

p. 118. atque gangraenosa facta. Ductus hepatico cysticos et in hominibus nunc inuentos et demonstratos esse,

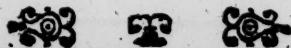
p. 131. nescio, quo auctore, asserit. In vesicula fellea calicum oliuae magnitudine reperit, eumque maximum esse putat omnium, qui vñquam reperti sint.

p. 224. Testes semper in foetus abdomen latere negat. Ex

p. 545. transuersa apophysi ultimae vertebrae colli, muscu-
lum

lum ad interiorem et inferiorem primae costae et conuexam pleurae partem protensum vidit, et in alio cadasuere omnes scalenos primae costae insertos obseruauit.

Volumen tertium iterum viginti quinque lectioni- T. III.
 bus componitur. Disputatur in his de labiis, ore et gingivis, lingua, saliuia et de organis sensoriis. Deinde cerebrum et medulla spinalis, harumque partium actiones explicantur. Sequitur musculorum nondum descriptorum expositio, totumque opus arteriarum, venarum neruorumque historia finitur. Choroideam Noster pro primario visus p. 136. organo habet, et putat, retinam tantum impressio- nem radiorum moderari, talemque vsum in visus organo praestare, qualem epidermidem in tactus, gustus vel odoratus organis habere assumunt. Pu- pillae motus a consensu eius cum choroidea pendet, et impressionis in choroidea factae vi atque magnitudini respondet. Hoc ipsum quoque ostendit, re- tinam non immediatum visus esse organon, cum certum sit, nullam inter iridem et retinam coniun- ctionem intercedere, talem vero inter retinam et pupillam per neruos ciliares esse. Aponeurosis pal- p. 281. maris in manu non a palmari longo oritur, cum ille musculus hic insertione sua saepe varietatem in- signem ostendat. Psoas parvus rarius in viris, quam p. 339. in feminis, ex Nostri obseruatione deprehenditur. Vastum internum a crurao Cl. IENTY nunquam p. 364. separare potuit.

XVIII.

ALBERTI V. HALLER Opera minora emen-
data, aucha et renouata. Tom. I. Anatomica
ad partes corporis humani vitales, animales,
naturales. Lausannae, sumtibus Francisci
Graffet. 1762. in 4. 3 Alph. pl. 7. tab. aen. 12.

Cum post tot labores egregios, summaque tum
de re literaria vniuersa, tum de patria merita,
otium tandem naestus sit Ill. **HALLERUS**, id decreuit
impendere limandis emendandisque scriptis antea
editis. Adplicauit autem manum primum opus-
culis suis minoribus, constitutque tribus partibus
edere scripta minora, anatomica et physiologica,
pathologica, tandemque botanica. Et prima qui-
dem pars, quae iam in manibus nostris est, anato-
mica continet plurima, reliqua continebit secun-
dum volumen, botanica tertium. Omnia vero
ea scripta non modo emendata, sed passim quo-
que aucha sunt. Quae vero volumen hoc primum
complectitur, ad ordinem, qui elementis physiolo-
giae Ill. **HALLERI** respondet, disposita sunt, atque
ad sex priores tomos magni illius operis pertinent.
Quae alia lingua quam latina scripta sunt, latine cu-
rauit reddi Ill. Auctor. Haec de hoc opere in
vniuersum, nunc de singulis libellis dicamus.

p. I. 1) Initium operis facit diss. *de vasis cordis pro-
priis* Gott. 1737 edita, in primis in coronariarum
arteriarum historia aliquantum aucha.

p. 19. 2) Sequuntur iteratae *de vasis cordis obseruationes*,
Gott. 1739 non auchae.

p. 24. 3, 4) *Obseruationes de valvula eustachii*. Gott.

p. 33. Progr. I. 1737. Progr. II. ibid. 1748. In alium
ordinem eas Ill. Auctor redegit, et ex Tom. I. Ele-
ment. Phys. duas icones addidit.

5) Diss.

5) *Diff. de motu sanguinis per cor.* Gott. 1737. p. 47.

6) *Sequuntur experimenta de cordis motu a stimulo p. 60.*
nato ex Tom. I. Comment. Gottingens. desumta.

7) *De motu sanguinis sermo*, est libellus gallice p. 64.
editus sub nomine *second memoire sur le mouvement*
du sang. Multa tamen hic experimenta ex aliis Au-
toris scriptis adiecta sunt, nec non aliqua inedita.

8) *De sanguinis motu experimenta anatomica* ex p. 172.
T. IV. Comment. Gotting.

9) *Ad epistolam Cl. FRANCISCI LA MURE p. 242.*
animaduersiones, ex T. IV. *des memoires sur les part.*
sensibles et irritables

10) *De diaphragmatis musculis* diff. Bern. 1733. p. 249.
aliquo modo emendata.

11) *Huic dissertationi adiecta est noua icon septi p. 263.*
transuersi. Gotting. 1741.

12) *Experimenta de respiratione.* In hunc libel- p. 269.
lum transierunt quatuor dissertationes de respira-
tione, quae iam in opusculis pathologicis coniunctim
editae sunt. Sed omnia alio ordine proponuntur, ad
gallicam editionem, Lauf. 1758 editam, in latinam
linguam translata.

13) *Sermo de partibus corporis humani sensu pree- p. 329.*
ditis et irritabilibus. Est *second memoire sur les par-*
tes irritables et sensibles.

14) *De partibus corporis humani sentientibus et p. 407.*
irritabilibus sermo ex Tom. II. Comment. Gotting.

15) *Ad obiectiones contra experimenta sua propo- p. 441.*
sitas responso. Comprehendit varios libellos ex Com-
ment. de irritabil. Lauf. gallice editis et apologiam
ad Ill. DE HAEN difficultates. Emendata tamen
sunt omnia et in ordinem redacta.

16) *De vera origine nerui intercostalis* diff. p. 503.
Gott. 1743.

17) *De neruorum in arterias imperio* diff. Gott. p. 513.
1744.

18) *De*

p. 529. 18) *De membrana pupillari* ex Act. Societ. Reg. Suecic. a. 1742.

p. 534. 19) J. G. DUVERNOI diss. *de ductu salivari Coschowitziano* Tubing. 1725. Est diss. quam Ill. HALLERUS defendit, et cuius pars anatomica ad eum pertinet.

p. 550. 20) Ill. HALLERI diss. inaug. Lugd. Bat. 1727 edita, *experimenta et dubia circa ductum salivalem novum Coschowitzianum* continens.

p. 572. 21, 22) *Icon omenti I. et II.* Gott. 1742.

p. 580. 23) *De valvula coli obseruat.* Gott. 1742.

p. 586. 24) *Obseruationes de ductu thoracico.* Gott. 1741. Adiecta est huic dissertationi ab Ill. Auctore noua aliqua icon, in qua ductus thoracici insertio in venam subclaviam delineatur. Praefationi adnexus est index omnium scriptorum Ill. Auctoris. Et nunc, vti ex ipsa praefatione discimus, HALLERUS tum enumerationem stirpium Heluetiarum auctam et emendatam iterum edere molitur, tum plenam arteriarum corporis humani historiam recto ordine dispositam, tandemque bibliothecam medicam publicare promittit. Speramus, vnumquemque, qui artem nostram amat, eiusque incrementa exoptat, vota sua cum nostris pro salute huius viri, cui tantum ars medica debet, iuncturum esse.

XIX.

Essai historique sur la Medecine en France. a Paris chès Lottier l'ainé. 1762. in 12. pl. 13.
i. e.

Tentamen historicum de re medica in Gallia.

Reticuit quidem huius opusculi, quod iam indicamus, Cl. Auctor nomen suum, interim tamen ex Regio Priuilegio adnexo intelligitur, esse eum Ill. JOANNEM BAPTISTAM CHOMEL, Decanum Facul-

Facultatis medicae Parisinae et medicum Regium
 ordinarium. Communicat vero ille cum eruditis
 omnia, quae de origine et progressu artis medicae
 inter Gallos, de ortu Facultatis medicae Parisinae
 et membris eius celebrioribus, tandemque de mor-
 bis nonnullis epidemicis et maxime vulgaribus colli-
 gere potuit. Exponit autem tantum de rebus, quae
 ante seculum decimum quartum euenerunt. Fon-
 tes praecipui, ex quibus, libris impressis exceptis,
 hausit, fuere aduersaria manuscripta de medicis Pa-
 risiensibus **IAC. MENTELII**, aliaque **Cl. BOUR-
 DELOTII**. Usus est praeterea quoque priuilegiis
 et indicibus Facultatis, et epitoime indicum de anno
1597. Praefationi addidit catalogum Cancellario-
 rum ecclesiae Parisinae, qui vniuersitatis quoque,
 post fundationis eiusdem tempora, Cancellarii facti
 sunt, medicorum porro et Archiatrorum Regum
 Galliae. Titulum Comitis Archiatrorum Regum
 Galliae, quo primus medicorum Regiorum semper
 insigniri solet, primum accepit **MARCUS MIRON**,
 medicus **HENRICI III**. Gallia ad fidem christia-
 nam conuersa, episcopi in ecclesiis et coenobiis
 scholas instituebant, in quibus inter alias scien-
 tias et artes medicam quoque artem traditam fuisse
 Noster persuasum sibi habet, quod de nonnullis p. 44.
 eiusmodi scholis valere ex aliis libri huius locis patet.
 Successere tandem in locum harum scholarum vni-
 uersitates, leges tamen vniuersitatis Parisiensis non
 ante **PHILIPPI AUGUSTI** tempora factae sunt,
 vniuersitatisque nomen ei primum temporibus
LUDOVICI, quem sanctum dicunt, impositum est.
 Artis vero medicae studium in hac vniuersitate in-
 signiter promouebatur eo, quod monachis prohibe-
 retur extra coenobia medicinam facere, qua re
 effectum est, ut in dies maiora incrementa caperet.
 Exortis tamen variis turbis, Facultas theologica se ap. 99.

reliquo vniuersitatis corpore ita separauit, vt reliquae Facultates vnam, theologica vero alteram

p. 104. totius Academiae partem constitueret. Secuti sunt theologorum exemplum paullo post medici legesque sibi imposuerunt circa annum 1270, quibus et libros, in quos commententur, sibi ipsi praescripserunt, haecque statuta anno 1351 a PHIL.

p. 127. LIPPO sexto confirmata sunt. Anno 1287 lex contra eos, qui illicite medicinam faciunt, promul-

p. 142. gata est, et anno tandem 1380 noua statuta ex antiquis in vnum corpus collecta et emendata sunt. In ipso quoque hoc libro de lepra, vt morbo his temporibus maxime vulgari, disputatur, et totus ARETAEI de eo locus adducitur. Addidit CL. CHOMEL in fine nomina nonnullorum antiquorum Magistrorum Regentium, qui ante annum 1395 vixerunt, et nomina tandem Decanorum Facultatis Medicæ ab hoc anno ad nostra usque tempora.

XX.

Acta Helvetica physico - mathematico - anatomico - botanico - medica, figuris aeneis illustrata, et in usus publicos exarata. Volumen V. Basileae, typis et sumptibus Io. Rudolfi Im - Hoff. 1762. 4. 2 Alph. 7 plag. 6 tab. aen.

P ergimus ex eo opere, cuius antecedentia volumina iam tradidimus, ea nunc recensere, quo quintum volumen constituant, et ob rerum collectarum praestantiam pari, qua priora se se commendabant, utilitate illustrant, lectuque gratum efficiunt. Sunt vero capitum contenta sequentia.

1) ALBERTI DE HALLER *emendationes et auctaria ad enumerationem stirpium Heluetiarum.* Diu iamiam de noua editione stirpium Heluetiarum cogitauit Ill. HALLERUS, diu quoque eandem exoptarunt omnes, qui rem herbariam aestimant, muneris tamen ratio, aliisque labores, quibus indefessus HALLERUS orbi literario hactenus inseruire studuit, nondum ipsis permiserunt, ut et suo desiderio, et aliorum exspectationi facere potuisset satis. Interim tamen, cum paucis abhinc annis opportunitatem nanciseretur Ill. Auctor varias montosas regiones adeundi, et amicos inueniret, qui eius suasu in summis alpibus sponte prouenientes plantas examinarent, ortae sunt, quas iam indicamus, emendationes et auctaria ad stirpes Helueticas. Reiteratis enim obseruationibus Noster cognouit, varia in maiori opere antehac edito nunc debere et corrigi, et variis nouiter detectis plantis augeri. Quapropter in graminibus muscisque describendis fuisus versatur, ita, ut multa emendauerit, quae historiam harum plantarum concernunt, et nonnullas ex his familiis suo loco inseruerit, quae antehac non sunt repertae. Ita e. g. nouam *Hypni* speciem de p. 12. scribit, quam *foliis lanceolatis, reflexis, operculo conico* dicit, DILENIO ignotam. Praecipue *salicum* historiam correxit, descriptionesque earum accuratius exponere adnitus est. Nouas praeterea p. 69. plantas suis classibus passim immisctuit, v. c. inter *diplostemones* duas *Saxifragae* species inuenimus, quarum priorem *Saxifragam foliis hirsutis, palmatis, dentatis, caule folioso multifloro*, alteram *Saxifragam foliis imbricatis, ovatis, caulisibus reptantibus, bifloris* vocat. *Samolus VALERANDI* noua quoque ciuis est, et in vnica quidem fossa tantum, sed copiosius reperta; itaque HALLERUS descriptionem eius inter plantas *vaguliferas*, flore fructui circumnato, dedit.

Noua *Astragaloidis* species in classe plantarum *papilionacearum* describitur, quam *Phacam, caule ramoso prostrato, foliis lanceolatis, florum alis semibifidis* Noster appellat.

p. 97. 2) *Commentarius de oolithis*, Auctore Cl. SCHMIDT.

Num et animalium oua, sicuti plura alia corpora naturalia, vere petrefacta inueniantur, inter historiae naturalis scriptores adhuc disputatur. Ipsum nomen oolithorum non vni tantum corpori, sed variis lapidibus indolis maxime diuersae imponi solet. Itaque cum argumenta eorum, qui existentiam ouorum vere petrefactorum in dubium vocant, refutare allobret Cl. Auctor, operae pretium duxit, characteres genuinorum et spuriorum sic dictorum oolithorum accuratius describere, et possibilitatem declarare, qua petrificatio et in ouis animalium locum habeat. In veris et genuinis oolithis semper sub crusta externa latitare debere oua eiusdem magnitudinis, qua externa massa conspicitur, talesque oolithos ibi reperi, vbi pisces aut carabi petrificati inueniuntur, et oua sua ponere solent, contendit. Ex chymicis characterem verorum et spuriorum oolithorum adducit: genuini enim oolithi, tanquam reliquiae ex animali regno, cum acidis efferuescant, spuriis autem ebullitionem hanc cum acido quocunque affuso non producunt; cumque praeterea auctores, qui petrificationem ouorum affirmarunt, oolithos tum pisium, tum cancerorum marinorum, tum caraborum oua esse scripserint, generationem horum animalium fusius Noster recenset, insimulque ortum eiusmodi vermium, qui conchylia inhabitare solent, explicat, tanquam quorum oua in oolithos quoque mutari alii asseruerunt. Qui tandem existentiam oolithorum negant, et obiiciunt, oua animalium marinorum non satis solida esse ad petrificationem,

eos

eos ita refutat: haec oua semper habere membranam quandam, quae ipsis instar testarum est, ut et viscositatem, ad soliditatem accendentem. Petrifacatio eorum, sicuti reliquorum corporum marinorum, in terra admodum humida consistit, quae ut subtilissimus succus per poros eorum gliscit, ibi demque particulas terrestres adponit.

3. 4) *Animalium Belgicorum a LAUR. THEOD. p. 139.*
GRONOVIO obseruatorum centuria III et IV.
 Eadem ratione ac praecedentes *) tertia haec et quarta centuriae conscriptae sunt. In priori Auctor insecta coleoptera, hemiptera, lepidoptera recenset, in altera vero de lepidopteris, neuropteris, et hymenopteris exponit.

5) **CAROLI MAGNI BLOEM** *descriptions quo p. 154.*
 rundam insectorum nondum cognitorum, ad Aquisgratum et Porcetum anno 1761 detectorum, ad L. T. GRONOVIUM missae. Sunt ex classibus coleopterorum, hemipterorum, lepidopterorum, hymenopterorum et apterorum nonnulla, quorum fabricam accuratius definire studuit.

6) 10. **HOFERI** *obseruatio I. de morte et sectione p. 162.*
 calculosi. In secundo tomo horum Actorum **) mentionem iamiam fecit Auctor aegri cuiusdam, ischuria saepius laborantis, qui vero postea cum sanitate iterum in gratiam rediit. Sed subito maximis doloribus, cum continua ischuria, minimorumque calculorum excretione correptus, accidente febre inflammatoria cum vomititione, siti clamosa, et conuulsionibus tandem exspirauit. Sectione

G 3 insti-

*) vid. Commentar. Nostr. Vol. XI. P. II. p. 325.

**) vid. Comment. hor. Vol. VI. p. 69.

instituta, in vesica eius vrinaria reperti sunt calculi 18, qui partim in ipso vesicae cauo, partim in sacco quodam, a parte postica vesicae accreto, latitabant. Lapilli omnes quoad magnitudinem et substantiam sibi similes videbantur, vnius excepto, qui cepae instar lamellatus reliquos ratione ponderis multum superabat. Num idem ille calculus, maior forsan antea, tum, cum dolores et ischuria aegrum vexare incipiebant, fractus sit, et symptomatum ipsiusque tandem mortis cauissa fuerit, Auctor quaerit.

p. 165. 7) *Eiusdem obseruatio II. fistens mortem a lacero to oesphago hominis vitrum deuorantis.* Sutor, optimam sanitatem per triginta annos usus, vino autem valde deditus, solebat, cum ebrietas mentem occupauerat, pocula vitrea leuiter masticata deglutire. Sed aliquando res ei male cessit. Postquam enim in insigni crapula vitri partem deuorauerat, mox sub sterni cum sinistra clauicula iunctura pungentem dolorem et ignis quasi sensum percipiebat. Chirurgus, cui cauissam mali occultauit aeger, corpus, quod in parte inferiore oesophagi praeternaturale haerere credebatur, in ventriculum ope spongiolae cannulae argenteae alligatae protrudere tentauit, sed incassum, sicuti reliqua remedia. Aeger maximos inter cruciatus vitam finiit. E sectione apparuit in sinistro pectoris cauo ad spinam dorsi acutum triangulare vitri fragmentum iacens. Oesophagus sub clauiculae cum sterno iunctura foramine ultra pollicem longo in cavitatem pectoris sinistram hiabat, in ipso ventriculo, ut et in iejuno aliquot vitri frustula muco obuoluta, ut cauissae mortis acceleratae reperiebantur.

8) *Literae*, a Cl. D' APPLES ad societatem Basiliensem datae, continent historiam aegri cuiusdam, cataracta laborantis, qui consilio Ill. HALLERI Lutetiam profectus, operationi per extractionem lentis crystallinae a Cl. DAVIEL institutae felici cum successu sepe submisit. Fusius eandem in adiecta epistola ad Ill. DE HALLER recenset Noster, tanquam testis oocularis. Addidit simul breue vitae curriculum Cl. DAVIEL, sub indice:

9) *Elogium, seu breuis historia vitae Cl. DAVIEL, ab eodem.* Progenitus est IACOBUS DAVIEL patre chirurgo. Iuuenis adhuc sepe contulit ad celebrem chirurgum SALONI in Prouincia Galliae, et cum ab eodem in arte chirurgica bene instruētus esset, filiam sui praeceptoris in matrimonium duxit. In obscuro tamen hoc loco diu commorari noluit, quapropter Massiliam petiit, ante quam dira pestis urbem hanc infecerat. Gravante crudeli hoc morbo, non solum per suam assiduitatem, sed etiam per intrepidum animum adeo utilis fuit Cl. DAVIEL, ut cessante peste a Galliae Rege stipendio quodam ornaretur, et ab eodem ordini Equitum St. Rochi, propter fugatam pestem Massiliensem constituto, adscriberetur. Massiliam posthac relinquens, chirugos adiit, qui nauibus actuariis praeerant, et singulari quodam instinctu excitatus, praecepit in oculorum morbos omnem suam attentionem direxit. Nactus an. circiter 1730 opportunitatem depressionem cataractae instituendi, tanta cum dexteritate hanc rem perfecit, ut famam eius mox aula et ciuitas Parifensis audirent, et quilibet morbo oculorum adfetus suos oculos DAVIELI concrederet. Sed serio tunc temporis reputans Cl. DAVIEL, quanta incommoda operationem cataractae per depressionem lentis crystallinae sequi solent, de noua methoda

thodo cogitauit; lentem, vt inutile corpus, per corneam apertam extrahendi. Et hanc operationem, quam Academia Reg. Scient. Paris. anno 1707 iamiam problematice proposuerat, millies dein exoptato semper cum successu tentauit. Circa vitae finem difficultate linguae laborauit; quod malum, cum ipse medicorum consilia negligeret, per hyemem ita increuit, vt instantे vere loquela plane periret. Ex tristi hoc statu iterum eruptus, Lutetiam reliquit, et varias Galliae prouincias adiit. Tandem vero ad Cl. TRONCHIN Geneuam venit, ibique proprio ausu purgans adeo validum sumfis, vt malum accedente diarrhoea colliquatiua et febre in piorem statum sit mutatum. Ille, Cl. TRONCHIN caussam sui morbi, ex temerario abusu remediorum ortam, confessus, circa finem mens. septembr. anni 1762 exspirauit.

p. 179. 10) *Sectione cadaueris, d. 12 aug. 1762. facta ab eodem.* Vir quidam percepit tumorem valde dolorosum circa regionem orificii inferioris ventriculi, proxime lobulum minorem hepatis. Aeger pessimis symptomatibus decumbebat, cutis vndique flauedine tincta erat, aluus mox liquidissima, mox summe obftipata, vrina ex nigro rubra, pulsus latus semper, haud raro intermittens, vomitus frequen- tissimus, cunctaque symptomata eo vsque augebantur, donec mors vitae cruciatumque finem attulit. Sectione cadaueris detecta est magna quantitas humoris nigricantis et inodori, qui perioris cavitatem occupauerat, pulmones hydatidibus pleni erant, similisque in his obferuabatur humor, qualis totum pectus impleuerat. Hepar praeter naturali modo cum diaphragmate cohaerebat, vndique paruis glandulis obfessum, mole auctum, et in omni sua substantia bile conpersum. Pylorus erat

scirrho-

scirrhosus; vesicula fellea satis crassa, atra et viscida
bile impleta, quae ob indolem suam non poterat
rite excerni.

11) D. C. E. BERDOT *obseruatio I. Hydro-p. 183.*
cephali interni cystici lethalis historia et incisio. Puer-
lus quinque annorum, post tineam incaute retropul-
sam, ita capite turgere incepit, vt tandem ipsae
futurae dehiscerent, et ossa temporum a parietali-
bus aliquantum secederent. Visu orbatus puer
oculos quasi a rupta cornea semper lacrymantēs
habuit, dolor capitis vehementissimus, artus infe-
riores quotidie ad motus ineptiores, tandemque
plane immobiles siebant, loquela sensim paullatim-
que tardior, non articulata, usque dum mors mor-
bo per triennium tracto finem imposuit. Multa
de anatomia huius cadaueris Auctor recenset, in-
simulque varia exempla hydrocephalorum ex scabie
retropulsa ortorum adducit.

12) *Eiusdem obseruatio II et III. Hydrocepha-p. 191.*
lus internus. In priore describitur puer biennis,
cuius capitis peripheria 13. pollices Parisinos cum
dimidio efficiebat, et linea ab una aure ad alteram
ducta numerabantur 17 pollices cum 9 lineis. In
viuis adhuc erat infans, dum Auctor haec scripsit.
In altera de puerō quatuor annorum narratur, cuius
hydrocephalus ita intumuit, vt capitis peripheria
ad 23 pollices adauēta esset. Suturae maxima ex
parte, praecipue sagittalis, dehiscebant, summus tu-
mor a lateribus circa ossa parietalia fuit.

13) *Eiusdem obseruatio IV. Menstruus haemor-
rhoidum fluxus in puella trienni.* Ex phthisica matre
nata, saepiusque diarrhoeam perpessa puella, ad
tertium aetatis annum insigni macie accedenteque.

scabie affecta processit. Adhibitis remediis scabies euauuit, et corpus aliquo modo nutriri incepit. Inde quoquis mense post corporis lassitudinem doloremque lumborum largiori haemorrhoidum fluxu correpta est puella, quae sextum annum, cum Auctor haec scripsit, optime transegit.

p. 193. 14) *Eiusdem obseruatio V. Menstruus in sene sudor.* Per 30 annos robustus et octuagenarius singulo mense per integrum fere diem sudore difflit, quem, si non rite succedit, ope acetariorum quorundam largiter adhibitorum promouet ipse bono cum effectu.

15) *Anguli plani definitio: Auctore L. WENTZIO.*

p. 203. 16) *CAROLI LUDOVICI CRETTE obseruatio de funestis sequelis metastaseos non caute tractatae.* Concernit historiam viri cuiusdam, pleuritide spuria laborantis, qui medici consilio haud amplius morem gerens, cum aliquantum reconualeceret, et paruae pustulæ rubicundæ primum, dein albescentes in latere dextro apparuerint, sed aeri frigido se exponens, aliisque medicamentis adstringentibus exanthemata haec retropellere tentauit. A quo tempore statim vehementissimis in latere doloribus, pessimisque aliis symptomatibus correptus est.

p. 205. 17) *Disquisitio modi naues actuarias emendandi.* Quaestio fuit mota ab Academia scientiarum Lugdunensi, quomodo remi in nauibus possent emendari, ita, vt pauciore labore naues celeriori tamen motu possent prouehi. Ad quam in praesenti tractatione a duobus viris respondetur.

18) *Exa-*

18) *Examen fortunae trium lusorum, qui ludum p. 230. tribrac, aut quemcunque alium ludunt.* Auctore I. A.

MALLET.

19) *Historiola colicae coenobialis in monasterio p. 249. Beinuilenſi, ord. S. Bened. ad B. v. M. P. aliquamdiu familiaris, cura I. O. RUDOLPHI ZWINGERI.* Quo in exaranda morbi huius historia secundum ordinem versetur Auctor, primum coenobii situm describit, quod in prouincia Solodorensi esse dicit, variorum dein aegrorum mentionem facit, qui hoc morbo decubuerunt; postea in cauſam huius mali inquirens, eam praecipue in vasis cupreis stanno non bene ſuperductis, et coquendis cibis adaptatis, nec non in vino haud ſatis defoecato, quo per tempus aliquod vſi ſunt incolae coenobii huius, inuenit; quo inde ipsum morbum cum colica saturnina maximam habere affinitatem declarat, tandemque de medendi methodo exponit.

20) *Obſeruatio botanica I. HOFERI. Zwin-* p. 266. *geram* dicit plantam, cuius descriptionem in praesenti Auctor tradit. Prout vero partim ex descriptione, adductisque synonymis, partim ex adiecta iconē videre licet, *Nolanam LINNÆI* esse perſpicimus.

21) *Descriptio Caſii triangularis LINN.* Auctore IACOBO RISLERO. *M. D. Muhlhusno*, in qua plantae huius synonyma, descriptio, et cultura fusius reſentur, iconē in fine ſimul adiecta.

22) PHILIPP. IAC. SCHLÖTTERBECII obſeruatio physica, de cochleis quibusdam, nec non de turbinibus, ut et de cochlea quadam petrefacta. Quatuor praecipue ſunt tractationis huius momenta, 1) ſci- licet

licet descriptio cochlearum, quas in terrestres atque aquaticas diuidit Auctor, vbi insimul de earum dominibus, nec non de motu exsectorio et retractario quaedam adnotat; 2) descriptio turbinum, quos iterum in terrestres et fluuiatiles dispescit; 3) annotata quaedam de dente cochleae terrestris maioris, quem felici casu se detexisse dicit (plures vero iam vident **HARDERUS**); 4) tandem narratio de cochlea quadam petrefacta, quam in lapidicina medios inter alios lapides fortuito reperit. De omnibus his adiectae tabulae clarius exponunt.

p. 289. 23) *Tractatus de morbis quibusdam exanthematicis*, Auctore **R A Z O U X**. In tres classes morbi exanthematici in hoc tractatu descripti dispescuntur, in petechias nempe, purpuram, et febrem miliarem. Purpura in benignam et malignam diuiditur, febris autem miliaris idem significat, ac nostris purpura alba. De singula morborum specie historiae aegrotantium adducuntur.

p. 305. 24) **ALE. DE HALLER** *emendationum et auctiorum ad enumerationem stirpium Heluetiarum continuatio*. Pergit ill. Auctor, eas nobiscum communicare plantas, quae ut noui ciues in Heluetia ab eo et amicis suis sunt repertae, nec non de aliis quaedam commemorare, quarum descriptiones in maiori suo opere iamiam quidem continentur, reiterato tamen examine instituto, emendationem definitionum requirunt. Inter recens detectas plantas v. c. occurrit *Bryi* species, *foliis congestis lanceolatis, angustis, capsulis ouatis, operculo mammillari, dicta*, et circa Basileam reperta; noua et per pulchra *graminis* species, quam *Auenam dianthos, floribus aureis, crista ex basi floris prodeunte* ill. Auctor vocat; ex *nasturtinarum plantarum* classe, noua species, quam

quam cum *Turritide ramosa* adfinitatem quandam habere Noster affirmat, quamque *Sisymbrium nudicaule*, *foliis radicalibus nitidis, dentatis, dentibus ciliatis* nuncupat.

25) 10. RUDOLPHI STEPHELINI obseruatio de p. 319.

fractura ossis bregmatis. Lapidis ictu percussum fuit caput viri 42 annorum, duris laboribus assueta, ita, ut is in terram procumberet, et sensus motusque aboliti essent. Vulnera inspesto os bregmatis in plura frustula fractum conspiciebatur, quae ab illaesa dura matre caute chirurgus remouit. Aeger apto regimine, medicamentisque adhibitis, iterum quidem ad se rediit, optimeque se habere est visus, post aliquot tamen dies pessima symptomata, paralysis brachii, loquela impedita, soporque subito accesserunt, quae tamen cuncta praeter spem, post usum medicamentorum iterum euanuerunt, ita ut dura mater noua substantia callosa plane obducta sit, et aeger sanitatem denuo recuperauerit.

26) Curationes quaedam infaustae vitandi causa p. 325.

in exemplum enarratae ab Anonymo. Continent haec exempla decem obseruationes, inopinatum medicamentorum effectum declarantes. 1) describit usum hellebore nigri funestum; 2) syrum emeticum lethalem; 3) repentinam mortem hydropici post usum aceti squillitici; 4) nicotianam in clystere mulieri hystericae perniciem; 5) mezerei baccas cuidam puero noxias; 6) semen hyoscyami periculosum; 7) ischuriam ex potu aquarum mineralium in calculo vesicae; 8) intestini incarcerati reposicionem serotinam in ileo hernioso; 9) sphacelum a decubitu lethalem, tandemque 10) emplastrum vesicatorium impenje noxiun.

p. 340. 27) *Variae observationes e naturali historia de-
promtae, Auctore E MANUELE WEIS.* Hae obser-
vationes indolem et mutationem globulorum san-
guinis humani aliorumque animalium declarant.
Ad rotunditatem globulorum quod attinet, cum, vt
Auctor contendit, ea neque in nestro, neque in
quadrupedum sanguine obseruari possit, experi-
menta cum animali, ex nostris succis nutrito, pulice
nempe instituit, nec solum duo vasa aequa rubra,
quorum primum ventriculum esse credit, sed et
globulos perfecte rotundos se reperiisse affirmat. In
anatomem animalculi huius vterius inquirens, non
solum de corde et intestinis eius nonnulla, sed
etiam de motu harum partium sibi visa phaenomena
profert.

p. 353. 28) *Animalium Belgicorum a LAUR. THEOD.
GRONOVIO obseruatorum centuria V.* Pergit Au-
ctor infecta hymenoptera, in quarta centuria iam-
iam commemorata, recensere, quibus descriptis in-
sectorum dipterorum, apterorum, vermium intesti-
norum, et molluscarum mentionem facit. Ex
apteris infectis tres cancerorum, vnam squillae, duas
que oniscorum species in aes incidi curauit, earum-
que descriptionem fusius paullulum exhibet.

p. 383. 29) 10. HENRICI RYHINERI *analytis che-
mica seminum coffeeae.* Quamquam multi, et ex his
praecipue NEUMANNUS et GEOFFROY analysin
seminum coffeeae variis experimentis institutis iam-
iam suscepereunt, quos tamen cum in determinanda
quantitate partium constitutuarum dissentientes in-
ueherit Auctor, iique, vt ei videtur, de phaenome-
nis sub operatione obseruandis siluerint, ipse cepit
consilium in partes constitutuas horum seminum
inquirendi, et quas detexit res, cum orbe eruditio-
commu-

communicandi. In instituendis vero experimentis ita versatus est, ut non solum in genere seminum coffeeae susciperet analysin, sed etiam differentiam inter speciem orientalem (*Caffee de Leuante*) et occidentalem ex Americae insulis adlatam disquereret. Quapropter partim in infuso aquoso frigido, partim in calido, partim in decocto crudorum seminum quantitatem explorauit; retortae quoque ea immisit, per omnes ignis gradus educta et producta eliciendo. Ex quibus tandem edocitus est, duas hasce coffeeae species in eo inter se differre, quod semina orientalia minorem phlegmatis, olei empyreumatici, et capitis mortui quantitatem contineant, quam occidentalia. Inesse praeterea seminibus coffeeae crudis vere oleum essentiale, ignis autem vi mox in empyreumaticum mutandum. Qua obseruatione **NEUMANNI** sententiae contradicit, nullum in coffeea cruda oleum essentiale, sed tantum empyreumaticum assumentis. Addidit in fine nonnulla ad praeparationem potus coffeeae, huiusque usum medicum et diaeteticum spectantia.

30) *Disquisitio, num methodus tinturam coffeeae p. 403. absque eius tostione praeparandi, melior fit, veteri et usitata methodo eam torrendi?* Auctore E. M. ROSTAN. Noua methodus proponitur, potum coffeeae absque fabarum tostione praeparandi. Fabae crudae bene mundatae, et per octauam horae partem cum aqua coctae, mox ab igne remouentur, et in vase obturato aliquamdiu reponuntur. Tinctura inde orta citrini coloris cum pauxillo saccharo forbillatur. Hanc praeparationem longe praestare ei, quae vulgo conficitur, Auctor ex eo affirmat, quod partium coffeeae volatilitas fabarum augeatur, inde insomniis, et anxietatibus oriundis opportunitatem praebet, quae vero incommoda in noua
hac

hac methodo non extimescenda sunt, cum leni illo
ignis gradu neque partes spirituosa et volatiles
acui, neque optima alia et subtilia principia coffeae
dissipari possent.

p. 407. 31) *Eiusdem comparatio nutritionis plumarum et dentium, adiecit nonnullis praeceptis eorum iacturam auertendi.* Analogiam inter pennas auium dentesque hominum demonstrans Auctor, praecipue generationem, nutritionem et fabricam vtrarumque partium adducit, nec non aegritudinem infantum, quo tempore dentes propullulant, et auium, cum penae vetustiores cadunt, nouaeque succrescunt, ut argumentum analogiae profert. Pro conseruanda integritate dentium praecipue usum puluerum dentifriciorum et spirituum acidorum vetat, e contrario fumigationem ex herbis, *rure marino, salvia, rosa, mastiche*, et in primis ex nidis vesparum suadet, quemadmodum etiam pro nutriendis gingiuis, dentibusque a carie praeseruandis, opiatum quoddam ex corticibus aurantiorum leniter tostis et contusis, dein per cribrum traiecit et cum melle optimo in vnguenti consistentiam redactis commendat, quo vnguento si dentes omni vespera abstergantur, optimum semper promittit euentum.

32) *Observationes meteorologicae anno 1759.*
Basileas a IO. IAC. D'ANNONE factae.

XXI.

Diff. inaug. de continuationibus membranarum. Auctore ANDREA BONN, Amstelaedamo Batauo. Lugd. Bat. 1763. in 4to pl. 7 $\frac{1}{2}$. tab. aen. I.

Egregium hoc argumentum ita tractandum sibi sumvit Cl. B O N N, vt ex optimis scriptoribus, quae ad rem suam in primis facere videbantur, colligeret, et vbi auctores inter se dissentire videret, naturam ipsam vltius disquireret. Agit vero primo de membranis in genere, deinde de cute eiusque continuationibus, tam de illis, quae sub cute sunt, tandemque de membranis cavitates capitatis, thoracis, abdominisque vestientibus. Liceat nobis ex toto hoc opusculo quasdam indicare observationes, quo Lectores eo melius de eius praestantia Auctorisque studio iudicare possint. Epidermidis regenerationem ita explicat, vt extrema vascula abrupta iterum elongari et pro crescere, eorumque parietes ab adfluente humore ad cutis superficiem reclinari putet. Hinc ea ope crassioris huius humoris conglutinari, incrassari et callosa fieri, dum continua pressione impedita debita excretione, compressa vasa vacuaeque venae vna cum materia perspirabili in iis stagnante coalescunt. Productio- p. 6. nem epidermidis supra tympani membranam eleganter describit, et cutem quoque mutatam supra tympani membranam expandi docet. Ter canales p. 10. inciliuos apertos vidit. Limbum, qui dentium al. p. 13. ueolos tegit, in recens nato infante innumeris paruis foraminibus pertusum obseruauit, vnde concludit, membranam, quae folliculum efficit, forte oriri a cute oris per foramina limbi producta, et testulam, quae dentes adhuc molles inuestit, continuationem

Tom. XIII. Pars I.

H

esse

esse epidermidis, similis ac vngues naturae, sed magis

p. 19. induratae. In puella recens nata colon, vbi flexu-
ram sigmoideam efficit, dextrorum ad psoam usque
dextrum flebatur, vbi clauso eius extremo ante
hunc musculum coeco fine desinebat. Peritonaeum
intra peluim continuabatur, integrumque ad vte-
rum rursus reflexum separari poterat. Ani aper-
tura exterior naturalis apparebat, et specillum ad
longitudinem lati fere digiti admittebat, sola tamen
erat cutis extenuatae et in internam tunicam muta-

p. 21. tae productio. Membrana tubarum **FALLOPII** in-
terna, quae membranae vterum interius inuestientis
propago est, in membranam externam tubae conti-
nuatur, et duplicata ad ligamenta vteri lata produ-
citur, atque in ipsum tandem peritonaeum explicatur.

p. 24. tur. Membranam articulorum internam epiphyses
cartilagineas in iunioribus, aut cartilagineam ossium
in adultis laminam inuestire, ex Cl. B O N N obserua-

p. 31. tionibus magis confirmatur. Pia mater eo loco, vbi
vasa ex dura matre ad piam procedunt, cum interna
durae matris lamina cohaeret. Reflectitur enim
durae matris lamina interna, et cum venis ad arach-
noideam descendit, haec vero ad earum insertio-
nem pelliculas valuulosas quasi format, et in duras
matris internam laminam, vbi venas fuscipit, abit.

p. 33. Ad sellam turcicam interna durae matris lamina
non glandulam continet, sed cum pauca tela cellu-
losa vaginae in speciem supra carotides et ductum
glandulae pituitariae continuatur et adscendit, do-
nec in arachnoideam, quae superficialis piae matris
lamina est, continuatur. Adscendit enim dura mat-
ter cum arteria, arachnoidea vero a basi cerebri re-
cedens libera supra adscendentem arteriam descen-
dit, et mox reflexa cum vagina arteriae a dura matre
confluit. Hinc species introspectionis voluulo
intestinorum similis oritur, quae primo adspectu
arach-

arachnoideam ibi perforari ostendere videtur. Attamen non perforatur, sed leuiter tantum duplicita continuatur. In vertebralibus posterius simile quid fit. Dura mater ab infundibulo non perforatur, sed lamina durae matris simile ei inuolucrum praebet, et simili modo in arachnoideam explicatur. In p. 38. oculo choroidea ab interna durae matris lamina, per foramina laminae cribrosae scleroticae producta, ex Nostri sententia oritur. Huius cribrosae laminae posterior superficies continuatio vaginae nerui optici est, anterior siue interna ipsius choroideae. Pia mater per laminae huius foramina cum arteria centrali ad humorem vitreum protenditur, et hyaloideam membranam constituit. Anterior iridis lamina, quae ipsa choroideae propago est, non ad ambitum corneae finitur, sed supra internam corneae superficiem continuatur, a qua Noster satis insignem eius portionem separavit. Peritonaeum eo p. 49. loco, vbi vmbilicalia vasa egrediuntur, non perforatum esse, sed solam telam cellulosam produci, vltioribus experimentis Cl. B O N N contra D O U G L A S S I U M confirmat. In adiecta tabula aenea, quae de piae et durae matris coniunctione dicta sunt, explicantur.

XXII.

Gleanings of natural History, exhibiting figures of Quadrupeds, Birds, Insects, Plants etc. most of which have not, till now, been either figured or described. Designed, engraved and coloured after nature by GEORGE EDWARDS, Fellow of the Royal Society, and of the Society of Antiquaries, London, printed for the Author. In Folio. Tom. I. 1758. 1 Alph. 5 plag. tab. aen. 50. Tom. II. 1760. 1 Alph. pl. 15. tab. aen. 50. Tom. III. 1764. 1 Alph. pl. 10. tab. aen. 52. siue:

Glanures de l'Histoire naturelle, consistantes en figures de Quadrupedes, d'Oiseaux, d'Insectes, de Plantes etc. dont on n'avoit eu pour la plûpart de Desseins ou d'Explications. Dessinés, gravés et colorés d'apres nature par GEORGE EDWARDS.

id est:

Spicilegium historiae naturalis, continens figuræ quadrupedum, avium, insectorum, plantarum etc. quarum rerum maxima pars nunquam antea delineata aut descripta fuit. Pinxit, aeri incidit et coloribus distinxit GEORGII EDWARDS.

Cum inter edendum splendidissimum historiae naturalis de avibus opus in Cl. EDWARDS manus venirent alia diuersa animalium rariorum genera, consilium cepit addendi huius spicilegii. Quod eadem profecto diligentia, felicique successu perfecit, quem

quem in primo opere deprehendimus. Figurarum enim summa est elegantia, quippe quae verissime ad naturam depictae, nitidissime aeri incisae, in primisque coloribus aptissime et elegantissime distinctae sunt. Quae laus potissimum debetur nonnullis ex Anglis, quod figurae aeri incisae non ita crassis, ut plerumque fit, obducant coloribus, quo multo ornatores reddere imagines solent. Ceterum quod ad vniuersam operis rationem attinet, singulis figuris addita est breuis explicatio, anglico pariter et gallico sermone expressa. In qua praeter ea, quae ad historiam animalis, de quo agitur, in vniuersum pertinent, etiam Auctorum synonyma nonnunquam addueuntur et dijudicantur.

Tomo primo praefixa est imago Cl. Auctoris, T. I. ipse vero liber quinquaginta capitibus absolutur, ad quae totidem tabulae aeneae pertinent. In prima, quae CCXI. totius operis est, delineatur *Sorbus pomifera* siue *maxima*. CCXII. *Manus iuuenis cum cute morboſa*. Hic ob excrescentias morboſas, quibus eius corpus vniuerſum obsitum erat, *the Porcupine Man*, id est, homo hystrici ſimilis dicebatur *). Addita est alia *sorbi* species ſcilicet *torminalis*. CCXIII. *Homo sylvestris* ſiue *Orang Outang*. CCXIV. *Cercopithecus* ex Sumatra *cauda porcelli*. CCXV. *Cercopithecus viridis* ex insula S. Iago. CCXVI. *Cynocephalus* capite vulpino *Mongootz* dictus. CCXVII. *Cynocephalus* ex insula Madagascar, *Macouco niger* dictus. CCXVIII. *Cercopithecus paruus*, *Cagui minor* Brasilium ſiue *Sagouin elusii* et *BRISSONII*. CCXIX. *Mus Aegyptiacus* pedibus poſticis longiſſimis, cauda elongata, *Gerba* Auctorum. CCXX. *Myrmecophaga minor*, manibus didactylis, pedibus

H 3

tetra-

*) vid. Philosophical Transact. n. 424.

tetradactylis LINN. CCXXI. *Elephas et Rhinoceros*,
 CCXXII. *Zebra mas et CCXXIII Zebra femina*,
 Ultimi huius animalis nemo ante Cl. EDWARDS
 figuram dedit. Cum enim pelles femellarum non
 adeo splendidam colorum varietatem ostendant; vt
 pelles marium, a mercatoribus ad nos haud trans-
 feruntur, et rarissime in Europa inueniuntur.
 CCXXIV. *Aquila aurita siue coronata Guineensis*
 est *Aquila Africana cristata BRISSONII*. CCXXV.
Accipiter subcoeruleus est *Laniarius cinereus BRIS-
 SONII* et *Lacerta parva fusca*. CCXXVI. *Lanius siue
 Collurio Surinamensis* ex albo et nigro variegatus, et
Papilio quidam Sinenis ex albo et nigro variegatus.
 CCXXVII. *Bubo magnus cornutus Atheniensis*. Haec
 noctuae species ea esse putatur, quae Mineruae ab
 Atheniensibus dicata et sacrata erat, et cuius figura
 frequentissime in monetis et monumentis Athenien-
 sibus occurrit. Hinc quoque a Nostro *Avis Mi-
 neruae* dicitur. Est *Bubo Italicus BRISSONII*.
 CCXXVIII. *Noctua minima siue Strix passerina LINN.*
 CCXXIX. *Psittacus siue Macao viridis Brasiliensis* et
 CCXXX *Psittacus viridis fronte coerulea*. CCXXXI.
Psittacus Chinensis ruber et viridis. CCXXXII. *Psit-
 tacus minor Indiae orientalis pectore rubro*. CCXXXIII.
Psittacus minor torquatus capite roseo. CCXXXIV.
Psittacus minor fronte lutea. CCXXXV. *Psittacus mi-
 nor vertice aureo et Psittacus minimus viridi coeruleo-
 que colore varius*. CCXXXVI. *Psittacus minor caudo
 longissima viridis et ruber*. CCXXXVII. *Psittacus mi-
 nor capite rubro, vulgo Passer Guineensis dictus et
 Muscicapa Marilandica gutture luteo*. CCXXXVIII.
Pica Toucan dicta rostro rubro est Toucan Cayenenis
gutture albo BRISSONII. CCXXXIX. *Pica glan-
 daria Carolinensis coerulea est Garrulus Canadenis*
coeruleus BRISSONII siue Corvus cristatus LINN.
 et *Auicula aestuialis rubra Carolinensis siue Muscicapa*
rubra

rubra CATESBAEI. Est *Fringilla rubra LINN.* In
 hac figura tamen rostrum huius avis non adeo bene
 delineatur *). CCXL. *Caryocotathis* siue *Nucifraga*.
 CCXLI. *Parus coerules* peccore *purpureo* videtur ad
Cotingam BRISS. proxime accedere. CCXLII. *Gar-
 rulus Carolinenis.* CCXLIII. *Avis Bonanae minor*
 siue *Icterus minor* nidum suspendens. CCXLIV. *Pi-
 cus Iamaicensis.* CCXLV. *Ispida minor* viridi et au-
 rantio colore varia, et *Lacerta coerulea* ex insula
Neuis. CCXLVI. *Attagen* siue *verus Francolinus*
 Italorum est *Tetrao Orientalis LINN.* CCXLVII.
Coturnix Chinensis. Hae aues in China docentur
 inter se pugnare, earumque domini praemiis de vi-
 etoria contendunt, eo modo vti in Anglia galli gal-
 linacei ad pugnam informantur. Addita est figura
Lacertae cuiusdam ex Insula Sarnia. CCXLVIII. *Vro-
 gallus collari extenso Pensylvanicus.* Est *Attagen*
Pensylvaniae BRISSONII. Haec Vrogalli species
 caudam et collare ex plumis longioribus composi-
 tum, vti Pavo caudam erigit, atque ad alliciendam
 feminam vocem edit, quae strepitum tympani bel-
 lici quodammodo imitatur. CCXLIX. *Lagopus* siue
Kata ex Aleppo cauda duabus plumis elongata, est
Bonasa Pyrenaica BRISSONII. CCL. *Otis Bengalensis*
 siue *Churge Indorum.* (*Pluialis Bengalensis*
 maior BRISS.) CCLI. *Otis minor* siue *Anas campe-
 stris*, siue *Tethrax Auctorum*, est feminae icon.
 CCLII. *Turdus vertice aureo* et *Muscicapa coerulea*.
 CCLII. *Muscicapa subfusco viridis* siue *oliuacei colo-
 ris* et *Papilio Sinensis luteus*. CCLIV. *Regulus cristatus*
 siue *Trochilus antiquorum* et *Regulus cristatus*
 alter *vertice rubini coloris*, nec non *Vespa Ichneumon*
Virginica. CCLV. *Muscicapa vropygio luteo*, et *Gen-
 tianae*

H 4

*) vid. Cl. BRISSON Ornitholog. Ord. V. Gen. 24.
 spec. 37.

tianae cuiusdam Americanae species, quam Cl. EDWARDS *Gentianam autumnalem deserti perennem* dicit, nec non *Agni Scythici Borometz* vulgo dicti figura ex Transactionibus Societatis Anglicae desumta. CCLVI. *Auicula lutea vertice rubro* (*Ficedula Pensylvanica erythrocephalos* BRISS.), et *Melliouora cauda alba*. CCLVII. *Muscicapa cauda lutea* et alia *Muscicapa cauda maculata*. CCLVIII. *Motacilla lutea*, Insectum Indiae occidentalis *foustum ambulans* dictum, et *Lapis ex Via Gigantum* (*the Giants Causeway*) in Hibernia septentrionali, qui, vti notum est, *Basaltis* speciem sifit. CCLIX. *Motacilla cinerea* et *Lacerta aquatica*. CCLX. *Parus Surinamensis* *vertice nigro* et *alius vertice albo*.

T. II. In Tomo secundo iterum quinquaginta tabulae aeneae continentur. CCLXI. *Manacus* siue *Parus dorso coeruleo* est *Manacus cristatus niger* BRISS. et *Manacus* siue *Parus ruber et niger* est *Aureola* LINN. CCLXII. *Parus viridis maculatus* et *Muscicapa cinerea* et *coerulea*. CCLXIII. *Parus coeruleus* et *Parus aureus*. CCLXIV. *Certhia coerulea et nigra*, caput et collum *Vpupae croceae* LINN. siue *Rupicolae* BRISS. Haec enim auis ab vpupa differt, et ob corollam tantum, qua caput eius ornatur, a Batauis Surinamensisibus, vbi rupicola inuenitur, vpupa vocatur. Magnitudinem fere gallinae, aurantiumque colorem habet. CCLXV. *Certhia Indica purpurea*. CCLXVI. *Melliouora pectore rubro* et *Melliouora gutture viridi*, nec non *Mus auellanarum minor*. De *Melliouoris* siue *Colibri* auibus Cl. EDWARDS ex relatione Cl. BROWN asserit, has auiculas maiores aues, quae ad nidum suum appropinquant, susurrando in fugam conuertere, motumque melliouorarum, quando ab ista pugna redeunt, adeo velocem esse, vt oculis cerni non possint, sed susurratione tantum detegantur.

tur. CCLXVII. *Merula pectori rubro*. CCLXVIII.
Calandra est Alauda maior BRISS. et Talpa maculata.
 CCLXIX. *Passer montanus* mas et femina. CCLXX.
Passer cauda longissima et *Linaria fusca*. CCLXXI.
Passer e luteo nigroque varius crispus, et *Passer Brasiliensis*. CCLXXII. *Auicula torquata* et *Carduelis viridis*. CCLXXIII. *Fringilla tricolor* mas et femina.
 CCLXXIV. *Carduelis Americanus* mas et femina.
 CCLXXV. *Ardea stellaris parua fusca*. CCLXXVI.
Auis Canuti est Tringae species. CCLXXVII. *Tringa maculata* et *Certhia pinus*. CCLXXVIII. *Gallinula Chloropus minima* et *Regulus luteus*. CCLXXIX. *Rallus aquaticus Americanus*. CCLXXX. *Anas cauda longissima*, ex Newfoundland, et *Pluialis alis calcare donatis*. Nonnulli credunt, hanc auem *Trochilum* esse, de qua aue **PLINIUS** narrat, eam in os crocodili irrepere et reliquiis ciborum intra dentes residuis vesci, sique os bestia clauerit, tunc auem illam calcaribus suis vexare, donec rursus aperuerit. Tabula CCLXXXI *quatuor rostra* auium quodammodo adhuc incognitarum exhibit. Primum est rostrum *Lari maioris rostro inaequali et cultriformi* **CATESE**. et **PETIV**. Secundum rostrum *auis Rhinocerotis* siue *Hydrocoracis Indici* **BRISSONII** est. Figura *auis* ipsius nunc prostat *Lugduni Batauorum anno superiori* *edita* *), *auis* enim illa rarissima in *egregio* *mu* *se* *academiae* *Lugdunensis*, *cura* *Cel. ALLAMAND* *potissimum* *collecto*, *nunc* *afferuatur*. Tertium *auis* *plane* *Cl. EDWARDS* *incognitae* *est* (*an Hydrocorax* *Philippensis* **BRISS.**?), *pariter* *tamen* *vti* *quartum* *ad* *auem* *ex* *Rhinocerotis* *genere* *pertinet*. *Videtur* *nobis* *autem* *quartum* *rostrum* *esse* *Hydrocoracis* *Callao* **BRISS.** CCLXXXII. *Pistis calcaribus praeditus* et *Piscis*, *quem* *Noster* *Gattouruginam* *Indicam*
 H 5 dicit,

*) vid. *Comment. Vol. XII. Part. I.* pag. 174.

dicit, quia ad piscem accedit, qui Venetiis *Gastourugina* vocari solet. CCLXXXIII. *Pisces Vespertilio marinus* dictus et *Acacauna maculata* CCLXXXIV. *Pisiculus cornutus* ex Insula Madagascar allatus, similes tamen pisces non adeo infre quenter in Cornubiens quoque littore reperiuntur, et *Scorpio marinus pisces* siue *Porcellus*. CCLXXXV. *Blatta maxima* et insectum a Nostro *Fistula* dictum CCLXXXVI. *Balanus Ceti* cum polypis, *Limax marinus*, *Cancer hirsutus* et *Corallina offa halecum aemulans*. CCLXXXVII. *Testudo parua lutescens*. CCLXXXVIII. *Galeus acanthus* siue *Spinax pisces* et insectum *Virgultum ambulans* dictum. CCLXXXIX. *Catulus maior pisces*. CCXC. *Vultur niger cristatus* s. *Vultur Arabicus* BRISS. et *Serpens Indicus niger* et *albus*. CCXCI. *Accipiter paludarius* et *Avis arundinacea* siue *Hortulanus Carolinenfis*. CCXCII. *Pstittacus minor torquatus* et *Pstittacus minor capite coeruleo*. CCXCIII. *Pstittacus minor vertice sapphirino*, et *Pstittacus minor aliis aureis*. CCXCIV. *Dodo avis* est *Struthio cucullatus* LINN. siue *Raphus BRISSONII*. Rarissima et singularis illa avis in Mauritia Africæ insula tantum reperitur. Magnitudine cygnum antecellit, rostrum habet longissimum validissimumque, apice vtriusque mandibulae adunco, superiore mandibula maxime incuruata. Alae pro corporis mole exiguae et volatui inutiles sunt. Digitos habet quatuor, tres scilicet anticos, vnum posticum. Caput deforme est et quadam membrana cooperitur, quae cuculum quasi refert. Color in vniuerso fere corpore griseus est. CCXCV. *Avis Curasso* et *avis Acajou* s. *Cusco*. Sunt *Crax nigra* LINN. et *Crax Mexicanus* BRISS. CCXCVI. *Turdus paruus*. CCXCVII. *Alauda Pensylvanica* et *Papilio fuscus*. CCXCVIII. *Musicapa vertice aureo* mas et femina. CCXCIX. *Musicapa alis aureis* et *Papilio testudinarius maculatus*. CCC. *Musicapa*

Muscicapa viridis gutture nigro et *Certhia nigra* et alba. CCCI. *Muscicapa* gutture rubro mas et femina. CCCII. *Muscicapa parua* subcoerulea mas et femina cum nido. CCCIII. *Loxia* mas et femina. CCCIV. *Passer* gutture albo et *Papilio luteus*. CCCV. *Vermiuora* et *Scarabaeus capricornis*. CCCVI. *Coccothraustes Malacensis* *Iacarini* et *Papilio paruus luteus*. CCCVII. *Arquata minor*, Anglis *Whimbrel* dicta et *Muscus papyraceus*. CCCVIII. *Tringa grisea* digitis instar fulicae lobatis. CCCIX. Auis *Rabihorcados* siue *nouis bellica* dicta (*Sula Fregatta* BRISS.) et *Piscis* qui-dam *Sinensis*. CCCX. *Ignauus* siue *Tardigradus*.

Tomus tertius componitur tabulis aeneis quin- T. III.
quaginta duabus. In tabula CCCXI delineatur *Simia nigra* mediae magnitudinis. CCCXII. *Simia cauda comata*. CCCXIII. *Psittacus magnus viridis*. CCCXIV. *Psittacus capite coeruleo*. CCCXV. *Psittacus paruus fuscus*. CCCXVI. *Psittacus cristatus magnus niger*. CCCXVII. *Psittacus minor albus cristata flava*. CCCXVIII. *Pica grisea Brasiliensis* et *Papilio Sinenis*. CCCXIX. *Pica Brasiliensis nigra et flava*. CCCXX. *Pica coerulea et viridis*. CCCXXI. *Pica viridis insulae Ceylon*. CCCXXII. *Pica alis flavis et Locusta maxima*. CCCXXIII. *Sturnus capite flavo et ramus Arbuti cum flore et fructu*. CCCXXIV. *Pica cauda brevi et Scarabaeus Rhinoceros*. CCCXXV. *Pica cristata cauda longissima*. CCCXXVI. *Garrulus coeruleus Indicus*. CCCXXVII. *Garrulus Indicus cauda longissima*. CCCXXVIII. *Garrulus Brasiliensis rostro serrato*. CCCXXIX. *Toucan pectore flavo*. CCCXXX. *Toucan viridis*. CCCXXXI. *Cuculus viridis ventre flavo*. CCCXXXII. *Picus genis rubris*. CCCXXXIII. *Picus flavius maculis nigris*. CCCXXXIV. *Iacamaciri* MARC-
GRAVII est *Galbula BRISSONII*. CCCXXXV. *Ispida maculata*. CCCXXXVI. *Ispida cristata*. CCCXXXVII.

Phaf.

Phasianus Turcicus est species quaedam hybrida ex
Gallo Indico et *Phasiano nata* *) CCCXXXVIII. *Co-*
lumba magna cristata Indica. Hanc *BRISSONIUS* ad
Phasianum retulit vocatque *Phasianum cristatum Indi-*
cum, videtur tamen omnino ad *Columbas* pertinere.
 CCCXXXIX. *Columba insulae Nicobar.* CCCXL. *Mo-*
nacus mas pectore purpureo est prima *Cotingae* species
BRISS. CCCXLI. Auis *Pompadour*, a Cl. *EDWARDS*
 in honorem Marchionissae *DE POMPADOUR* ita
 dicta, est *Cotinga purpurea BRISSONII.* CCCXLII.
Shirleius, auis in honorem ill. Comitis de *FERRERS*,
 qui ex *SHIRLEI* *FORUM* familia est, ita vocata, et
Papilio aliquis *Sinensis.* CCCXLIII. *Passer ruber* i.
Tangara cardinalis *BRISS.* et *Papilio.* CCCXLIV.
Manacus facie alba et *Mellisuga crista colore rubin.*
 CCCXLV. *Vpupa.* CCCXLVI. *Picus Surinamensis*
 et *Papilio* aliquis *Sinensis.* CCCXLVII. *Picus viridi-*
pectore rubro, et *Picus viridis maculatus*, nec non in-
 fectum ex eo genere, quod *Virgultum ambulans* dici-
 tur, et *Musta* quaedam. CCCXLVIII. *Musicapa nigra*
 et *alba* et *Picus viridis.* CCCXLIX. *Parus Para-*
fiacus (*Tangara prima* *BRISS.*) et *Serpens nigri* ac
 rubri coloris. CCCL. *Picus niger* et *coeruleus* est se-
 cunda *Tangarae* species apud *BRISSONIUM.* CCCLI.
Saiacu *MARCGRAVII* (*Tangara Brasiliensis* *varia*
BRISS.) et *Guira - Guacuberaba* eiusdem (*Sylvia*
Brasilienis viridis *BRISS.*). CCCLII. *Passer flavi-*
capite rubro et *Coccothraustes niger.* CCCLIII. *Paf-*
seres nigri vel *fusci.* CCCLIV. *Passer parvus* et *Se-*
negalus striatus. CCCLV. *Bengalus punctulatus* et
Passer Indicus pectore albo. CCCLVI. *Ibis minor* et
 species *Lithophytii* cuiusdam **). CCCLVII. *Iacana*
armata

*) vid. *Philos. Transact.* Vol. LI. P. II. p. 833.**) vid. *Philos. Transact.* Vol. LII. P. I. p. 357. et Com-
ment. nostr. Vol. XII. Part. IV. p. 718.

armata nigra et rubra s. Iacana armata fusca BRISS.
 CCCLVIII. *Fratercula s. Puffinus et Alca s. Pinguia.*
 CCCLIX. *Puffinus superne fuscus et Vria.* CCCLX.
Merganser crista rotunda, Colymbus maior et Mellisuga
viridis. CCCLXI. *Certhia muralis.* CCCLXII. *Tan-*
gara nigra Guineensis, Tangara viridis et Certhia
ventre flavo.

XXIII.

JOHANN GOTTLIEB WALTERS, d. A.G.D.
Abhandlung von trocknen Knochen des
menschlichen Koerpers. Zum Gebrauch
seiner Zuborer und derienigen, die sich in
der Zergliederungskunst ueben, auf dem
anatomischen Theater in Berlin. Berlin
und Stralsund, bey G. A. Lange. 1763. 8.
 I Alph. 4 pl. tab. aen. 6.

i. e.

IOANNIS GOTTLIEB WALTERI Med. Doct.
tractatus de ossibus siccis corporis humani.
In usum auditorum eorumque, qui se in
theatro anatomico Berolinensi in arte dis-
secandi exercent. Berolini.

Quum insignis cadauerum numerus Cl. Auctori,
 qui Prosectoris officio, sub Cel. MECKELII
 auspiciis, in theatro anatomico Berolinensi fungitur,
 examinandi ea occasionem daret, praeterea nullum
 anatomiae compendium bonum germanica lingua
 scriptum exstaret, in quo recentiorum inuenta con-
 tineantur, ad hoc opus edendum impulsus est. Pro-
 positum Cl. WALTERI est, omnes partes anato-
 miae procedente tempore elaborare, suisque ob-
 seruationibus illustrare. Cuius quidem operis spe-
 cimen

cimen praesentem tractatum praemisit, et hoc effecit, ut caussam habeamus, continuationem huius operis cum voluptate exspectandi.

Praemisit vero Noster descriptioni singulorum ossium sceletique doctrinam de cartilaginibus, p. 6. riotosi structura, vasisque ossium. Non immerito queritur, nos naturam cartilaginis tam parum nosse, in primisque nescire, quomodo nascatur et quomodo in nonnullis ossibus plane in naturam eorum transp. 10. eat, quando illa in eadem generantur. Vasa perichondrii in locis articulationum duorum ossium inter se conspici non posse affirmat. Ceterum in vniuersum doctrina de generatione ossium per vasa, vti recentiores inuentis suis eam declarauerunt, breuiter et bene exposita est. His vero generalioribus praemissis, ad diuisionem sceleti, descriptionem coniunctionis ossium inter se, et reliquas proprietates, quas omnia ossa inter se communes habent, progradientur, tandemque descriptionem singulorum ossium in specie adnectit. *Cornuum ossis sphenoidei s. officiorum BERTINI* descriptionem ad ossa ethmoidae Cl. WALTER transtulit. Ea autem, ex illius obseruatione, vel partes propriae sunt, cum nullo alio osse connexae, vel cum sphenoideo, vel cum ethmoido, vel tandem cum vtroque osse coniunctae, ita, vt haec duo ossa non nisi corniculo sphenoidei ossis diffracto a se inuicem separari possint. Frequentissime cum sphenoideo, frequenter in vtroque osse, coniunguntur, rarius partes propriae sunt, rarissime vero ossi ethmoido adhaerent. Nunquam Cl. WALTER ea cum ossibus palati concreta vidit, quod tamen non de omnibus dici potest. Nos enim ipsi haec ossicula ossibus palati adhaerere vidi p. 123. mus. Sutura frontalis non adeo raro in adultis occurrit, cum per eam in triginta caluariis semper p. 143. vnum os frontis diuidatur. Inter ossa maxillae superioris

rioris in primis os palatinum magna cura describitur, quod etiam de laryngis cartilaginibus valet. Ad p. 185. dedit Cl. Auctor huic libro sedecim figuris, in quibus successuum patellae incrementum, mutatioque vasorum eius ita delineatur, ut doctrina de generatione ossium insigniter hisce obseruationibus illustrari possit. Videmus in his arterias temporis successu ossea materia repleri, eas vi cordis vasorumque et impulsu succendentis liquidi disrumpi, succumque osseum in cellulas effundi, vasaque tandem comprimi et deleri. Nulla quoque in perichondrio in articulationis loco vasa esse, his ipsis figuris declaratur.

XXIV.

ANTONII STOERCK, Sac. Caef. Reg. Apost.

Maj. Consiliarii Aulici, Archiatri et in nosocomio ciuico Pazmariano Physici, libellus, quo demonstratur: colchici autumnalis radicem non solum tuto posse exhiberi hominibus, sed et eius vsu interno curari quandoque morbos difficillimos, qui aliis remedii non cedunt. Iungitur simul plantae effigies, aere excusa. Vindobonae, typis Io. Th. Trattner. 1763. 8vo. pl. 6.

Quamuis a perpluribus medicis disputatum sit contra experimenta et obseruationes, quas Cl. STOERCK de nonnullis plantis venenatis orbi medico tradiderat, id tamen non deterruit eum a consilio in indolem aliarum etiam plantarum venenatarum inquirendi. Eadem igitur methodo, quam ex praecedentibus libellis nouimus, et in hoc colchici autumnalis radicem disquirit.

Prima

Prima pericula cum hac planta ipse iterum in suo corpore fecit.. Recentis enim radicis frustulum linguae apici applicuit, eaque mox rigida, stupida, atque per sex' horas omnis fere sensus expers fuit; a vino, aliquot granis colchici infuso, et hausto praeter ardorem in viis vrinariis, copiosioremque lotu secretionem nulla incommoda Noster percepit, vacuum vero granum, quod mica panis albi inuolutum comedit, pessima in eo produxisse symptomata Auctor narrat, ita, vt ardor ex ventriculo ad sternum usque fese extenderet, dolentissimus alui tenesmus, vehementissima cephalalgia, stranguria, febris, sitis que clamosa accederent. Alio vero experimento edocetus, acida vim huius radicis ex parte compescere, ex iis auxilium Noster quaeſiuit, fibique iulapium ex succo limonum parauit, quo sumto aluum mox deponebat, reliquaque symptomata aliquantum remittebant. Vrinae stranguria adhuc persistit, althaeae autem decocto crebrius usurpato, liberum fluxit, et Auctor ita sensim sensimque sanitati restitutus est. Nec intermisit in brutorum quoque corpore huius radicis effectum experiri. Cani itaque duas drachmas in sedecim partes dissectas per interualla propinauit, qui dormire coepit, intra tredecim horas quinquaginta sex vicibus vomere, quadagesiesque aluum deponere, et inter dirissima tandem symptomata conuulsus periit. Ex quibus experimentis Auctor cognouit, colchicum indole sua admodum esse venenatum, illud tamen acidis combinatum aliquo modo mite posse reddi. Ideoque vniciam vnam recentis huius radicis, in tenues talelos dissectae, cum libra vna aceti vni lento igne per 48 horas digesta, deinde cum melle puro in oxy mellis formam redigit. Oxymel hoc colchicum non solum in suo corpore egregia virtute vrinam prom-

promouendi pollens se inuenisse adfirmsat, sed in pluribus quoque aegris, hydropticis praecipue, felici cum euentu eo vsum esse, adductis exemplis comprobare adnititur. Ceterum se primum indicaturum fore promittit, si in posterum quid contineret, quod vsum huius medicamenti dubium suspetumque reddere possit. In adultis, et quidem ab initio, dosis bis per diem drachma vna fuit, augendo hanc dosin, ad vnciam vnam vsque cum dimidia adscendit. Quodsi vero tunc nullum salutarem effectum euenire cognouit, non amplius huic remedio institit, sed incassum illud fuisse tentatum intellexit.

Coronidis loco obseruationes quasdam de felici progressu vusu cicutae libello huic adiecit. Tanti iamiam, refert Noſter, eius aestimari vim atque virtutem, vt non ſolum in infuso, potus theae instar, adhibeatur, ingratusque odor ob confuetudinem in delicis potius habeatur, ſed etiam matronae nobiliores faepius per diem iuſculo ex herba hac cocto vtantur, omnemque inde acrimoniam corrigi, vires augeri, et quascunque actiones faciliores fieri, ſibi perſuadeant. Plura, partim ſua, partim aliorum adducit exempla aegrorum, qui cicuta priftinam sanitatem recuperarunt. Praecipue attentione noſtra dignum iudicamus, quod Cl. **T A U B E**, aulae Britanicae medicus, cum Auctore communicauit exemplum virginis cuiusdam, per quatuor annos perfecta amauroſi adfectae, quae ſola cicuta viſus integratatem recuperaffe dicitur. Nihil vñquam ſinistri in corpore aegrotorum, quos cicuta curauit, fuisse relictum, eos potius firmitore poſthac gaudere sanitatem, Noſter ſua fide testatur.

XXV.

De radice colchici autumnalis, dissertatio inauguralis: Auctore CAROLO KRATOCHVILL, Ratiboria Silesio. Francofurti ad Viadrum, typis Io. Christ. Winteri. 1764. 8vo pl. 3.

Longe aliam contrariamque plane de radicis colchici virtute sententiam in hoc libello repenimus. Chemicum primo examen Auctor cum radice recenti vario modo instituit; obseruationes deinde contra Cl. STOERCKI libellum, cuius modo mentionem fecimus, adduxit, quibus Noster comprobat, non eam radici colchici inesse vim atque praefrantiam, quam STOERCKIUS ipsi attribuit, potius remedium esse debile, nec, magni dosi assumptum, virulentos in corpore humano producere effectus. Succus huius radicis recens expersus atque filtratus, quam diu turbidus fuit, syrupo violarum colorem non mutauit, postquam vero per aliquot dies in leni aeris calore perstitit, lenemque quasi fermentationem subiit, syrupo admixtus, proutinus colorem coeruleum in rubicundum mutauit, manifestumque odorem acidiusculum spirare incepit. Aquae forti instillatus non efferbuit, cum oleo tartari per deliquum combinatus, non quidem strepitus, numerosissimas tamen bullulas produxit. Ex his ergo phaenomenis Noster colligit, inesse colchico principium quoddam acido - salinum. Ad ea refutanda, quae Cl. STOERCK de effectu huius radicis adduxit, sua quoque experimenta Auctor commemorat, testaturque, se non solum radicem hanc recentem diu manibus tenuisse, et in frustula dissectam manducaisse, verum quoque aliquoties duas tresue drachmas eiusdem comedisse, neque vel

vel minimum in digitis stuporem, vel in lingua grauitatem, aut in toto corpore hostilem effectum percipisse, aut copiosius vrinae profluuium. Etiam Cl. STOERCKIUM arguit Auctor, qui in libello de colchico autumnali narrauerat, se ope huius remedii seminae hydropicae et ictericae pristinam reddidisse sanitatem, quam tamen Noster non curatam, sed in ipso nosocomio extinctam fuisse contendit. Cum oxymelle colchico nulla plane experimenta instituit Auctor, semper dubitans, vtrum largior diuresis, si forsan accideret, a colchico, an potius a solo oxymelle deriuari debeat. Canibus vero radicem colchici omnino lethiferam fuisse obseruauit.

XXVI.

Plantae selectae, quarum imagines ad exemplaria naturalia, Londini in hortis curiosorum nutrita, manu artificiosa docta que pinxit G EORGIUS DIONYSIUS EHRET, Germanus, occasione haud vulgari collegit, nominibus propriis notisque subinde illustrauit, et publico usui dicauit D. CHRISTOPHORUS IACOBUS TREW, Medicus Norimbergensis, in aes incidit et viuis coloribus repraesentauit IOANNES IACOBUS HAID, Pictor et Chalcographus Augustanus. Decuria VI. 1760. fol. reg. text. a pag. 23 ad 30. et Decuria VII. 1765. fol. reg. text. a pag. 31 - 36.

Memores nostri officii, diu forsan exspectatam operis huius, tum splendidi, tum praestantis continuationem indicamus. Plures praeterlapsi sunt anni, cum V decuriae harum plantarum mentionem

tionem fecimus *), ideoque haud diutius desiderio lectorum nostrorum moram adferamus, licet ipsa continuatio operis huius propter occupationes III. Auctoris aliquantum retardata sit, ita, ut quintam decuriam, anno 1755 euulgatam, sexta anno 1760, et hanc septima anno 1765 demum sit secuta. Non dolebunt vero exspectationem operis lectors, cum in nouis hisce decuriis eandem iconum elegantiam, idemque describendi studium animaduersuri sint, quo antecedentes sese commendarunt. Sistit vero tab. LI. *Bromeliam, foliis aculeatis, racemo laxo terminatrici.* Hanc *Ananas* speciem LINNAEUS triviali nomine *Bromeliae Pinguin*, insigniuit. DILEN^{SI}US in Hort. Elthamens. iconem et descriptionem eius sub nomine *Pinguin* exhibuit; quam tam a nostra scapo in ramos iam explicato, staminibus paullo minoribus, et antheris albidis differre, III. TREW adfirmat. Tab. LII. *Ixia foliis ensiformibus, floribus remotis.* Est *Bermudiana iridis fol. maiori, flore croceo, eleganter punctato*, quam RAUSIUS in indice plantarum delineauit atque descripsit. Observauit Noster in hac planta, quam ipse coluit, colorem multo rubicundiores, et semina atro splendentia, quae in icona *Ehretiana* pallide depinguntur, quatuor praeterea animaduertit stigmata cum in adiecta tabula tria tantum delineentur. Tab. LIII, LIV et LV. Tres *Indigoferae* species depinguntur, quarum prima *Indigofera scapo recto, foliorum pinnis oblongis, ad apicem obscure acutis incanis, florum spicis erectis, floribus confertis, leguminibus teretibus erectis glabris*; altera, *Indigofera scapo recto, foliorum pinnis ovatis, ad apicem obtusis glabris laeti virentibus, florum spicis erectis, floribus sparsis, leguminibus teretibus pendulis incuruis subhirsutis*, et tertia

Indi-

*) vid. Comment. hor. Vol. V. p. 412.

Indigofera scapo infirme, pinnis oblongis pallide virentibus glabris, pedunculis spicae longissimis, floribus laxe dispositis, leguminibus compressis, breuibus, gibbosis, subasperis, dispermis, dicitur. Cl. EHRET plantarum harum picturas Ill. TREW anno 1748 iamiam, sed sine leguminum figuris, aliis quoque nominibus subscriptis, misit. Legumina dein Cl. MÜLLER misit, quae in singula tabula adpingi curauit Noster. Multorum Auctorum synonyma adducens, conuenientiam aut discrepantiam harum plantarum cum aliorum figuris accurate indicit, et in fine de merce illa, *Indigo* dicta, et ex his plantis praeparanda, suas adnotaciones addit. Tab. LVI. *Arum venis albis Italicum maximum*. Est LINNAEI *Arum maculatum*. C. BAUHINUS in *Pinace* duas huius plantae varietates descripsit, quarum unam *Arum venis albis*, alteram, *Arum maculatum*, *maculis candidis s. nigris* appellat. Incertus Ill. TREW, utrum *Arum* in icona depictum ab illo *venis albis* C. BAUHINI perpetuo et constanti charactere diuersum sit, an sola magnitudo nostri varietatem tantum constitutat? Et cum pauci in synonymis huius plantae describendis venarum albarum, plurimi macularum tantum albentium mentionem faciant, nouum oritur dubium, num scilicet nostra species ab illa maculis candidis vel nigris BAUHINI, praeter magnitudinem, aliis quoque characteribus diuersa sit? Tab. LVII. *Verbascum, foliis lanatis radicalibus, scapo nudo*. Ita descripsit LINNAEUS in suis speciebus hanc plantam, eique triuiale nomen *Myconi* addidit. Olim in *Horto Cliffortiano* eandem ad *Cortusae* genus amandauit, sed, consilio mutato, *Verbasci* familiae eam nunc adscripsit. Superius, ubi *Meadiae* descriptionem dedit Ill. TREW, hanc plantam cum *Meadia*, siue *Dodecatheon* LINNAEI proxime esse coniungendam, autumauit, propterea, quia nullus, neque ipse EHRETUS,

RETUS, tunc temporis omnes floris partes, prae-
cipue vero pericarpii structuram delineauit. Sed
cum **E**HRETUS singularum dein fructificationis par-
tium figuram addiderit, cognouit Ill. **T**REW, hanc
plantam veri *Verbasci* speciem prae se ferre. Tab.
LVIII. *Corallodendron, foliis ternatis, caule simplici-
fimo inermi, floribus clausis, leguminibus nodosis*. Huius
plantae delineationem dedit **D**ILLENIUS, in *H. El-
tham*. sub nomine: *Corall Carolinensis, hastato folio*,
quae cum hac **E**HRETI figura quam proxime con-
uenit. Tab. LIX. *Sophora arborescens, foliis pinnatis,
pinnis numerosissimis ouatis pilosis, caule simplici, legu-
minum nodis valde distinctis*. **S**LOANE in *Histor.*
Plant. *Iamaic.* hanc arbusculam sub nomine *Corall*
arbori adspicere non spinosae delineauit, et **B**ROWNIUS
in *Histor.* **N**at. *Iamaic* eandem sub nomine *Galega*
fruticosa, *foliis subrotundis pinnatis* depinxit. Vt
usque Auctoris figurae cum hac icona conueniunt,
praeterquam, quod in **B**ROWNII figura filique
per totam longitudinem fascia eminente signatae
sint, et seminum loculamenta minus turgeant. Cum
stamina in hac planta libera inueniantur, eam nullo
modo cum **B**ROWNIO ad *Galegam*, sed omnino ad
Sophoram referendam esse, optime Ill. **T**REW mo-
net. Tab. LX et LXI duplice icone *Cedrus* depin-
gitur, cuius ramus cum cono maturo et ramorum
turionibus in prima tabula plantarum harum sele-
tarum iamiam fuit exaratus, nomine *Cedri foliis ri-
gidis acuminatis non deciduis, conis subrotundis*. Cum
Ill. **T**REW apud nullos Auctores, qui figuram huius
arboris dederunt, descriptionem aut delineationem
quandam partium fructificationis inuenierit, rogauit
Cl. **E**HRET, ut ipsi, cum *Cedrus* copiosius nunc in
Anglia crescat, accuratam partium characterem de-
clarantium descriptionem et figuram mitteret. Hic,
voluntati Ill. **T**REW obsequutus, praebuit ipsi op-
portu-

portunitatem, in Tab. LX. omnes partes fructificationis simul adponendi. Itaque Auctor ante aliquot annos in peculiari tractatu historiam *Cedrorum Libani* earumque characterem botanicum exposuit. Tab. LXII et LXIII. *Magnolia*, foliis ouatis oblongis ad basin et apicem angustis, utrimque tarentibus, et eius partes fructificationis seorsim depinguntur. Reperit Cl. EHRETI hanc plantam in horto quodam haud procul a Londino sito, ubi An. 1760 floruit, cumque ipsi tunc temporis opportunitas contigerit partes huius plantae accuratius perlustrandi, characteres quoque earum fusius expositos Ill. TREW transmisit. *CATESBY* in the natural History of Carolina huius arboris iconem quoque dedit atque descriptionem, quae tamen ab hac *Ehretiana* figura multum differt. Nostra enim habet tria petala exteriora dependentia, ex rubente viridique colore gratae picta, quae plura interiora albissima circumdant, et ob hanc notam LINNAEUS in speciebus hanc plantam triuiali nomine *tripetala* dixit. Quo differentia inter *Ehretianam* et *Catesbyanam* iconem eo melius cognoscatur, addidit Ill. TREW in Tab. LXIII. floris et fructus figuram ex *CATESBY* Historia, ubi potissimum de tribus istis petalis exterioribus nullum plane vestigium detegere valemus. Tab. LXIV. *Monarda*, floribus capitatis et verticillatis, caule acute angulato, foliis lanceolatis serratis glabris. In descriptione elegantis huius plantae, quam triuiali nomine *didymam* dicit LINNAEUS, notat Ill. TREW, quod incolae *Virginiae* et *Americae septentrionalis*, ubi indigena est, foliis eius tritis, quae gratum reficientemque odorem spargunt, utantur loco Theae, quam *Oswego Tea* appellant. Post acceptam EHRETI picturam hanc plantam ex seminibus in aere libero educauit Noster, et cum in colore floris notabilem quandam differentiam inuenierit,

Specimen quoddam simul depingi curauit, quod omnino colore saturatius rubicundo ab EHRETI figura differre videtur. Tab. LXV. *Sophora foliis ternatis sessilibus, foliolis subrotundis glabris.* Ante quam vera *Indigofera* fuit detecta, Americani olim ex hac planta pigmentum illud, *Indigo* dictum, praepararunt, quapropter et PLUNNET in suo *Almagro* plantam hanc nominauit *Cytisum procumbens Americanum, flore luteo, ramosissimum*, qui *Anil* suppeditat. Sed inter *Cytisum* hancce speciem nullo modo recenseri posse, licet LINNAEUS in *Horto Cliffort.* eam olim huc retulerit, antherae liberae satis testantur, prout III. TREW hanc notam superiorius iamiam Tab. LIX. in *Sophorae* descriptione adduxit. Tab. LXVI. *Rhododendrum foliis nitidis ovoidibus, margine acuto reflexo.* Hanc plantam CATESBY in sua *histor. Carolin.* sub nomine *Chamaerhododendron lauri folio, semperuirens, floribus bullatis, corymbofis* delineauit iamiam atque descripsit. Cui haec ab EHRETO depicta in omnibus fere respondet. Tab. LXVII. *Petiveria.* Plantae huius, valido et ingrato *Allii* odore imbutae, descriptionem dedit SLOANE, quam tamen LINNAEUS multis in locis correxit, et characteres accuratius definiuit. Attribuit huic plantae in suis generibus quatuor stylos subulatos, et in linea recta positos, attamen III. TREW, dum tabulam EHRETI explicat, omnino monet, quod hi styli quoad differentiam et figuram accuratiore descriptione et delineatione adhuc indigeant. Tab. LXVIII. *Lycium foliis oblongo-lanceolatis, sine ordine ramorum spinis rarioribus.* Superiorius Tab. XXIV. duas *Lycii* species delineauit, quibus in praesenti tabula tertiam adiungit Auctor, cuius picturam ipsi EHRETI misit, subscripto nomine: *Lycium LINNAEI, Jasminoides Sinense Hallimi folio et facie.* Cum apud nullum Auctorem vel descri-

descriptionem vel iconem cum hac planta accurate conuenientem repererit Noster, nulla quoque synonyma explicationi tabulae huius addidit, et quamvis **D. HAMEL** in tractatu de arboribus, et **MÜLLER** in *diffisionarii* septima editione, plantarum quarundam mentionem faciant, quae huic *Ehretianae* iconi quam simillimae videntur, tamen quaedam animaduertuntur momenta, quae differentiam partium indicant. Flores huius plantae a facie interna grato colore coeruleo, externe autem pallide rubente ornantur, in quorum centro candida stella pentagona adparet. Staminum filamenta omnia ad basin suam villis dense obsita sunt, et in ramis hinc inde, rarius tamen, aculei obseruantur, reliqui characteres hanc plantam omni iure ad *Lycii* genus pertinere satis testantur. Tab. LXIX et LXX. *Laurus foliis integris, trilobisque.* Duplici tabula repraesentatur haec planta, quarum prior totum habitum arbusculae, posterior autem ramulum florentem in naturali magnitudine depingit. Est vero haec *Lauri* species illa, ex qua lignum *Sassafras* officinale desumitur. Harum arborum multae circa Londinum coluntur, quarum characterem floris cum Acad. Caes. N. C. communicauit, et in *Nouorum Arborum* Tom. II. publicauit Cl. **E H R E T.** Nauctus iam opportunitatem ill. **T R E W** non solum in scholio ibidem addito varia obseruationes de hac planta adiecit, sed etiam in peculiari tractatu generalem historiam *Sassafras* arboris exposuit, quae eiusdem tomni appendici *) addita est. Quicquid ergo in praesenti explicatione tabulae *Ehretianae* fusius adduxit, illud iisdem fere verbis ex hoc tractata repetiit. Ex his vero, quae indicauimus, momentis videant lectores, quantus sit ill. **T R E W** in rem botanicam amor, et quanti eius

I 5 in

*) vid. *Comment. hor. Vol. X. P. IV. p. 608.*

in describendis definiendisque plantis studium ab omnibus aestimari debeat. Eo certius vero continuationem harum decuriarum exspectamus, cum Tabulae LXXI. descriptionem iamiam expositam viderimus.

XXVII.

D. CHRISTIANI GOTTLIEB LUDWIG, Ord.
Med. in Acad. Lips. Decani, Institutiones chirurgiae praelectionibus academicis accomodatae. Lipsiae, in officina libraria Gleditschiana. 1764. 8vo. Alph. I. pl. 7.

Qui haec tenus in variis libellis disciplinas, ad medicinam pertinentes, in usum praelectionum academicarum exhibuit Cl. Auctor, in iis edendis pergit, et nunc institutiones chirurgiae eo ordine et nexus tradere annis est, ut praecipuae doctrinae, in scholis explicandae, breuiter indicentur. Non tantum igitur ea, quae ad cognitionem morborum chirurgicorum ex caussis et symptomatibus indeque petitis signis declarandam pertinent, succinete proponit; sed operationibus quoque chirurgicis ratione enchirisium et apparatus instrumentorum praecepta therapiae generalis ita inferere studuit, ut methodus medendi explicari queat. Nos quidem delineationem totius libelli ad ductum tabulae ab eo propositae repetimus, quo inde ordo rerum pertrahitarum pateat, postea sparsim quaedam notatu digna excerpimus, et cum lectoribus nostris communicamus.

Morbi in chirurgia considerandi sunt
I. Vniuersales

A. Inflammationes.

1. De inflammatione in genere.
2. De erysipelate.

3. De

3. De phlegmone.
4. De abscessu.
5. De adustis et frigore tactis.
6. De gangraena et sphacelo.
7. De glandularum inflammatione.
8. De scirro et cancro.

B. Tumores.

1. De tumoribus in genere.
2. De oedemate.
3. De tumoribus, qui tunica includuntur.
4. De lentis glandularum obstructionibus.
5. De aneurysmate.
6. De varice.

C. Vulnera.

1. De vulnere in genere.
2. De haemorrhagia vulnerum.
3. De dolore et neruorum distensione.
4. De vulneribus collisis et vexatis.
5. De vulneribus sclopetorum.
6. De vulneribus, quae virus habent.
7. De vulneribus artefactis, venaesectione, cet.

D. Vlceræ.

1. De vlcere in genere.
2. De fistulis.
3. De vlceribus artefactis.

E. Ossium morbi.

1. De ossium morbis in genere.
2. De laesa ossium nutritione et rhachitide.
3. De tumore ossium.
4. De carie.
5. De fractis.
6. De anchylofi.
7. De luxatis.

II. Particulares.

A. Integumentorum morbi.

1. De verrucis et clauo.,

2. De

2. De herpete, varis et porragine.
3. De furunculo et carbunculo.
- B. Capitis morbi.
 1. De hydrocephalo.
 2. De vulneribus capitis.
 3. De fractura crani.
 4. De trepanatione.
 5. De vulneribus faciei.
 6. De labio leporino.
 7. De oculorum morbis.
 - a. De ophthalmia in genere.
 - b. De palpebrarum morbis.
 - c. De viarum lacrymalium morbis.
 - d. De corneae vitiis.
 - e. De staphylomate.
 - f. De suffusione.
 - g. De motu oculorum vitiato.
 - h. De hydrophthalmia et hypopio.
 - i. De amaurosi.
 8. De linguae et faucium morbis.
 9. De polypo narium.
 10. De dentium morbis.
 11. De fractura maxillarum.
 12. De luxatione maxillae inferioris.

C. Colli morbi.

1. De fractura et luxatione vertebrarum coll.
2. De capite obstopo.
3. De vulneribus colli.
4. De tracheotomia.
5. De scrophulis.

D. Pectoris morbi.

1. De mammarum morbis.
2. De fractura costarum et sterni.
3. De luxatione costarum et vertebrarum.
4. De gibberosis.

5. De

5. De vulneribus pectoris.

6. De empyematis operatione.

E. Abdominis morbi.

1. De vulneribus abdominis, enteroraphie et gastroraphia.

2. De paracentesi abdominis.

3. De herniis.

4. De testiculorum morbis.

5. De scrotri et penis morbis.

6. De ani vitiis.

7. De viarum vrinariarum vitiis.

8. De lithotomia.

9. De vteri et vaginae morbis.

10. De luxatione ossis coccygis.

F. Extremitatum morbi.

1. De ganglio.

2. De paronychia.

3. De tendinum vulnere et futura.

4. De articulorum vulneribus.

5. De luxatione extremitatum superiorum.

6. De luxatione extremitatum inferiorum.

7. De fractura extremitatum superiorum.

8. De fractura extremitatum inferiorum.

9. De amputatione membrorum.

Inflammatio nunquam admitti potest, nisi crux p. 10. in vasis sanguiferis haereat et cordi resistat, id quod in arteriis potissimum assumendum erit, in quibus vera initia inflammationis obseruantur, in aucta tam et confirmata inflammatione sanguinem in celulas diffundi posse conceditur. Nonnunquam venae varicosae, et sanguine spisso distentae, spuriam inflammationis speciem referunt, quae tamen haud raro in veram transit, et tum sanguis in caua cellularia diffunditur.

Erysipelas spurium inflammationis genus est, p. 21. variam tamen faciem habet, et ideo in oedematosum, scirrho-

scirrhosum, pustulosum et phlegmonodes distinguitur. Tumor enim latus, ad vicinas partes facile excurrentis, interdum mollior, interdum durior est. Color ex albo rubet, si corpus bonis succis scatet, digito presso tumore color ruber euanescit, sed mox reuertitur, in cacockymicis autem tumor liuidus, et in his interdum pustulas et vesiculas ichore plenas exhibet, profundius erysipelas in phlegmonem transit.

p. 27. In phlegmone reprimientia medicamenta, quae roborando agunt, non nisi in sanis de reliquo corporibus, ex causa valida externa inflammatione tentatis, et mox ab initio applicari possunt; si humor profundius in contextu celluloso vel in parte glandulosa haeret, saepius nocent, impediunt enim futuram suppurationem et scirrho generando ansam praebent.

p. 31. Puris genesis ex sanguine stagnante et vasis suis, nec non ex pinguedine et tenuioribus humoribus lymphaticis cum cellulis, in quibus continentur, corruptis, declaratur; quae mutatio per moderatum calorem et sanguinem a tergo impulsu perficitur. Magma autem purulentum, spissum, aequale, album et inodorum, siue pus bonum non formari potest, nisi interea boni succi ex corpore affluunt, in horum enim defectu, vel si acris sanies affluit, pus vel prorsus non formatur, vel ichorosum tenue et foetidum fit, immo pus bonum diu in abscessu latente retentum partim resorbetur et humores inquinat, partim acre et rodens redditur.

p. 54. Cum gangraenae variis sint gradus, et in ea depravata quoque humorum dispositio attendenda sit, in externis remediis magna varietas et mutatio pro differentia temporum morbi requiritur. Antequam itaque medendi rationem proponit Cl. Auctor, breuiter emollientium, balsamorum natuorum, plantarum

tarum amararum, myrrhae, aloes, spirituorum, acidorum mineralium, salium et aliorum cum his conuenientium remediorum vires examinat, easque non tantum in vniuersum, sed respectu gangraenosae corruptionis declarat, et simul ostendit, variis partibus, vario gradu corruptis, varia remedia saepe simul applicanda esse, quo finem curationis affe- quamur.

In inflammatione glandularum declaranda im- p. 60. petum, sanguinem ad minima vasa ducentem, saepius supprimi, et nouis auxiliis opus esse monet, vt humores subtiliores ad ultimas glandulae partes du- cantur. In his nerois ad glandulas distributos re- censet, qui languidiorem per has partes motum suo modo incitant, adeoque in secretione aliquid con- ferunt; qui vero si nimio et spastico motu in vasa agunt, caussa inflammationis subsistentis vel non satis discussae sunt, hinc in therapia etiam non raro ex- terna emollientia et antispasmodica discussioni glan- dularum fauent, nec abscessus generant. Tumor tunc sensim mollior et quodammodo maior reddi- tur, sed paulo post decrescit. Quod si vero in abs- cessum abeat, pus, in contextu cellulari motum, resolutionem in minimis glandularum glomerulis vel resorbendo vel discutiendo efficit.

Tumorum, tunica inclusorum, genesis ex di- p. 86. stensione cellularum declaratur, in quibus humor stagnans vel ob copiam vel ob densitatem resorberi nequit. Paruae hydatides, quae in primis superficieis viscerum spongiosorum inhaerent, ex distensione vasorum lymphaticorum oriri possunt, maiores vero ita declarari nequeunt, sed ad contextum cel- lularem vnicce referendae sunt. Differentia vero horum tumorum ex contenta materia liquida vel magis spissa definitur, ad quam interdum pilosae, calculosae et osseae concretiones accedunt.

Lentae

p. 93. Lentae glandularum obstrunctiones ab inflammatione earum et scirrhis inde ortis distinguenda sunt; cum enim glandulae conglobatae varie in corpore dispositae chylum, praecipue tamen lympham, diluant et ad ulteriorem nutritionem disponant, lympha vitiata in contextu celluloso stagnat, et tumores efficit, qui nonnullis in rebus cum scirro, in aliis cum tumoribus tunicatis conueniunt. Quam rem ex tumoribus glandularum in collo et aliis partibus puerorum obortis, qui germanice *Wachsdrüsen* dicuntur, explicat, et paulo post tineam capitis et his natam declarat.

p. 106. Et si, arteria brachiali ante diuisionem in flexu cubiti ligata, omnis nutritio partis anterioris tollatur, et arteriae paruae collaterales nutritioni continuande non sufficient, ex insigni tamen varietate arteriae brachialis altius diuiseae, vel aliter in ramis ex currentis, ligaturam saepius sine noxa fieri posse perhibet, in primis cum saepius arteria laedatur, quando a via aberrat.

p. 118. Cicatricis genesis ex vasis obturatis et callosis factis declaranda est; contextus enim cellularis cum cute et cuticula in unum et densum corpus concrescit, vel, cum cuticula in cicatrice nunquam vere regeneretur, cutis fibrae cum contextu celluloso tantum fortius compinguntur et occalescent. In formanda vero cicatrice paruae eminentiae fungosae et albidae, satis tamen densae, oriuntur, quae facile inter se conglutinantur: errant itaque non raro chirurgi, si paruas has eminentias ruditer abstergunt et sanationem vulneris impediunt, quam ob rem linteis carptis siccis humiditas nimia tantum resorbeatur, nec humor blandus gelatinosus lymphaticus, qui sanationi vulneris fauet, cum pure detergatur.

Ligatura praecipuum haemorrhagiae sistenda p. 125.
auxilium est. Linnea carpta sicca, vel spirituosis, vel aliis remediis adstringentibus imbuta, immo et agaricus huic officio imparia sunt, nisi simul compressio accedat; nec tamen nimia sit, ne circulus humorum cohibeatur. Caussae vero, quae arteriam discissam obstruunt, variae sunt. Licet enim thrombus in cauo natus negari nequeat, constrictio tamen parietum et tumor contextus cellulosi vicini plus conferre videntur.

Si globus maior, ex tormento bellico proiectus p. 136.
a latere partis nobilioris v. c. capitis procedit, tantam cerebri et neruorum concussionem efficit, quam mors subitanea sequitur; si vero concussio partem minus nobilis tangit, stricatura fibrarum et stasis humorum, difficile discutienda, cum dolore, stupore et immobilitate partis oritur. Cum itaque haec symptomata a nimis valida tensione et stricatura neruorum prouenant, nec medicamenta nimis emollientia, nec calida aromatica oleosa externe adhibenda sunt; illis enim elasticitas nimis infringitur, his nimiae neruorum oscillationes incitantur. Praemissis potius venaesectione et remediis internis, constitutioni aegri accommodatis, fokus externi ex decoctis aquofisis vel semiuinofisis florum chamomillae, sambuci, herbarum hyssopi, scordii et similiūm applicandi sunt; his enim fibrae sensim paulatimque ad naturalem tonum reducuntur, et obortae humorum stases lente discutiuntur.

In vulneribus sclopetorum cita incisio optimum p. 140.
remedium est, grauiorem enim inflammationem impedit, dum stasis sanguinis et tensionem neruorum tollit. Nec haemorrhagia inde metuenda est, cum grauior omnino vel naturali constrictione vasorum vel ligatura iniecta tollatur, et si membranae et nerui dilacerati prorsus discinduntur, etiam ten-

siones et dolores cessant. Incisio tamen accurata cognitione partium anatomica dirigatur.

p. 162. In ulceribus callosis et impuris adurentia quoque medicamenta, sed caute applicanda sunt, quia impura tantum loca tangant, reliquis liberis relatis. Liquida itaque linteis carptis excipiantur, et, nemis diffundantur, leniter exprimantur, vel folidum tantum locis illiniantur. Cum tamen et hac ratione saepe dolorem et inflammationem moueant, puluilli vnguentis digestiuis illiti, insuper applicandi sunt, qui succendentem suppurationem iuuant. Quo monito in vniuersum praemitto, caustica potentialia ex mercurio, salibus iuncto, aliisque medicamentis praeparata, indicantur, et gradus actionis diiudicantur.

p. 185. Varia humorum dyscrasia vel ex imbecillitate vel ex cacochymia nata, nutritionem blandam laedit, idque non tantum in mollibus partibus, sed etiam in durissimis ossibus. Fracta nempe imbecillium, gruiderum et senum ossa aut omnino non, aut tardius coalescunt; et graui humorum corruptione, v.c. scorbutica vel venerea, laborantes ossa flexilia, frigilia, immo emollita habent. Nutritio autem ossium laesa primo in cylindricis ossibus se prodit, quae est per naturam suam duriora esse debebant, tamen incuruantur. Similis compressio corporibus vertebrarum et coxae ossibus accidit, caluae et coniunctionum maxillarum ossa substantia tardius emollitur. Dyscrasia vero humorum, in primis lymphaticorum, ea est, qua terreae moleculae humori ossa humectanti et nutrienti, non immiscentur. Etsi enim in nutritione vniuersali non deficit evidenter, interdum tamen vel non recte cum glutine vniuntur, vel ad alia loca deriuantur. In nonnullis enim aegris vrina sedimentum album calcareum fistit. Ex his itaque caussis multa etiam rhachiticorum incommoda explicantur.

Tum.

Tumores ossium apte in exostoses veras et spū. p. 190.
 rias diuiduntur, hyperostosis enim, quae tota ossa,
 spongiosae in primis fabricae, vel extrema eorundem
 spongiosa tumida sistit, a vera exostosi non nisi
 ratione ambitus differt. Peculiare tumoris genus
 ad ossa nascitur, quod inter vtramque exostosin quasi
 medium est, cum ossa cartilagine ligamentosa con-
 iuncta vi quadam vehementi distenduntur, tunc
 caro laxa excrescit, natis in ipso tumore laminis
 ossis. Osteosteatoma hoc tumoris genus dici pos-
 set, cum praeter fibras ossreas steatomatis substan-
 tiā referat.

Anchylosis non tantum in vero ossium coalitu p. 214.
 consistit, sed etiam strictura, densitas et callositas
 ligamentorum, ossa connectentium, hoc vitium effi-
 cit, immo ipsa imbecillitas articulorum, licet mo-
 tum in se non impedit, tamen, cum eius veram di-
 rectiōnem non admittat, hoc referri meretur.

Ex altera parte, quae morbos particulares tra- p. 233.
 dit, pauca tantum indicare sufficiat. In vitius cuta-
 neis, in quibus nimius affluxus seri est, cosmetica
 varia medicamenta ex calcibus plumbi vel mercurio
 parata suadentur. Calces plumbi siccant et laxa
 vasa blande stringunt; mercurio vis vlcera mundifi-
 cans non sine ratione tribuitur, corporibus tamen
 imbecillis, vel quod nimis reprimunt, vel quod ex
 parte resorbentur, damnum inferunt. Hinc cine-
 res zinci et tutia bonae notae tutissima sunt exsic-
 cantia, si pinguedine recenti excipiuntur.

Ophthalmiae differentias, a variis auctoribus va- p. 262.
 ria ratione indicatas, Cl. Auctor ad tres species re-
 ducit, inflammatoriam scilicet, serosam et vlcerosam,
 et varios morbi gradus non ad veras species, sed ad
 varietates refert, et in his non tantum singularum
 symptomata, sed vnius etiam speciei mutationem
 in alteram perpendit. Etsi vero ab eo indicatae

species in vno saepe morbo individuali coniuncta sint, vel sibi inuicem succedant, in cauiss tamen et symptomatibus rite ponderandis, diagnosi, prognosi et medendi methodo proponendis, haec distinctio apte ad praxin transferri potest.

p. 279. In viarum lacrymalium morbis, qui vulgo omnes ad fistulam lacrymalem reducuntur, vitia in angulo oculi interno oriunda praemittit, postea de inflammatione, obstrukione, exulceratione et carie viarum lacrymalium agit, diagnosi in cauissarum et symptomatum declaratione examinat, tandem, prognosi formata, curationis rationes distincte explicat, et recentiorum inuenta succinete recenset.

p. 318. In dentium morbis pertractandis primo ostendit, quomodo dentitio difficilis emolliendo, comprehendendo et tandem incidendo leuetur, et paucis de dentium munditie curanda praemissis, morbos ad radicem dentis in gingiuis et alveolis oriundos, in primis abscessus post inflammatorios tumores, et tumores morbosos considerat, tandem de carie in corona dentis occurrente coercenda, vel de dente ipso euellendo agit, instrumentis et enchiririsibus breuiter expositis.

p. 350. Suctio vulnerum thoracis difficilis est, cum instrumentis, ab ANELLO descriptis, vix recte succedit, si vero per tubulos ore chirurgi suctio fit, purtrida materia vel halitus ingratus eidem magnum incommodum afferit. Cl. Auctor igitur tubulum describit, per quem ore fugitur; *in huius medio lagenula affigatur, in quam humor eductus descendit, si nimirum tubulus in medio diaphragmate firme oblique instructus ab anteriori huius parte lagenulam affixam, posterius autem foramen, quod simul in lagenulam hinc, obtinet.* Quando itaque aer ex lagenula suctione eductur, materia in pectore contenta per anteriorem tu-

bus

tubuli partem, diaphragmate tubuli viam dirigente, in lagenulam effluit.

Si post paracentesin abdominis aquae euacuantur, in corporibus satis validis post educationem tonus viscerum restitui potest, vltterius affluxus cohibetur. Nonnulli quidem iniectionibus roborantibus post aquas subduetas tonum iuuare annisi sunt, sed prae-terquam, quod cum iniectionibus saepe aer noxius ingeratur, adstrictio nimia in tenera viscerum superficie non raro noxia est.

Si venae haemorrhoidales nimis turgent, et moderate adstringentibus medicamentis impetus sanguinis reprimi nequit, vel si stagnantis sanguinis euacuatio ex aliis causis necessaria videtur, hirudines applicandae sunt. Melius tunc est, si sanguine turgentes sponte secedant, quam si irritatae remoueantur, cum spurco humore emisso inflammationem moueant. Interdum, praecipue in corporibus de reliquo sanis turgentes venas incidere, et sanguinem euacuare praefstat.

In sinibus et fistulis ad anum natis recte diiu- p. 400. dicandis et incidendis, et partium circa locum disquirendarum, et ipsius aegri situs a chirурgo bene attendi meretur. Imo ventre in latus incumbere, et adductis cruribus nates diducere, vna situs ratio est: aptior vero ea esse videtur, cum aeger pronus, coxis elatioribus, in lectulum transuersim vel super sellam aut mensam reponitur, et diductis natibus intestini recti orificium eiusque ambitus disquiritur. In vtroque situ eo potissimum attendendum est, vt sine nimia muscularum adstrictione et fitus partium et sinuum decursus specillis disquiri, et postea incidi possit.

XXVIII.

Noua physico - medica.

Artes, opicia, agricultura et reliquae res, quae ad oeconomiam et mercaturam referri solent, tanto studio hac aetate vbique fere terrarum coluntur, vt iure quodam nostrum seculum oeconomicum appellari videatur. Homines enim non solum inferioris fortis, et qui, a muneribus publicis remoti, tranquillo fruuntur otio, sed etiam viri, quos in amplissimo dignitatis gradu collocatos et rebus maximis gerendis occupatissimos videmus, ad has colendas augendasque pari incitantur studio. In quacunque fere regione, fane excultiori, luculentissima huius rei prostant documenta. Factum hinc etiam esse constat, vt hae res, quoad maximam partem indoctis atque imperitis olim relictae, nunc vero in systema quoddam redactae, sub novo quasi disciplinarum genere comprehendantur, et in academiis a doctoribus, vel huic disciplinae solum destinatis, tradantur. Nec feruor hic in singulorum hominum acquiescit industria, arctiori potius vinculo plures coniungit et in societates colligit, quo, vnitis quasi viribus, studii huius finis, diuitiae prouinciarum et rerum, ad vitam commodam et iucundam necessiarum, abundantia celerius certiusque attingeretur. Hae societates, quas summi principes suis nominibus ornare suaque auctoritate munire, non designati fuerunt, non solum ipsae cogitando et experiendo omnem scientiam physicam, quae basis harum rerum merito habetur, firmare et augere, illiusque cognitionem ad infimos prouinciarum incolas propagare student, sed etiam a collatissimis pecuniis praemia constituunt et proponunt, quibus industria et dexteritas incolarum possit excitari.

Praecl-

Praeclarà sane instituta omniq[ue] laude digna, quo-
rum aliquot, cum inter haec et doctrinas physicas
sit aliquis nexus, et in his commentariis com-
memorandi habuimus occasionem. Suppetunt nunc
quatuor alia exempla.

Petropoli enim anno praecedenti viri quidam,
de artium et scientiarum incremento aequa ac de
augenda incolarum vastissimi imperii Russici felici-
tate solliciti, in societatem quandam sub nomine
liberae societatis oeconomiae coiuerunt eo animo, vt
primum omnia conquirerent, quae vlo modo vtili-
tati patriae et incolarum inferuire possent; deinde
quicquid noui repererint vel excogitarint, vel vsu
aut repetitis experimentis commodum cognouerint,
commentarii, singulis quadrimestribus euulgandis,
exponerent. Cui vero scopo vt satis fieri possit,
socii ei se obstrinxerunt legi, vt quilibet quotannis
vel vnum laborum specimen societati tradere tenea-
tur, quod, si in examine, cui in conuentibus subii-
ciendum est, publicatione dignum iudicatum fuerit,
iisdem commentariis inferetur. Singulis mercuriis
diebus conuentus habentur publici, in quibus de
rebus, quae ad agriculturam et artes oeconomicas
spectant, sermones miscentur, scripta laborumque
specimina, a sociis vel aliis exhibita, leguntur disqui-
runturque. Duplex est ordo sociorum, *ordinario-
rum* et *honorariorum*; illi appellantur, qui conuen-
tibus his ipsis interesse, hi vero, qui, remotis in lo-
cis degentes, sua tantummodo cum societate com-
municare possunt. Nec parum profecto vtilitatis
ab his quoque sociis exspectari posse videtur, cum
in dissitis amplissimi imperii prouinciis dispersi sub
diuersis et pene oppositis coeli plagiis vel rerum,
ad hunc scopum pertinentium, colligendarum, vel
experimentorum instituendorum repetendorumque
vberimam habeant opportunatatem, vtpote, nec
opibus,

opibus, nec operis ad haec necessariis destituti. Hoc institutum Augustissima Imperatrix CATHERINA II, postquam eius ratio ad Eam delata est, non solum litteris clementissimis comprobauit, sed etiam propensum eius in hanc rem animum eo ostendit, ut clementissime concederet, insignia sua imperialia inferi societatis sigillo. Praeterea etiam pro ea, qua celebris est, munificentia, eidem sex millionum vncialium (*Rubel*) dono dedit ad emendam domum, in qua socii conuenire et bibliothecam condere possent. Nomina sociorum haec accepimus:

III. Comes GREGORIUS ORLOW, rei tormentariae Supremus Praefectus, Augustae Imperatricis in re militari Legatus, (*Adjutant-General*) Custodiae corporis e nobilibus Praefectus S. S. C. M. actualis Cubicularius, legionis equestris praetoriae Chiliarchae vices gerens, Cancellariae nouarum coloniarum curam habentis Praefes, et vtriusque Russici ordinis Eques.

III. Comes ROMANUS WORONZOW, primi ordinis belli Dux (*General en chef*) Imperii Senator, S. S. C. M. Cubicularius et vtriusque Russici ordinis Eques.

ADAMUS OLSUFIEW, Intimus Consiliarius, Imperii Senator, Collegii rerum extranearum Membrum, ordinis S. Alexandri et Aquilae albae Eques.

III. Comes ZACHARIAS TSCHERNISCHEW, belli Dux primi ordinis, Collegii bellici Praefidis vices gerens, vtriusque Russici ordinis Eques.

ALEXIS MELGUNOW, belli Dux secundi ordinis (*Lieutenant-General*) Collegii reddituum Praefes, ordinum S. Alexandri et S. Annae Eques.

III. Com. IOANNES TSCHERNISCHEW, belli Dux secundi ordinis, S. S. C. M. Cubicularius actualis, Colle-

Collegii imperii Archithalassorum membrum, ordinum aquilae albae et S. Annae Eques.

ALEXANDER L. B. de TSCHERKASOW, S. S. C. M. Cubicularius actualis et Imperialis Collegii medici Praeses.

GREGORIUS TEPLOW, Consiliarius status actualis et ordinis S. Annae Eques.

JOANNES TAUBERT, Consiliarius Status, Imperialis Academiae Scient. Membrum et S. S. C. M. a bibliotheca.

THEOPHILUS KLINGSTAET, Consiliarius Status et in tribunali rerum Liuonicarum Esthonica- rum et Finnicarum Praeses Vicarius.

ANDREAS NARTOW, Chiliarcha, Societatis Secretarius.

CHRISTIANUS PAECKEN, altiorum imperii tribunalium Consiliarius, Collegii medici Membrum, eiusque Secretarius perpetuus, Anatomiae in Imp. LL. AA. Academia Professor et Academiae militaris Medicus.

JOANNES GEORGIUS MODEL, Consiliarius aulae, Imperialis collegii medici et Academiae Scient. Membrum et primariae officinae Pharmacopoeus.

JOANNES GOTTLÖB LEHMANN, Consiliarius aulae, Imp. Acad. Scient. membrum et chemiae Professor, Societatis in commercio litterarum cum exteris Secretarius.

— FALCK, Professor Botanices in horto collegii medici.

— ECKLEBEN, primarius Aug. Imperatricis Hortulanus.

Simili amore patriae ducti viri quidam, partim eminentiori dignitatis gradu collocati, partim alio modo de patria meriti, in Carinthia iam aliquot ab-

hinc annis Societatem quandam constituerunt, quam *Auguſtissima Imperatrica MARIA THERESIA*, cum praeuideret, maximam in subditos exinde esse redundaturam vtilitatem, auctoritate sua die 13 mensis nouembris 1764 confirmauit. Agriculturae vero artiumque vtilium incrementum, a quo societas haec nomen gerit, praecipuus est, quem sibi proposuit, scopus. In prima igitur, iam anno precedenti (1765) promulgata quaestione societas postulauerat, definiri, qualis nunc pecuariae in Carinthia sit status? qualis fuerit ante semiseculum progressum? quae sint causae eius imminutionis? et quibus auxiliis posse augeri atque perfici? Plures quidem hac de re societas acceperat commentarios, quorum vero tantummodo quinque, reliquis praestantiores, in conuentu publico, die 26 mensis februario huius anni (1766) *Clagenfurti*, capite ducatus *Carinthiae* habito, praelecti fuerunt, inter quos ille praemio, quod moneta est aurea pondere triginta sex numorum aureorum (*Ducat's*), ornatus est, quem tradiderat *CHR. ANT. WILLEBORG*, illustrissimi Comitis de *Lodron* Chirurgus.

Similis quoque Societas, agriculturae destinata, haud ita pridem in *Hassia* orta est, cuius socii *Cafellis* conueniunt. Conditiones huius instituti ab aliis societatibus parum differunt, vt iis enarrandis non inhaereamus. Sufficiat praemiorum fecisse mentionem, quorum duo in hunc annum sunt proposita, alterum triginta, alterum viginti numorum aureorum (*Ducat's*). Illud societas promisit ei, qui optimam ostenderet rationem, in prouincia stabilendam, ut fructuum ruralium idem maneat pretium perpetuumque: hoc vero destinatum est quaestioni, quomodo in *Hassiae prouinciis* emendari et augeri possit tum lini cultura cum praeparatio, ut ad fila varia du-

cenda

*ecenda vel ad alias res inde conficiendas largius fit
aptiusque.* Scripta super his quaestionibus exspectat
Societas ante calendas mensis augusti huius anni
(1766). In quibus vero mittendis auctores eas-
dem obseruabunt leges, quas reliquae academiae et
societates in his rebus exigere solent.

*Hamburgi etiam, celebri Saxoniae inferioris em-
porio, Societas quaedam ex aliquo tempore florere
coepit, cuius Auctor et conditor est I. U. L. R. P A U L I,
i. u. d. vir nominis fama clarus. Hic enim mer-
catoribus et reliquis inclytæ huius vrbis ciuibus in
scripto quodam, eadem die vulgato, qua *Collegium*
mercatorum, a *commercio* nomen gerens, memo-
riam ortus sui et finiti seculi recoluit et celebrauit,
exempla societatum Londinensis et Parisinae, in in-
crementum artium, opificiorum, agriculturae et
mercaturaे constitutarum, ad imitationem propo-
suerat, atque simul ostenderat, quomodo et in hac
vrbe similis condi possit societas, ad illamque grauif-
simis illos adhortatus erat rationibus. Cui consilio
tot, non solum ciuium, sed etiam exterorum sunt
assensi, vt breui temporis spatio eorum, qui con-
flandæ huic societati sua conferre lubentissime pro-
mitterent, magnus esset numerus. Tama felici hu-
ius rei progresu excitatus Cl. P A U L I, mox in
alia schedula conditiones et leges, quibus socie-
tas firmando esset, promulgavit. Ex his autem
cognouimus, hanc Societatem similiter ac Londi-
nensem in eo a reliquis differre, vt socii, non qui-
dem ipsi vel rebus inueniendis vel experimentis ca-
piendis vel scriptis proponendis operam nauare
coacti sint, sed tantummodo pro lubitu et viribus
pecunias conferant ita impendendas, vt partim
praemia vel rebus inueniendis et perficiendis, vel
industriae artificum opificumque excitandæ et susti-
nendæ*

nendae proponerentur, partim nouae res, nouae inuentae machinae et instrumenta emerentur et conficerentur, partim etiam commercium literarum cum exteris societatibus vel eruditis institui possit. Quicunque igitur schedulæ, a societate oblatae, nomen suum apponit; eoque promittit, se quotannis, nisi plures, certe binos Societatis Directoribus soluturum esse numos aureos Hollandicos, is in societatem recipitur et fit *membrum ordinarium*. Idem ius acquirit et simul ab ulteriori collatione in omne tempus liber fit, qui horum semel atque simul soluit viginti. Si quis vero pauciores, quam viginti, eodem animo simul exhibeat, ille ius ordinarii membra non adipiscitur. Hoc vero in eo consistit, ut quilibet ordinarius socius, vel ipse ad dignitatem directoris adspirare possit, vel saltim ius habeat, in suffragiis ferendis suam libere dicendi sententiam. Interim hoc ius non omnibus est idem, crescit proportione pecuniarum collatitarum ita, ut ei, qui soluit duos, semel, qui quatuor, bis, qui sex, ter in una eademque re, quae ad omnem societatem delata est, sententiam suam dicere liceat; siue sententia illius, qui pendit sex nummos aureos, idem valeat, ac si eandem tres socii tulissent. Exterorum vero, qui huic instituto fauent et in eius usum suam conferunt symbolam, alia quasi constituta est classis, a sociis indigenis diuersa. His autem id datum est, ut cum directoribus eas res atque quaestiones communicare possint, quas optant, ab iis vel vulgari, vel disquisitioni earum praemia ponи. Directorum e contrario officium est, ut qualibet mense bis conueniant, acceptas res ac scripta perlegant atque disquirant, quid agendum sit, definiant, pecunias collatitias accipient colligantque, ex iis praemia distribuenda constituant, quaestiones vel res, quibus illa destinauerunt, vulgent, libros et instru-

instrumenta necessaria emant, litteras, ab aliis societibus vel viris in re physica, mathematica, et chemica peritis acceptas, vel ad illos datas, producant, singulis semestribus reliquos Societatis socios conuocent, iisque rerum actarum agendarumque rationem reddant, verbo, omne id agant, quod vlo modo societatis incremento possit inseruire. Ex quibus nunc finis, quem sibi proposuit societas, liquet, qui quamquam latissime patet, in genere tamen is est, vt artes ad altiorem perfectionis gradum ueherentur, opificia eorumque officinae emendantur fructuosioresque fierent, mercaturaे limites extenderentur et reliquarum quaestuosarum rerum cresceret vbertas. Quoinde nomen ipsi datum est societatis a bonis ciuibus in incrementum opificiorum, artium et reliquorum quaestus generum constitutae, (*die patriotische Gesellschaft zur Beförderung der Manufäturen, Künste und nützlichen Gewerbe*) quo nomine etiam epistolae sunt insigniendae, quae ad societatem mittantur.

Praemia quidem Societas iam variis proposuit quaestionibus, quas vero, cum a *Commentariorum nostrorum* instituto latius recedant, silentio praeterimus. Vnius tamen non possumus, quin faciamus mentionem, cum eius explicatio ex chemicis doctrinis sit repetenda. Mense nouembri enim praecedentis anni Directores huius societatis notum fecerunt, se desiderare, vt inueniatur atque secum communicetur *res aliqua vel modus, cuius ope saccharum posset depurari*. Requiritur vero simul, vt haec res in magno officinarum apparatu idem praestet, quod huc usque ouorum albumen vel sanguinem praestitisse constat, vt saccharo nullum colorem nec malam sanitatiue hominum noxiā relinquit indolem, vt omni tempore et sufficienti copia possit reperiri, vt non solum per se sit vilior, sed etiam eius

usus

vsus et applicatio in officinis, non plures, quam in-
guis, requirat sumtus vel labores; ceterum perinde
esse, vtrum depuratio hoc, qui in vsu albuminis
ouorum vel sanguinis deprehenditur, an alio fiat
modo. Constat enim sanguinem et albumen, dum
vtrumque cum saccharo coquitur, spissari et sordes-
cum spuma sursum tolli. Societas huic quaestioni
proposuit centum numos imperiales, quibus ali-
eius huius xrbis, cum haec res, si inueniretur,
iis maxime lucrosa foret, numos imperiales ad-
dere promiserunt quadringentos. Alterum pra-
mium, centum numorum aureorum, eadem di-
propositum, cum conditionibus quibusdam coniun-
ctum est, vt magis ad oeconomicam et politicam,
quam physicam rem pertineat, hinc nihil de iis ad-
ferimus. Commentarii super prima quaestiones
conscripti mittendi sunt **NICOLAO ANT. IOANN.**
KIRCHHOF, his vero alia adiicienda schedula, si-
gillo obsignata, quae nomen auctoris contineat.

Regia Societas *Parisina*, in emolumentum et
incrementum rei rusticae conflata, praemium se-
centorum pondo Gallicorum promiserat ei, qui
prae caeteris optime in commentario quodam ex-
hiberet *descriptionem, caussas, effectus et curationem*
morborum epidemicorum contagiosorumque, quibus pe-
sora obnoxia esse solent, remedia denique illos vel omni-
no praeuertendi, vel progressum eorum arcendi. Re-
tulerat vero Societas hoc praemium ad annum iam
praegressum 1764. (quolibet enim anno singulum
exposituram esse praemium, supra indicauimus *)
et illud nunc in conuentu publico, die 16 mensis
mai i anni praecedentis 1765. habito, legimus, re-
portasse **Cl. BARBERET**, Medicum Burgi Bressiae,

qui

*) in Vol. XII. p. 164.

qui stipendio publico vrbis alitur, antiquum Medicum Primarium militarem, Membrum academiae Scientiarum Divisionensis.

Alterius vero quaestio[n]is, quam voluit Societas referri ad annum praecedentem 1765 et de qua hoc demum anno sententiam latura est, mentionem eodem iam fecimus loco.

Eadem Societas nunc huic quoque anno, 1766, suam adsignauit quaestio[n]em, et in eodem iam conuentu promulgauit, quo tempus haberent, qui ex mente Societatis laborem hunc sint suscepturi. Cum vero constet, in omni re physica disquirenda satius esse, incipere ab historica eius parte illamque praemittere theoriae, Societas, rei dignitate permota, consilium cepit, priorem, praemio iam adfertam, iterum proponendi, ea tamen differentia, ut plenaria nunc describatur *historia, tum omnium morborum epidemicorum contagiosorumque, quibus bestiae et animalia omnis generis solent corripi, et qui in scriptoribus non solum recentioris aëui, sed etiam antiquissimorum temporum descripti reperiuntur; cum causarum, quae illos producunt et denique remedium, quae in illis debellandis efficacissima fuerint comprehensa.* Rogat vero Societas, ut non solum ea scripta euoluantur, quae pressius hanc rem vel artem medicam attingunt, sed ut omnia conquerantur, quae de hac re in aliis scriptoribus, historicis, quin etiam in poetis sparsim prostant; porro ut descriptiones in iis reperiundae disquirantur atque inter se inuicem comparentur; ut denique sistema quoddam oriatur completum, quod insigni huic rei rusticae parti magnam adferre posset utilitatem. Commentarii de hac re vel gallica vel latina confiantur lingua, et inscribantur nomini Ill. de **SAUVIGNY**, Consiliarii status dicti et Praefecti primarii Circuli Parisiensis; mittantur vero in primo anni sequentis 1767, trime-

trimestri Cl. v. DE PALERNE, qui Societati est ab epistolis. Praemium, quod mense iulio exhibetur, constat mille et ducentis libris Gallicis (*Livres*). Reliquae conditiones, quoad auctoris nomen celandum, omnibus sunt notae.

Regiae Scientiarum Academiae *Burdigalenſi* adhuc tria restare praemia distribuenda, ex praecedentibus voluminibus *) lectores nescire nequeunt. Licet enim Illa varios de quaestionibus propositis conscriptos acceperit commentarios, omnes tamen exſpectationi eius non satis fecerunt, ut itaque denuo iudicium de commentariis, qui quaestiones propositas sunt soluturi, ferendum ad ſequentem annum, 1767, differre coacta ſit. Eorum itaque, quos iam accepit, commentariorum auctores humaniter inuitat atque rogat, velint hos commentarios retrahere, quod iis deficiat, addere, res propositas penitus indagare, pluribus experimentis confirmare verbo perficere.

Praeterea eadem Academia nouas ex eius iſtituto in annum ſequentem, 1767, proponuit quaſtiones, diſquirendas et praemio ornandas. Prima eſt: *quae ſunt partes argillam conſtituentes?* quibus mutationibus naturalibus obnoxia eſt? et *quae ſunt remedia, ut fertiliſ ſiat?* Altera poſtulat: *ut determi- netur actio et vilitas balneorum tum aquae dulcis cum marinae.*

Academiam Scientiarum *Lugdunensem* opportunitate quoque caruiffe, praemio adſiciendi quaſtione de corio ita durando, ut impenetrabile globulo plumbeo ex ſclopeto exploſo et acutissimae ferri

aci

*) vid. Vol. IX. p. 697. Vol. XII. p. 165.

aciei resistat, eandemque rerum physicarum peritis denuo propositam esse, nuper *) fuit narratum. Nunc addere possumus, eam usque ad annum 1768 esse dilatam, eiusque optimam disquisitionem duplano praemio ornatum iri. Ante calendas aprilis commentarii ad Societatem sunt mittendi, ea tamen conditione, ut Academia eos sine impensis accipere possit; quod secus si fieret, missus commentarius, etiamsi praestantissimus esset, iure priuabitur praemium adipiscendi. Reliquas leges, quas obseruare conuenit, vide superius **).

Nec Academia Scientiarum *Divionensis* super themate, anno 1765 destinato, eiusmodi accepit commentarios, quos promisso praemio potuissest ornare. Ex scriptis enim ei traditis apparuit, horum auctores vel veram Academiae mentem omnino non cepisse, vel problematis sententiam paulo latius intellexisse, vel solummodo in tradendis sententiis, cogitatione et cum aliqua veritatis specie inuentis, acquieuisse, praeter quam quod additus fuissest sufficiens allegatorum experimentorum numerus. Quum vero perspicua et dilucida huius problematis explicatio certaque experientia maxima in agricultura sit utilitatis, atque ut tempus daretur experimentorum capiendorum, obseruaturumque rerum notandarum, idem problema Academia ad annum 1768 differt, duplano simul praemio. Agit vero illud de variis satus methodis. Harum in *Burgundia* tres in usu sunt; prima est, ut idem ager primo anno secali vel tritico (*du Bled*), altero anno frumento aesiuo, hordeo, auena et similibus (*des Mars*), et sequentibus annis alternis

his

*) Vol. XII. p. 720.

**) Vol. X. p. 719.

his vicibus seminetur; secunda, vt in eodem agnibus prioribus annis modo dicta alternae seminatio-
nis methodus adhibetur, idem vero ager tertio
anno incultus requiescat; tertia denique, vt ager
vno anno cultus sit et tritico secaliue (*du Bled*) satus
altero iamiam anno requiescat incultusque maneat.
Quaerit ita Academia, *quae sint rationes physicae, que pro diuersa agrorum natura hanc vel illam methodum reliquis praeferre suadent?* Ex dictis itaque iam liquet, Academiam velle, vt, praemissis et breuiter tantummodo expositis foecundationis cauissis, sanc-
rentur leges, ex diuersis conditionibus suppositis definitae, quas agricultores, si eorum ingenio essent accommodatae, possent sequi. Quum prae-
terea terminus, explicationi huius quaestionei con-
ficiendae definitus, diu sit protractus, et quum, quid in hac re certum est, ab experientia sit repetendum, Academia merito magnam concepit spem, fore, vt qui in hanc rem sint inquisituri, plura faciant expe-
rimenta, repeatant, atque in commentariis adferant. Si quis ad suam sententiam confirmandam singulis atque suis vti vellet obseruationibus et experimen-
tis, eum rogatum cupid Academia, velit nomine suo, in schedula, sigillo obsignata, celato, testimonia experimentorum addere fide digna. Simpler
praemium est moneta aurea, pretii trecentorum ponderum Gallicorum (*livres*). Quum vero du-
plex sit propositum, Academia declarauit, arbitrio illius permisum iri, quem eo dignum illa iudicauerit, vel eiusmodi monetarum duas, vel, si maluerit, vnam modo, alterius vero pretium in monetis vniuersitatis exigere. Commentarios, solutis antea cursus publici nomine pecuniis, accipiet Cl. MARET, Med. Docto[r] et Academiae scientiarum perpetuus Secre-
tarius.

In annum vero proximum, 1767, *Eadem Academia* hoc proposuit problema, ut nimirum *natura* et *indoles* *remediorum*, *latiori significatione* *dictorum* *antisepticorum* determinetur, ut *modus*, quo *vim suam* *exferant*, *explicetur*, ut *diuersae eorum species* *distinguantur* *eorumque usus in morbis* *indicetur*. Praemium monetam esse auream, quae trecentas valet libras Gallicas (*livres*), ex modo dictis constat. Reliquae leges conueniunt cum iis, quas aliae Academiae obseruari iubent.

Porro Electoralem *Bauaricam*, quae *Monachii* floret, Academiam singulis annis ex eius instituto bina exhibere problemata, ex quibus alterum ad historicam classem, alterum ad philosophicam sit referendum, optimasque eorum explicationes praemii constitutis solere adficere, constat inter omnes. Hoc itaque consilio Academia, praeter historicum quoddam problema, aliud e re oeconomica desumtum in praecedentem annum proposuerat, quod *Bauariae* incolis maximo fore visui sibi persuaserat. Quaestio enim haec erat: *Num ex rationibus, a physica doctrina repetendis, appareat, lanam vulgarem Bauaricam singulari modo posse ita mutari, ut, nisi aequa bona et tenera, ac *Anglica* esse solet, saltim ipsi quam simillima fiat; atque, si hoc fieri posset, quo modo haec praeparatio fit instituenda.* Licet vero acceptorum commentariorum quidam, cui adiecta erat sententia; *in labore paries filios, Academiae ad sensum mereri visus esset, et licet in eo utilia quoque tradita essent consilia lanae ouinae Bauaricae emendandae: cum tamen illius auctor propositum modum lanae eluenda et a sordibus depurgandae nec ipse tentauerit, nec aliorum exemplis comprobauerit; præterea ille modus tantis cum difficultatibus coniunctus esse videatur, ut vix ullibi locum habere possit*

adeoque Auctor ignotus exspectationem Academiae non omni ex parte impleuerit: illa, quamvis aegre, instituti legibus coacta fuit, praemium huic commentario, ceterum praestanti, denegare.

Nunc vero *Eadem* Academia huic, quem agimus, anno, alia duo tradidit problemata disquenda. En illud, quod ad classem philosophicam pertinet. *Eftne quidam faſilior, breuior ac minus ſuuntuofus modus ſeparandi argentum a vilioribus, quamvis magna copia admixtis, metallis, praefertim a cupro fine magna utriusque iactura, quam hactenus uifitata aliquatio (Saygern), et cupellatio?* *Poteſtne haec ſepa- ratio fieri per ſiccā praecipitationem, qua aurum ſepa- ratur ab argento?* *Et qua ratione eft inſituenda hau- ſeparatio, ſiue ſicca praecipitatione, ſiue alio modo per- ficiatur?* Commentarii ante finem mensis augufti, huius anni, ad **HELEPHONEM KENNEDY**, Academiae Secretarium ſunt mittendi, auctoris vero nomen in adiecta ſchedula obſignata celandum. Praemium moneta eft aurea, pondere quinquaginta numerorum aureorum Hollandicorum.

Regia etiam Societas ſcientiarum *Gottingenſis* in conuentu publico, quem die 18 mensis ianuarii huius anni celebrauit, disquisitis antea commentariis, quorum ſuper themate oeconomico: *quo modo aluearia a noxiis defendi poſſent erucis*, tres acceperat, praemium tribuit **BARTHOLDO BORNEMANN**, mercatori Gottingensi. Quum vero et reliquos commentarios Societas publicatione repererit dignos, declarauit, ſe breui eos cum orbe eruditio in *promptuario Hannouerano* eſſe communicaturam.

Alterum vero *Eiusdem* Societatis problema, mensi iulio huius anni destinatum, alio iam tem- pore *) commemorauimus. Sufficiat addidifle,

praemii

*) Vol. XII. p. 563.

praemii loco promissam esse monetam auream, pretii duodecim numorum aureorum Hollandicorum.

Eadem denique Societas eodem die nouam simul promulgavit quaestionem, cuius solutionem iam hoc ipso anno exspectat. *Iisdem* verbis eam reddimus, quibus a societate propositam accepimus: *Cum quasdam plantarum varietates credant botanici a diuersorum generum commixtione (ut animalia hybrida) nasci: optat Societas, ut ea quaestio experimentis, non coniecturis, decidatur; et si confirmetur veritas suspiccionis huius, ad leges simul, quas sequuntur illas varietates, attendatur.*

Academia denique scientiarum Berolinensis ante aliquot annos problema exhibuerat, cuius optimae solutioni praemium quinquaginta numorum imperialium se exhibitaram esse simul promiserat. Quare rebatur vero: *quomodo exstruendae essent fornaces tum figurinae, cum ad calcem vel lateres coquendos aptae, ut magno ligni comprehendio possint calefieri* *)? Praemio hoc dignum iudicatum fuisse Cl. virum, B A U S S A N D U B G N O N, auctoritate Regis Galliae scribam, et Formularium publicum, redditum regiorum in vrbe, Suze dicta, ducatus Cenomaniae Praefectum, nuper accepimus.

Nonnulli etiam Doctores ordinis medicorum *Parisini*, quibus artis salutaris incrementum curae est cordique, ex suis opibus pecunias contulerunt eo consilio, ut praemium statueretur themati alicui, ex arte medica proposito, enucleando. Monetam itaque auream, pretio centum numorum argenterorum vncialium, socii huius consilii promiserunt

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 164.

ei, qui optime et dilucidissime sit ostensurus: quae fuerit artis medicae conditio ante HIPPOCRATIS tempora apud varias gentes ex historia notas. Quicunque in hanc rem, spissis inuolutam tenebris, sit inquisitus, rogatur ab auctoribus huius praemium ut vel in primis animum eo aduertat: 1) quibusnam hominum generibus praxis singularum amplessimae huius artis partium fuerit relata? 2) quales hi homines habuerint ideas morborum, eorum progressus et finis? 3) qua methodo et 4) quibus auxiliis in morbis curandis fuerint usi? Quum mensem aprilem proximi anni, 1767, Societas haec priuata sententiae, de commentariis, super hac re conscriptis, ferendae, et praemio adjudicando constituerit, commentarii ante calendas martias eiusdem anni Cl. BOYER, ordinis medicorum Decano, solutis ante cursus publici nomine sumtibus, sunt tradendi.

Nuper nos narrare *) meminimus, JOANNES DE DIEST, Med. Ordin. Parisini Doctorem pecuniarum quandam summam Summo medicorum Ordini testamento legasse ea lege, ut quolibet biennio candidato cuidam licentiam exercendi artem et honores Doctoris Parisini gratis impetraret; porro hunc Ordinem non solum hereditatem hanc adiisse, sed etiam voluntatem testatoris expleturum candidatis iam facultatem dedit, hoc beneficium petendi. Nunc accepimus, Ordinis Socios diebus 10, 11, 12 et 14 mensis februarii huius anni conuenisse, profectusque eorum, qui hoc beneficium petierant, tentasse atque palmam reliquis praeripuisse THOMAM LE VACHER, Doctorem medicinae Cadomensem.

Quum

*) vid. Vol. XII. p. 722 sqq.

Quum Collegium medicum *Rufficum*, ante aliquot annos constitutum *), adhuc caruerit viro, qui rerum agendarum vel actarum rationem literis demandaret, adeoque Secretarii munere fungetur, etiam hunc defectum nunc Augustissimam Imperatricem expleuisse, nuper demum per literas accepimus. Etenim haec sparta die 8 mens. novembbris 1764 Viro Clar. CHRISTIANO PAEKEN, eiusdem Collegii iam antea adscripto, Imperii tribunalium Consiliario et Anatomiae Professori demandata est, adiecto simul pro nouis his laboribus proprio stipendio et conseruatis omnibus reliquis, quibus ille antea praefuerat, muneribus.

Eodem tempore in propensi animi testimonium et meritorum gratiam Imperatrix Augustissima Viros Celebres, IOANNEM IACOBUM LERCHE, Consiliarium aulicum et Poliatrum Petropolitanum, atque IOANNEM ANDREAM UNGEBAUER, itidem Consiliarium aulicum et medicum Ordinarium legionis imperialis praetorianae, dignitate *Consiliarii altiorum imperii tribunalium* ornauit.

THEODORO TRONCHIN, viro nominis fama clara et de arte medica bene merito, curam sanitatis Serenissimi Principis *Aurelienfis* conseruandae datam esse, relatum legimus.

Magno sane animi moerore mortem accepimus viri, non solum de physica altiori et chemia meritissimi, sed etiam morum integritate maxime conspicui, quem nuper in his quoque commentariis cum laude commemorauimus. Osnabrugae

brugae enim die 10 mensis nouembris anni praecedentis febri acuta extintus est IOAN. FRIDERICUS MEYER, Pharmacopoeus in eadem vrbe dexterrimus. Insignem nominis famam inter physicae peritos sibi conciliauerat libro, *de calce viua* *), summa diligentia acutissimoque ingenio conscripto, cuius iam alteram editionem meditabatur, postquam nuper Galli eam in suam linguam tradiderant. Natus erat in eadem vrbe die 14 mensis octobris anni 1705 et per omnem vitam debilis vsus est valetudine, quum ex hypochondriis aegrotaret.

Praeterito etiam anno, die 30 mensis aprilis Pisae diem supremum obiit R. P. CLAUDIO FREDERICO MOND, Physices in Academia Pisana Professor Publicus Ordinarius, annum aetatis agens sexagesimum.

Est fane etiam, quod moereat Societas Regia Scientiarum *Londinensis*. Magnam quippe fecit iacturam morte Viri S. R. THOMAE BIRCH, in aula Serenissimae Principis Regiae, A M A L I A E, Concionatoris, in aede S. Margarithae rerum sacrum Praefecti, eiusdem Societatis membra et Secretarii. Is die 8 mensis ianuarii huius anni ex equo, quo vehebatur, tam grauiter humi prostratus est, ut confessim sensuum vnu priuaretur, breuique post animam efflaret. Bene de Societate scientiarum esse meritum, quatuor testantur volumina, quae de illius historia edidit **).

Supple-

*) Vol. XII. p. 468 sqq.

**) vid. Comment. hor. Vol. VI. p. 304 sqq. et Vol. VII. p. 617 sqq.

XXIX.

Supplementum alterum scriptorum physico-medicorum, quae anno 1761 prodierunt.

Voyages from Asia to America, for completing the discoveries of the North West Coast of America; to which is prefixed a summary of the Voyages, made by the Russians on the Frozen Sea, in Search of a North East Passage, serving as an Explanation of a Map of the Russian Discoveries, published by the Academy of Sciences of Petersburgh. With the Addition of three new Maps, 1) a copy of part of the Japanese Map of the World; 2) a copy of the Lifle's and Buache's Fictions Map; and 3) a large Map of Canada, extending to the Pacific Ocean, containing the new Discoveries, made by the Russians and French. London. 4.

Journées physiques. a Lyon. Voll. 2.

De vtriusque analyseos vsu in re physica. Volumina duo, etc. De analysi vulgari in re physica. Vol. I. R. P. BELLEGARDE, e Soc. I. Parmae. 4.

PHIL. ADOLPH. BOEHMER, Diff. inaug. de cancro occulto et aperto. Resp. *Dan. Gottl. Tenzer.* Halae. 4.

HERM. BOERHAAVE praelectiones academicae de morbis neuorum, quas ex auditorum manuscriptis collectas edi curauit IAC. VAN EEMS. Lugd. Bat. 8. Voll. 2.

IOH. TAUERS BOHADSCH patriotischer Vorschlag, wienach dem Königreich Böhmen ein ungeheimer Vortheil durch den Gebrauch des Acaciens baums zuwachsen möchte. Zweyte Aufl. Altstadt Prag. 4. m. Kupf.

10. BONAE historia aliquot curationum mercurio sublimato corrodenti perfectarum. Romae. 8.

IAC. BOOT. Disp. inaug. de ileo. Edinburgi. 8.
 Methode a suivre dans le traitement des differentes maladies epidemiques, qui regnent le plus ordinairement dans la generalité de Paris, par M. BOYER. a Paris. 12.

IO. ANDR. BOYMANNS Disp. inaug. de angia inflammatoria. Lugd. Bat. 4.

GUIL. BUCHAN Disp. inaug. de infantum vita conservanda. Edinburgi. 8.

GUIL. BUTTER Disp. inaug. de arteriotomia, ibid. 8.

ANT. LE CAMUS Quaest. med. an a fluido electrico vita, motus et sensatio? Resp. *Simon Vacher*. Parisiis. 4.

CAR. CARNIER Disp. inaug. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 4.

A Treatise on the Deluge, by **CATCOTT**. London.

IO. PET. EBERHARD Disp. de necessario vsu vesicatoriorum in febre castrensi. Resp. *Car. Henr. Krich*. Halae. 4.

ADR. VAN EEPEN Disp. inaug. de nephritide. Lugd. Bat. 4.

Dissertazione epistolare de Sig. Abate FELICE FONTANA, in Bologna. 8.
(Observationes criticas de insensibilitate tendinum continet haec epistola, et Author HALLERI sententiam de hac re defendit.)

PAUL. FRANCOIS Disp. inaug. de circumstantiis generalibus, quatenus sanitati aduersantur. Lugd. Bat. 4.

Notionnaire ou Memorial raisonné de ce, qu'il y a d'utile et d'intéressant dans les connaissances acquises, depuis la création du monde jusqu'à présent; par M. DE GARSAUT. Paris. av. fig. 8.
(continet definitiones simplices, in primis medicinae, chirurgiae et pharmaciae.)

E. G. GLADBACH *disquisitio de medicamentorum absorbentium in febribus continuis acutis praestantia.* Francofurti.

D. IOACH. FRIDR. HENKELS *Abhandlung von den Wirkungen der äußerlichen Arzneien.* Berlin. 8.
Difesa del Dottor MASSAIOLI, medico di Forli, dalla censura fatta gli dal Dottore IGNACCHERA di detta Citta; in Urbino.

Traité des Depots dans le Sinus maxillaire, des Fractures, et des Caries de l'une et l'autre machoire; suivis de reflexions et d' observations sur toutes les operations de l'art du dentiste, par M. TOURDAIN. a Paris 12 mai. av. fig.

The Analysis of Inoculation: comprising the History, Theory and Practice of it: with an occasional consideration of the most remarkable Appearances in the Small-Pox; by I. KIRKPATRICK. the 2nd Edit. enlarged. London. 8.

I. CHRIST. GERHARD KNOLLENS XXVI medicinische Ausarbeitungen. Halberstadt. 8.

IOH. MELCH. KÜHN gründlich erprobte Anweisung zur Holz cultur. Nürnberg. 8.

IO. CLAUD. MERTRUD theses anatomico chirurgicae. Resp. Leonh. Bonnaud. Paris. 4.

Ejusd. theses anatomico chirurgicae. Resp. Nic. Liger. ibid. 4.

Ejusd. de fractura sterni theses anatomico chirurgicae. Resp. Franc. Bojace. ibid. 4.

IO. BAPT. MORANDI historia botanica practica, seu plantarum, quae ad usum medicinae pertinent, nomenclatura, descriptio et virtutes. Mediolani. fol. c. tab. aen. (*Priori editioni nouus praefixus titulus*)

PHIL. IAC. NAGEL Disp. de vitiis primarum viarum morbisque exinde oriundis. Argent. 4.

IO. FRANC. PARIS Quaest. med. an sudare tutius, quam algere? Resp. *Hugo Gauthier*. Paris. 4.

DAV. RATTRAY Disp. inaug. de aquae communis viribus medicatis. Edinburgi. 8.

GUIL. SHIPPEN Disp. inaug. de placentae cum vtero nexus. ibid. 8.

Essays physiological and practical on the nature and circulation of the Blood and the Effects and Uses of blood letting; by SMITH. London. 8.

BENI. STILLING FLEET'S Calendar of Flora for 1755. London. 8.

An Essay on the medicinal Nature of Hemlock: in which its extraordinary Virtue and Efficacy, as well internally as externally used in the Cure of Cancers, Scirrhous and oedematous Tumours, malignant and fistulous Ulcers and Cataracts, are demonstrated and explained: The whole being founded on Observations made in a Variety of the respective Cases, where this Remedy was administered by D. STOERCK, the Baron van SWIETEN, D. KOLLMANN, and others of the most eminent Physicians and Surgeons at Vienna. Translated from the latin Original, written by D. STOERCK. London. 8.

CAR. STRACK tentamen medicum de dysenteria, et qua ratione eidem medendum sit. Mogunt. 8.

LAUR. IOS. DAN. SUCKOWS *Entwurf einer Naturlehre*. Leipzig. 8 mai.

FRANC. GUIL. LE VACHER de variis patellae luxationibus, theses anatomico chirurgicae. Resp. *Io. Picquet*. Parisiis. 4.

RUD. AUG. VOGEL. P. P. DESBANS specimen practicum de hydotope peritonaei saccato, memorabili casu confirmato. Goettingae. 4.

THOM. YOUNG, Disp. inaug. de lacte. Edinburgi. 8.

Mercurii sublimati vindiciae GERV. ERN. ZANNINI diserta epistola ad Ill. GER. VAN SWieten, Romae. 4.

XXX.

Supplementum indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1762 prodierunt.

A bhandlungen und Beobachtungen durch die oekonomische Gesellschaft zu Bern gesammlet, des 3ten Jahrganges 1762. 1tes und 2tes Stück. Bern. 8. mit Kupfern.

Sammlung der schweizerischen Gesellschaft von landwirthschaftlichen Dingen. 2ten Theils 4tes Stück. Zürch. 8.

The general Contents of the Brittish Museum, with Remarks, serving as a directory in viewing that noble Cabinet; the 2nd Edit. with additions and improvements. London. 12 mai.

Oeconomischer Unterricht für Verwalter und Wirthschafter. Berlin. 8.

Die schwäbische Köchin, welche alle Arten von Koch- u. Backwerk auf das schmackhafteste zuzurichten lehrt.

Curieuses und reales Natur- Kunst Berg- Gewerk- und Handlungslexicon, darinne nicht nur die in der Physic, Medicin, Botanic, Chymie, Anatomie, Chirurgie und Apothekerkunst, wie auch in der Mathematic, Astronomie, Music, Mechanic etc. sondern auch bey Bergwerken, Tägerey, Fischerey, Gürtney etc. vorfallende und aus allerhand Sprachen genommene unentbehrliche Wörter deutlich und gründlich erklärt werden etc. nebst einem ausführlichen Vorbericht Hrn. IOH. HÜBNER. Neue Aufl. verbessert und mit einer Vorrede versehen von D. GEORG HEINR. ZINKEN. Leipzig. 8 mai.

Rules

Rules for the Preservation of Health. London. 8.
Des alten Mannes Wegweiser zur Gesundheit und langer Leben. Mit Regeln zur Diät, Leibesübungen und Arzney, nach der 3ten Londner Edit. von 1759; nebst einem Anhange oder Anweisungen zur Erhaltung der Gesundheit, übersetzt von THEOD. MOLD. 2te Aufl.

Recherches sur quelques points d'histoire de la médecine, qui peuvent avoir rapport a l'arret de la Grande Chambre du Parlement de Paris, concernant l'inoculation, et qui paroissent favorables a la tolerance de cette operation; a Liege et a Paris. 12. Voll. 2.

Pharmacopoea pauperum in usum Nosocomii Regi Edinburgensis. Edit. 2da Edinburgi et Berol. 8.

Sendschreiben an einen Durchlauchtigen Prinz eines Hochfürstl. Hauses des deutschen Reichs, in welchen von dem großen hermetischen Geheimniß, den Stein der Weisen, gehandelt wird. Quedlinburg u. Leipz. 8.

10. LE BAS de femoris fractura theses anatomicae et chirurgicae. Resp. Lud. Beni. Cervenon Paris. 4.

10. BERKELEY Disp. inaug. de haemoptoe. Edinburgi. 8.

La Mineralogie; ou nouvelle exposition du regne mineral: ouvrage dans lequel on a taché de ranger dans l'ordre le plus naturel les individus de ce regne, et ou l'on expose leurs propriétés et usages mecaniques etc. par M. VALMONT DE BOMARE. Tome second. a Paris. 8.

EDM. BUTTER Disp. inaug. de diarrhoea. Edinburgi. 8.

RICH. HARRIS Disp. inaug. de abortu. ibidem. 8.
 Ouvrage touchant les Hernies ou Descentes, divisé en deux parties, par M. DE JEAN. a Paris. 12 mai.

PET. ABR. DE IONGE Disp. inaug. de calore febrili. Lugd. Bat. 4.

JO. LAW, Disp. inaug. de asthmate reciduo spasmodico. Edinburgi. 8.

Icones plantarum et analyses partium aeri incisae atque viuis coloribus insignitae, adiectis indicibus nominum, necessariis figurarum explicacionibus et breuibus animaduersionibus, quas composuit D. CASIM. CPH. SCHMIDEL, curante et edente JO. CPH. KELLER, typis Christ. de Launoy. Fol.

DAN. SCHULZ *Abhandlung von der Einfropfung der Pocken. Hamburg.* 8.

WILL. SMIBERT Disp. inaug. de menstruis retentis. Edinburgi. 8.

GUIL. STEVENSON Disp. inaug. de diabete, ibid. 8.

Etyma vegetabilium, vsibus medicis praecipue destinatorum et in pharmacopoliis obuiorum, variisque modis praeparatorum, ad naturae similitudinem expressa, cet. moderante D. CHR. GOTTL. LUDWIG, impressit JO. GODOFR. TRAMPE. *Nach der Natur verfertigte Abdrücke der Gewächse* etc. Fasc. VI. A. S. No. 126-150. Halae. fol.

JAC. VAUGHAN Disp. inaug. de polypo cordis. Edinburgi. 8.

Essay upon Oeconomy, by EDWARD WATKINSON. London. 8,

Contenta in hac parte.

1. Philosophical Transactions Vol. LII. P. II. p. 3

2. FRISCH Vorstellung der Vögel Deutschlandes und beyläufig
fig auch einiger Fremden. 25

3. BONNET Considerations sur les corps organisés. 29

4. HUNTER'S Supplement to the first part of medical
Commentaries. 49

5. Expostulatory epistle to WILL. HUNTER. 41

6. GARNER'S Observations on D. HUNTER'S Medical
Commentaries. 41

7. KOELREUTERS 1. u. 2te Fortsetzung der vorläufigen
Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffen-
den Versuchen und Beobachtungen. 43

8. KRAUSE Diss. de variolarum extirpatione insitioni sub-
stituenda. 43

9. MEDICUS von der Ausrottung derer Kinderblattern. 50

10. RAST Reflexion sur l' Inoculation de la petite Verole etc. 53

11. Nouveaux Eclaircissements sur l' Inoculation de la petite
Verole cet. 56

12. Observations sur la Nature, les Causes et les Effets des
Epidemies varioliques cet. 58

13. RICHARD de variolarum extirpatione quaerenda pri-
mum, illique subnectenda variolarum insitione. 59

14. Abhandlungen der Churf. Bayerischen Akademie der Wiss-
senschaften 1. u. 2ter Band. 60

15. ADANSON Familles des Plantes. 73

16. AGUSTINI, stranguria, quae venerea dicitur, mercurii
aliquando potest esse effectus, obseruationes id probantes. 88

17. TENTY'S Course of anatomico physiological Lectures on
the human structure and animal Oeconomy. Vol. I. II. III. 90

18. v. HALLER Opera minora. Tom. I. Anatomica. 94

19. Essai historique sur la Medecine en France. 96

20. Acta Helvetica. Vol. V. 98

21. BONN, Diss. de continuationibus membranarum. 113

22. EDWARDS Gleanings of Natural History. Tom. I. II. III. 116

23. WALTERS Abhandlung von trocknen Knochen des
menschlichen Körpers. 125

24. STOERCK libellus, quo demonstratur: colchici autu-
malis radicem non solum tuto posse exhiberi homini-
bus, sed et eius vnu interno curari quandoque morbos
difficillimos, cet. 127

25. KRATOCHVILL de radice colchici autumnalis. 130

26. TREW plantae selectae Decur. VI et VII. 130

27. LUDWIG institutiones chirurgiae. 138

28. Noua physico medica. 150

29. Supplementum alterum indicis scriptorum physico - me-
dicorum, quae anno 1761 prodierunt. 169

30. Supplementum indicis scriptorum physico - medicorum,
quae anno 1762 prodierunt. 173